

Johdannoksi ~ Introduction

Tekstikokoelma *Syrjänische Texte* pohjautuu Suomen vankileireille joutuneilta komilaisilta sotavangeilta 1942–1943 kerättyihin kansanperinneteksteihin. Tekstit ovat komiksi ja saksaksi. Tämä on osan II kominkielinen osuus pdf-versiona, josta puuttuvat tekstien saksannokset; saksannokset löytyvät painetusta julkaisusta. Sarja *Syrjänische Texte* koostuu Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimitusten osista 186, 193, 202, 221 ja 252 (painettu 1985–2006).

The *Syrjänische Texte* book series is based on folklore collected from Komi language informants held as prisoners of war in Finland during World War II. The texts are in the Komi language with translations in German. This is a pdf version of the second volume without the German translations; the German translations can be found in the printed books. *Syrjänische Texte* comprises volumes 186, 193, 202, 221 and 252 (published in 1985–2006) of the *Mémoires de la Société Finno-Ougrienne* series.

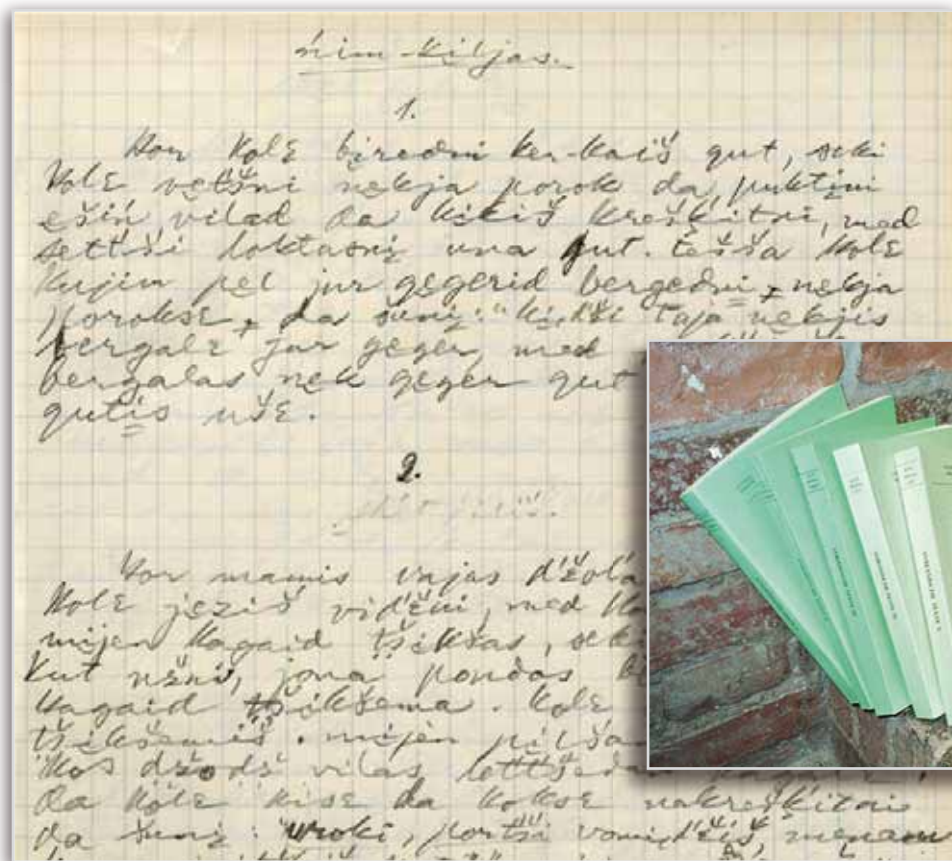
Paula Kokkonen

sarjan toimittaja ~ editor of *Syrjänische Texte*

Helsinki, helmikuu ~ February 2010

ISBN of *Syrjänische Texte. Band II. Komi-Syrjänisch: Ižma-, Pečora- und Vym-Dialekte* online version:

ISBN 978-952-5667-17-2

Näyte T. E. Uotilan käsikirjoitusaineiston sivusta. Example of one page in T. E. Uotila's manuscript.

Syrjänische Texte I–V

SUOMALAIS-UGRILAISEN SEURAN TOIMITUKSIA
MÉMOIRES DE LA SOCIÉTÉ FINNO-UGRIENNE
193

SYRJÄNISCHE TEXTE

BAND II

KOMI-SYRJÄNISCH:
IŽMA-, PEČORA- UND VYM-DIALEKTE

GESAMMELT VON
T.E. UOTILA

ÜBERSETZT UND HERAUSGEGEBEN VON
PAULA KOKKONEN

ISBN of *Syrjänische Texte. Band II.*
Komi-Syrjänisch: Ižma-, Pečora-
und Vym-Dialekte online version:
ISBN 978-952-5667-17-2

SUOMALAIS-UGRILAINEN SEURA
HELSINKI 1986

SUOMALAIS-UGRILAISEN SEURAN TOIMITUKSIA
MÉMOIRES DE LA SOCIÉTÉ FINNO-UGRIENNE
193

SYRJÄNISCHE TEXTE

BAND II

KOMI-SYRJÄNISCH:
IŽMA-, PEČORA- UND VYM-DIALEKTE

GESAMMELT VON

T. E. UOTILA

ÜBERSETZT UND HERAUSGEGEBEN VON

PAULA KOKKONEN

ISBN of *Syrjänische Texte. Band II.*
Komi-Syrjänisch: Ižma-, Pečora-
und Vym-Dialekte online version:
ISBN 978-952-5667-17-2

Copyright © Suomalais-ugrilainen Seura / Société Finno-ougrienne / Finnisch-ugrische
Gesellschaft

Helsinki 1986

ISBN 951-9019-97-9
ISSN 0355-0230

Offset, Helsinki 1986

INHALT

Karte	1
IŽMA-DIALEKT	2
Texte von Arteev	4
ERZÄHLUNGEN UND BESCHREIBUNGEN VON FABELWESEN	4
1. (Aus seinem Leben)	4
2. Die Hochzeit	4
3. (Über die Fallsucht)	6
4. Der Wassergeist	6
5. Der Waldgeist	6
6. Der Badestubengeist	8
7. Der Geist des Sterbenden	8
SPRICHWÖRTER	8
8.	8
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	10
9.	10
LIEDER	12
10.-12.	12
KINDERREIME	12
13.	12
Texte von Čuprov	16
ERZÄHLUNGEN	16
14. (Über die Rentierzucht)	16
15. Über das Leben im Frühjahr	18
16. (Über die Errichtung des Kegeldachzeltes)	22
17. Ein Netzwurf	22
RÄTSEL	22
18.	22
LIEDER	22
19.-23.	22
WORTSCHATZ	26
24. (Über die Bezeichnungen für Rentiere)	26
25. (Wortschatz aus der Rentierwirtschaft)	28

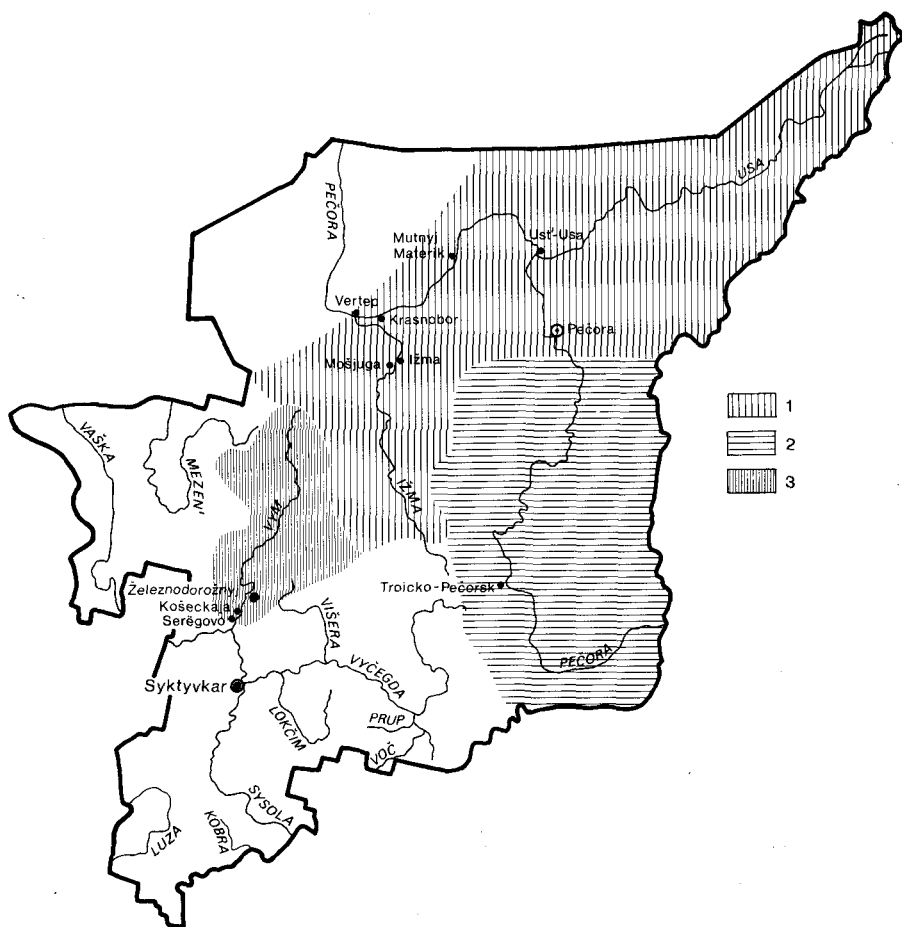
Texte von Filipov, A. E.	32
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	32
26. Lebenslauf	32
27. Ivanuško	32
28. Der törichte Ivanuško	38
29. Ivan Carevič, Ivan Generalovič	46
30. Ein Märchen (Die Maus auf Bootsfahrt)	64
31. (Über die Kleidung)	68
RÄTSEL	68
32.	68
SPRICHWÖRTER	70
33.	70
LIEDER	70
34.-40.	70
Texte von Filipov, A. I.	80
ERZÄHLUNGEN	80
41. (Der dumme Betrüger)	80
42. Pflügen und Säen	80
43. Das Fischen mit der Reuse	82
44. Das Fischen mit dem Zugnetz	82
45. Die Abendvergnügung	84
46. Das Heiraten	84
RÄTSEL	86
47.	86
SPRICHWÖRTER	86
48.	86
LIEDER	88
49.-52.	88
KINDERREIME	90
53.	90
Texte von Filipov, K.	94
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	94
54. (Erinnerungen aus seinem Leben)	94
55. (Vaňka enthüllt den Anschlag seiner Ehefrau)	96
56. Ein Märchen (Brei aus dem Nagel)	98
57. (Der törichte Ivan fährt zum Einkaufen)	100
58. (Der Ring der Zarentochter)	104
59. (Der Hase und der Fuchs)	106

60. (Die Mädchen mit dem Sprachfehler und der Bräutigam)	106
61. (Über die Katze und die Maus)	108
62. Über das Pflügen und Säen	108
63. Über die Gerstenernte	110
64. Über die Roggenernte	110
65. Über unsere Rentierzucht	112
66. (Wie man einen Heuschober macht)	114
67. Preßfutter	114
68. Über die Arbeit auf dem Feld	114
69. (Über den Fischfang)	116
70. (Über die Fangschlingen)	116
71. (Die Bärenjagd)	116
72. (Die Mutter liest die Zukunft aus den Karten)	118
73. (Der Bruder verhext den Samowar)	118
74. (Über eine Dorfhexe)	118
75. (Sprachliche Unterschiede zwischen Vaškino und Mutnyj Materik)	120
RÄTSEL	122
76.	122
SPRICHWÖRTER	128
77.	128
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	132
78.	132
LIEDER	134
79.-111.	134
KINDERREIME	148
112.-118.	148
Texte von Kanev	156
ERZÄHLUNGEN	156
119. (Über sein Leben)	156
120. (Über einen Armbruch)	156
121. (Wie ich als Kind jagte)	158
122. (Eine Erinnerung an die Arbeit)	158
123. Das Spielen mit Spielstäbchen	158
124. Das Spielen mit dem Ball	160
125. (Über den Vorratsspeicher)	160
126. (Über die Auerhahnjagd)	160
127. (Ein Zahnzauber)	160

128. Der Wassergeist	162
129. Der Waldgeist	162
130. Eine Krankheit	162
SPRICHWÖRTER	164
131.	164
LIEDER	166
132.-134.	166
Die Ižma-Syrjänen von Petschenga (Petsamo)	168
ERZÄHLUNGEN	170
135. Der Samojede	170
136. Ein Samojede	170
137. Das Frühjahr	174
138. Der Bär	176
139. (Bezähmen eines Ochsen)	176
140. (Ein Mädchen tötet einen Bären)	178
141. Das Geschwür	178
142. (Eine Wette)	180
143. (Ein 70jähriger)	180
144. (Über die Suche nach Rentieren)	180
145. (Über die gewöhnlichen Tätigkeiten)	180
146. Die Krankheit	182
147. (Ein Prahler)	182
148. (Der Hechtfang im Winter)	182
149. (Als Rentierhirt)	182
150. (Ein Unfall)	182
RÄTSEL	184
151.	184
SPRICHWÖRTER	184
152.	184
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	188
153.	188
KINDERREIME	190
154.-157.	190
WORTSCHATZ	192
158. (Die Teile der Hochzeitszeremonie)	192
159. (Bezeichnungen für Spiele)	194
160. (Bezeichnungen für Tiere)	194

PEČORA-DIALEKT	199
Texte von Tjufjakov	200
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	200
161. (Lebenslauf)	200
162. (Der törichte Ivan wird Herrscher)	202
163. Über eine Bärenjagd	216
164. Über die Jagd auf Rentiere	222
165. (Erinnerung)	224
166. (Über die Heuernte)	226
167. (Über die Landarbeit und das Jagen und Fischen)	226
168. (Über die Festnahme)	228
RÄTSEL	232
169.	232
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	232
170.	232
LIEDER	234
171.	234
 VYM-DIALEKT	 237
Texte von Zlobin	238
ERZÄHLUNGEN	238
172. (Bericht über eine Angelpartie)	238
173. (Erzählung aus der Kriegszeit)	238
174. (Eine Ortssage)	240

Autonome Sozialistische Sowjetrepublik der Komi

1. Ižma-Dialekt
2. Pečora-Dialekt
3. Vym-Dialekt

(Kartenskizze auf Grundlage von Karten in V. N. Belicer, Očerki po étnografii narodov komi XIX-načalo XX v., Moskau 1958 und in Sravnitel'nyj slovar' komi-zyrjanskich dialektov, Syktyvkar 1961.)

IŽMA-DIALEKT

Texte von:

ARTEEV, Leontij Petrovič

geb. 01.07.1905 in Pustynja, im Dorf Vertep, 2 km nördlich vom Dorfsowjet Krasnobor im Bezirk Ižma.

Er ist Bauer, hat zwei Jahre die Schule besucht, hat fast immer zu Hause gelebt. Sein Vater stammt aus dem Dorf Vertep, seine Mutter stammt aus Krasnobor.

ČUPROV, Grigorij Ivanovič

geb. 05.10.1920 in Mutnyj Materik (syrj. *šemendrej*).

Seine Eltern stammen aus dem Dorf Yb an der Ižma.

FILIPOV, Aleksandr Egorovič

geb. 23.06.1921 im Dorf Ižma, im Bezirk Ižma.

Er arbeitete bei der Post und im Theater, war dann in der Armee. Seine Eltern wurden in Ižma geboren. Sein Vater arbeitete 38 Jahre als Lehrer. Die Großeltern sind auch Syrjänen aus Ižma.

"Ich habe nur in Ižma gelebt."

FILIPOV, Aleksandr Ivanovič

geb. 18.12.1909 im Kirchdorf Mošjuga (syrj. *kušim*), im Bezirk Ižma.

FILIPOV, Konstantin Chenofontovič

geb. 26.08.1921 in Mutnyj Materik (syrj. *šemendrei*), im Bezirk Ust'-Usa. Er hat fünf Klassen in der Schule durchlaufen, war drei Jahre in der Armee, im Krieg und in Gefangenschaft. Sein Vater stammt aus Mutnyj Materik, er ist tot. Seine Mutter stammt aus Ižma, sie ist 63 Jahre alt.

KANEV, Stepan Egorevič

geb. 1910 im Dorf Lasta nördlich von Mošjuga, an der Ižma. Seine Frau stammt aus Mošjuga (syrj. *kušim*), sein Vater wurde in Ižma geboren und dann nach Lasta gebracht. Kanevs Mutter stammt aus Lasta.

1.

me t^šuži tišq, tša ok-miš-šo vited vqin etiked ju'le đerevna p u s-
 t u n a i n i š - v a r a i j o n i n . a i - m a m e r e b i t i s n i s k r e š j a n s t v o i n . t š e -
 l a d n a s v o i l ē l i b i d l a t i . š k o l a i n v e l e d t š i k i k v o . n a l k a p e s l ē l i . (n a r s e
 p e s e n i s n a l k a i n . n a l k a s e v ē b e r g e d l e . b e r š a n i s m o r t v e t l e .) s e t e n
 k a r t i e n v o r s l ē l i . g o r o d e n v o r s l ē l i d a d ž e b e n v o r s l ē l i . d ž i d ž - k o l k j a s
 e k t ē l i m p o z š i s . t š e r i k i l l ē l i a j e k e d t i j e n i p r o d o l e n . t o ž e v u g r a š l ē -
 l i . n a r - k a r a n z a v e d i n r e b i t l i t ē š i š i m . n i j a z d o r i n v e t l ē l i p u k a l a n -
 i n i n . p u k a l a n - i n i n j e k t e n i z d a v o r s e n i s . d a s - k e k j a - m i s a r e n g e t r a š i .
 d a s e š š a k r e š j a n s t v o i n r e b i t i . k o r - k e m u k o k l i , v i d š k e r o l ē l i . n ū r
 k o š t a n - i n i n r e b i t l i k u j i m v o . s e t i š a n m u n i a r m i j a e . s l u ž i t i k i k v o
 l e n i n g r a d i n . s e š š a g o r t e v o i k i š o k - m i s e d v o i n . s e š š a k o -
 m i n k i k e d v o i n x o l x o z e p i r i . s e š š a x o l x o z i n r e b i t i . i v e t l ē l i s p l a v
 v i l e , k e r k i l e d n i d a i z v e š k i l e d n i . (u n a i z v e š t i s u x t a g e g e r i n)
 s e š š a i s t ē l i s n i s x o l x o š a n j a g e k e r k e r o n i . a s k e r - k a i n o l a ; n o l -
 k o m n a t a a k e r - k a i s m e j a m .

2. keliš

korašni munenis kiken i'li kujimen, vokiz da drug. i vetlilas mamis
 džik etnas. seglašije suđšis. ajis kore jūr-don kik vedra vina i'li

dēnga. žēnikis šetle vedra vina. seglašittšasnis vedraan džinjen vile.
 seglašittšēm berin pukšasnis kos-ki kutni. kuṭšasnis juni da šojni.
 nevestais pukšas žēnikiz beke. sešša juasnis, šojasnis, vina juasnis.
 med-asilas seglašittšasni iḍḍiDki kutni. žēnikis tšukartas stav rēd-
 vūž^šse i munenis iḍḍiDki kutni nevesta orde. seten bara juni da šojni
 kuṭšasnis. nevestais šetale vinase pēdnes vilin rimkaen rēd-vužjisli
 mikrašemen. sešša mēd ber vinase juasnis žēnikiz da nevestais šeri da
 qkiššasnis. nevestais mune vēššan pīšane babajasked. sešša nevesta
 ordiž eštis. sešša si ritnas munenis stav rēd-vužnas žēnik orde pīr
 vile. seten bara juasnis, šojasnis. i keliš eštas. i munenis vitš-
 koo vētšaitšini.

3.

višana baba gōrze kuṭšēm-ke lok šojaniš īli tabak-tšiniš. juras
 kate višanis. vijim silen višan. xvatlak tōže silen višan vijim. uš-
 keDtšaz da kuṭšas kinas, kōknas neittšini. vōmšis biḡ pete.

4. va-usa

vištōlasnis peris jezis, butte vijim va-usa. kutōlas tījas tīja-
 šigen da pīžjas. da aṭšis va-usais bērdeDtšīle. bērdedle kodes kutni.
 sia kūž-jur-ši^īa. -me totko kīlīli, kuṭšēm sia.

5. vēšak

Vēšak ole jagin. tšuidōlīle narodjas. oḡotnikjasliš ebessē nūlīle.
 da vēr-ker-ka-štēnaas neitlīle. aṭšis zej kūž-tušaa.

6. gurenka

gurenka tšujdašlile, ole pišanin da otem ker-kain.

7. ures

mortlen vijim ures. kor kučšas mortis kūni, silen uresis tšuidō-las tetsajasez da miida. kiti ačšis mortis vetlilema, seti že uresis i vetle da tšuidōle.

8.

1. as uđžič on mīdž.
2. bon-gèz orōtan, loe morževej šumus mintini.
3. eti mes sitale, stav messe pakeštite.
4. girddža-pomid matin, da on kurtšči.
5. in šerō, piņšid jeđžid on lo.
6. jeite os kō gērni, kēdni, sia ačšis pete.
7. jēs ki^jin nañ vija.
8. jēzli in kodžči gu, med on ačšid uš.
9. juris iđžid, a telkis ečša.
10. kañ mōz ole. (kokniā ole.)
11. kirniš ačšis šedepse oz adžči.
(Ворона свою черноту не видит.)
12. kirniš kirnišliš šinse oz kokō.
13. ken mi abueš, seten pir bür.
14. ken on kesji šottšini, sen lo^ve uñni.
15. kiti gena, seti dōna.
16. kiti vesni, seti ore.
17. kučšem burnaq šelalan, setič lo^ve vase juni.

18. ku_tš_{em} jen ketedas, se_tš_{em} jen i koštas.
19. li_item petkate in kušti!
20. li_item ūrte in ku!
21. mi_i kuša e_ddā_{laid}, si kuša lō i nuše_Dtš_ini.
22. n_an-ke vi_jim, pi_n likmas.
23. n_ebidaa vo_lsale, tš_ori_d vi_liš sūte_e.
24. n_ež munan, un_dž_{ik} munšas.
25. oš_kiš-ke pōš_{an}, i mi_rjiš lo_g pōš_ini.
26. pon mōz ro_je in ut!
27. pōš_{jen} vate on pi_rtli.
28. va-volan-ine va voe.
29. va_g-ke pi_ran, pe_dan; bi_je-ke pi_ran, so_ttš_{an}.
30. va_i, va_i, in oš_jiš, bi_d n_ente in-na ō! vo_dž_e ko_Dte_das, mi_i lō.
31. vāš sola vilas oz juš_i.

9.

1. pukalan-ke ken-ke da k_ok_id po_dž_{alas}, me_diš lō-na seten pukō_{ni}.
2. subeta_g os_{po}š tui vi_le petni.
3. š_in-l_iste-ke d_erga_{ite}, t_e-j_i ad_dž_{em} mort vo_lšin (< vo_dž_{es}in).
4. š_in-va kišš_{an}-ini_D-ke lude, b_erdem vo_lšin.
5. veš_ki_d ki-pi_desi_D-ke lude, mi_i-ke pe_lu_tš_{itan}. a š_uiga ki-pi_desi_D-ke lude, mi_i-ke š_etan.

10.

šondi-bane olemε,
 tɔm olemε, tɔm gaʒε,
 tɔm pera kollaleme,
 leʒas kuʒa vetleme,
 lampa-tuɿ talaleme,
 tɔm pera kollaleme.

11.

poʒem-jagin gaʒa ōni.
 tela lune nɔm os_ʒoɿ.
 oɿ, oɿ, oɿ, ɛre_ʒski ʒoɿi
 oɿ, oɿ, oɿ, kedrevejes.
 oɿ, oɿ, oɿ, mileɿ lubi·ti
 oɿ, oɿ, oɿ, fartevejes.

12.

me-ke kula, mene dʒεbe
 matɿs zem'la-gurane,
 med me kila, ʒiʒa kila
 mileɿliʒ gudekaʒem.

13.

- bobε, bobε, tɔʒte
 kosa vɿle veʒan em?
 - miɿ kosanas karan?
 - turun-tɔr iɿʒka.
 - miɿ turu·nnas karan?
 - meʒ-tɔr verda.

- mi_i mes-tòrnas karan?
- ul'ò-tòr lišta.
- mi_i ul'ònas karan?
- tšə'lad'-tòr verda.
- mi_i tšə'ladnas karan?
- pes-tšəG-tòr pìrta.
- mi_i pes-tšəgnas karan?
- pat-tòr lomta.
- mi_i pat-tòrnas karan?
- vija ked'-nañ pežala.
- mi_i vija ked'-nañnas karan?
- džek-pom vile pukta.
- šəD_pom xvakitis,
- je_džəiD_pom veteD'tšis.

14.

telin olenis tundrevikjas verin sijen med veli kërjasislj šonid-
džik ōni-se. sijen i loktenis tē^v keže vere. vere pirem berin ōmet-
tēnis velež dore tējini-se. kër-tšukarse kos vere tšukedenis, med veli
kërjasislj šojanis i aslinis mortjasislj velež doras gažadžik ōni-se.
bīd prašnik kërjasen vetlenis velešte gulaitni. tējenis kik mešed da
džin etik mestein. tējigas kërse oz šibedlinis, pīr etore jūr keris
šoje, med nia tšegisnis tējigas tulis keže. kik lun mišči gegertenis
kër-tšukarse ližen.

kòr voas märt-mešetš, seki kërse tšukartenis vèrgis i getevittē-
nis tulis keže. tšukartasnis da previritenis, stav keris vijim ali
abu. ještī stav keris, seki kërse tšukedenis vīl mestee, med veli
dīqla džik trepajs. i vāš trepajasse nešta gegertenis kik, kujim
pēv, med iz koļ kēr vāš trepaas. sī berin ašnis velešte lettēnis
getevitni aslinis šojan-tor, bošni kik, kujim mešetš keže šojan-tor-
se. kòr boštasni šojan-torse, seki argišen veleštas lettēasnis katni
šojan-torse tšomje. katem beras sije stāvse burā dodjase kertōlenis,
med sije oz kišši nī pōnjas oz šojinis i kērjas. stavis kor loe ešte-
ma, sī berin vèržini pondasnis. med vođ lun-kosse verženis dīqlā. sī
berin vošjenis getevitni dod-lesjas i dād-lesjas, xarei-pujas, nin-
pujas, šū-pujas, tšer-nuđ-pujas. stavis kòr loe eštema, seki kučēas-
nis vèržini bīd lun. kërse vođin nuenis. argišis lokte kēr bersānis.

sūtem beras kërse tšukedenis etik veretšae (ne-ŷdžid, kos meste, kiten bjdme kër-šojan-nitš), a bikse mēdlae, med veli asinas eddēdžik ražšini-se (tšomse raženis) da jerašni-se (~karsakas bikse jerōni). kërmas ješli jerašni dir-perase bošte. ražšem beras bikse jeralenis da dpmalenis i lamkaalenis. si berin pondenis kërse xōkaitni (при-зывать оленей) etik keren. a etik mort këršis voddžik mune daddēn vižlōni sūtan-mestese, kičtše kërse tšukedni da bikse. sūtem beras tšom karenis babajas i kik, kujim mušik i etik mušik mune pesla. sia pes vajas da pesse karas. kërse karolitni mune kik mort.

15. tulisja olem jiliš

tundra petem berin koršenis bür mestejas, med veli pijettšini-se bür, džudžid mu-šurjas med velinis vož-vilin, met telis iz šur kër-stadas. ješli vož-telis zej šure kër-stadas, telajasis kinmenis. sijen i koršenis gebdžik mestejas pijettšini-se. i sid-že i bikisli. narodis pijettšigen etša uženis. seki una rebetais narodisli kër doras. bjd kër kole vičedni, med sia iz kol telase (~ tšelase) i med is kejin šoi. kejinis tulisnas una pijettšan meste doras. babajaslen pijettšan pèrà rebiteni, tšom vočtenis, nukjas vurenis gožem keže kolni telō tšom vile. i vurenis gōšsō tšom šumediš i brežentiš.

kōr pijettšemis eštas, sek medettšenis i z je kani. stav šekid vešse kolenis pijettšan mestec: šekid dodjasse, telō tšomse i lišnej paš-kemjasse. burā šoretšē (sije ŷdžid vanđej, nōlnan bekis pē, metra džin sodaa) tečtenis, nukjasnas vettenis da kertōlenis i vilistiis nešta breženten, med os ketas. sičči kolenis gožem keže. i z je ka-

igen dōtse kujim keralenis, med veli koknīd^žik kiskini-se kērjasislī, a daddāsas ūamkaalenis vid da kvaīt kēr. gōššan-ine (i z j e) kaigen kerajas (sije vijim šo ili kujim-šo kēr i narodis t^šōmmas i argišis, sia šuše keraen) termašenis zej, med (led^ž>) lēd^žda nōm oz uš tui vilas. tui vilas-ke uše led^žda nōm, gōššan-ine kani-se ūok loe. telais ku^tšas kosnī bere, ūok loe vetlini-se kerse. i argišnas munni-se ūok loe. bikis ku^tšas vodōni. nōmja dirjiis da le^dš^ža dirjiis os šoi bikis, i sijen i ku^tšasnis vodōni-se, jgitemeš lōnis (<loenis).

gōššan-ine (i z j e) voqm berin gōššan-inin olenis kik mešed^žda d^žin. seki kērjasse bēr ku^tšasni t^šēGtini tulisja ūokmē paise. seki keris gense veže, vāž genis uše, a vi^l gen pete. i sid^ž-že šurse vi^les kare. gōššan-inin telajas burā bidmenis, kōr gožemis ke^dš^žid. i gožemin narodislī kērse vi^dš^žedni būr, sutki-se geger jugid, ile tidale, keris ki^tš^že mune. i gōššan-inas mesteis molid.

gōššem berin bergett^šenis vērlaz-dore. bergett^šem berin vošjenis velāen munni t^šeri kijiG^žtir. arin keris una višmett^še. bi^tš^žema-peles višemis višede kērse: ti-višem, lop-višem, t^šotem (g^šš-potem). arin una travež, t^šotemen da višemen. mortjaslī arin una rebetais kēr dorin: kole burā vi^dš^žedni kerse vo^jjasnas. seki, arin, loenis vo^jjasis pemi-deš, kejinjaslī būr vetlōni-se, kērjasse d^žagedleni. mortislī ōs pōš sek vo^jnas ūšni kēr doras. dōr-vere voqm berin vošjenis tot^škōni telajas tē keže jai vi^le i sid^ž-že vuzōni vo^jjasse i jaiše.

16.

tšom karenis vesni, kuz nela-min ijiš. i seten vijim kik kždžik
 pu, pomjas kik ruš. i nartala-torjen etla kertalemaš. naja kik ijiš
 šušenis moxotaen. kōr tšom karni vošjenis, med vođin sūtedenis kik
 moxotase, kik vilis-pomse etla, ulis-pomjasse et-vešte, etik doršanis
 mēd doređiis vit metra. sešša sūtedlenis ijasse geger. ijas vilas
 kipedenis kik pednittš i kik nuk. siđi karenis tšomse. (nuk, sije
 vijim kēr-volliš vurema, kekja-mis metra pašta, šižim metra sōda,
 stavis das-kekja-mis kēr-volliš vurema, pednittš vilas kipedni.)

17. teña

teñaen šuše etik pomse beregas kertalemen kołasni. a pžnas mune-
 nis tinas va vile. tšētasnis tise va pitškas gegresa, mēt pomnas
 voasni beregas i kuťšasni kiskini kikan pomse. sia šuše teñaen.

18.

1. ker-kā pīras, sije loe šies. a i llā pete, loe skamja. - pōn.
2. kik eš lukašenis, kik p lēš koššis kišše bīg. - is-ki.

19.

šondi kajema nin vile,
 loji miťša, gaža lun.
 šiliš šile, geles kile.

škotník, velettšini mun!
 tšettši, z i l l a, pelat v^všid!
 mamid važen dera kje.
 karta sajin jirše mes.
 mēdla pelen d^šo d^šeg gōrse.
 izge, lebše mala-miš.
 juin i tšet tšeri vōrse.
 škotník velettšini mun!
 pukši, z i l l a, pīzan saje!
 k^vi zi, tenid velettšemid vajas
 i dšid m^v-kid, i dšid bur.

20.

ešin dorin n^vi puka·le.
 sije kje va tšegse.
 silen milei lōktis ešin ule.
 sije petis da i okištis.
 sije pirtis gortas.
 pukšisni pīzan saje š^vni.
 n^vi li loji zev gaža.
 sili etnas iz v^ve lešid.
 eni loji gaža dšik i bur dšik.
 mamis silen lōktis i ker-kā piris
 i šue: "ti kiken-e šilannid?
 sije zev* bur tor."

* (Čuprov: "šomītigen šuenis zei, a šiligen zev.")

21.

gaža o^vni požem-jagin.
 tela dirji os šoi nōm.
 n^vi li, zonli lube o^vni,
 kōdlen abu paškid vqm.

22.

mama dura, mama dura
 a₁tš₁is bestolkevei.
 suhar košte, sukar košte,
 komi-teske iste.

23.

tom oleme₁, tom gaže₁
 tom pera· kolla·leme₁
 kiš ar pera vittšeme₁.

24.

1. avko: važenka-avko, xora-avko, bik-avko.

2. bik

3. dad'-ū: dad'-ulen šušeni lamkaalem kërjas.

a) gožemja dad'-ū: 1. veždž^ži-v^v (med šulga keris)

2. vèždž^ži-v^v-dor

3. šër-pele₁

4. nitem pele₁

5. dor-pele₁ (med veškidis)

b) telō dad'-ū, telin lamkaalenis kujim kër:

1. veždž^ži-v^v

2. šër-pele₁

3. dor-pele₁

4. je₁d^žid-pleşa kër

5. xaptorka
6. xora
7. xora-xap: kođ^žem beras šuše xora-xap vo-dž^žin a si berin bik. kik vo mišti poše kođ^žni, šuše xora-xapten. biken tože kuťšas šušini.
8. liša kër, sije vijim, kòdlen plešis jeđ^žid i niris, sia liša kër.
9. menurei, sije seťš^žem kër, kodi òz rebit. sije ole keras mitš vile. sije òz velednis.
10. namukuen šuše seťš^žem kër, kik-ares, koittem. a koimed ar vile mune, sije šuše kujim-aràn. kor namukuse kođ^žasni, sije šušini kuťšas xora-xapten.
11. naluku, sije vijim seťš^žem kër, etik-ares, mèd ar vilin. sije šuše nalukuen.
12. ná^vuťša, sije etik-voša tela, kodi vaje tela; sije šuše ná^vuťš^šen.
13. pelei: peleyen šuše tamkaalem kër.
14. palkan-kër, sije vijim, kòdlen muš-ku viš^žanis kinem-utiis geger je-đ^žid, zàdjis da juris šèd.
15. tela
16. važenkaen šuše seťš^žem kër, kodi vaje tela, perišedž.
17. siriftša: siriftšaen šuše kik-voša kër, tela-vajiš (važenka).

25.

1. argiš, sije vijim kujim ili vit dod'etlaen poma-ni sulalenis, sije šuš(ε) argišen.
2. doť-šū
3. doť-pðd
4. jàz
5. kalsu: kalsuis, sije puktiše tasmaas, vèžd^žis kutni ušemiš. irgeniš vijim i liš (šuriš).
6. karal: gèzjiš karenis karal, kërse šujenis liđđini karalas. setiš le-đšalenis etiken liđđig tirji. karal stav kerisli.

7. karsak, sije tolko bikisli. dod'điš karema karsak, settše jeralenis bikse; sešša sije domalenis i lamkaalenis. kujim-šo, nol-šo pože jerōni karsakas.
8. kēr-vol
9. xarej: xarejen dad'-ūse vetledlenis (~vetlenis).
10. nartala šuše, koden kērjasse kutalenis.
11. nebli; arnas šuše tēla-volten.
12. ned'et^š
13. nin
14. peleiņa, sije vijim, kodi veždž^ži-vilisked peleiše etlae kertale.
15. pèž-gu
16. puīņa vijim argišin, bīd dod'berin kik puīņa telin, a gožemin kujim puīņa.
17. šan: peleiņa-šan, vèždž^ži-šan. sije vejtšema liiš.
18. ternes, sije vijim krežed upritni dod'šūjas kertalemen. kuiš vijim i tšepiš (~kertiš), med vetān gūdas dod'đis.
19. ures: arin jai kiskalenis, keletš dirji, sije òz žugò^v, sije topid.
20. utištša, sije vijim mortliš tessē kiskōni.
21. vanđei (~vanđei), sije dōd, bīd bekin puktema pèv, med os kišši teskis.

26. aftobiografia

me redittši tiša, tša okmis-šo kış-etied vojn jun kış-koimed lune
 i š - v a šiktin i š - v asa raĭjonin k o m i oblaštĭn. meam ajei
 tiša, tša okmis-šo kış-okmised voed^š veli ut^šitelēn. tiša, tša okmis-šo
 kış-okmised vojn aĭd meam kulis. me piri velettšini tiša, tša okmis-šo
 kış-kekja-mised vojn. i velettši tiša, tša okmis-šo komĭn-kvaĭted voed^š.
 škola pomalem berĭn tiša, tša okmis-šo komĭn-šĭšĭmed voe me piri rebitni
 i š - v asa pošta vile. seni rebiti me tiša, tša okmis-šo komĭn-okmised
 voed^š. ta vonas že mene boštisni rebitni i š - v asa teatre. i teatrin
 rebiti tiša, tša okmis-šo ņĕla-mined voed^š. ņĕla-mined vojn muni armijae.
 (kuš i š - v ain veli.)

27. i v a n u š k o

olis vilis eti deva. silen veli eti pi, kodes ĭmtisniš i v a nen.
 naje olisni zeĭ loka, nūšneješ velinis. et-pir i v a n ozir narot
 kostin ošjiše: "menam vijim se, tšēm pon, kōd etnas jagĭn oĭotni, tšĭte,
 žverse kijas, kulas i kuš kuse tolko gorte vajas. ozir narod oz verit-
 nis i v a nliš perjedlemsē. no i v a n zabil vištale: "dā, dā, on-
 ke verite, meĭ-asĭ vole me orde, ašnid addšannid."

meĭ-asile i v a n aššis ponse dādĭe pragitis a dādĭas te, tšis ge-
 teveĭ žver-kujas. nuēdis ponse jage i vesnid gēzjen domis. lun-šer ge-
 gerĭn vojisniš ozir narod i v a nliš ponse vi, dšedlini. a i v a n i
 vištale: "mi-ke dir oz lok." petisniš ĭllaas i i v a n goredis ponse.
 ponmis kor kilis i v a nliš gorzemse, oredis gēsse i vojis gortas. kor

adđžisnīs ozīr mortjasīs i v a nliš ponse i ðz veli tēdni, mī karni.
kor adđžisnīs i v a nliš ponse, kot kiskis ku-tīra dād', sek bīden me-
disnīs nēbni ponse i v a nliš. no i v a n butte-ke oz mēd vuzōnī. a
aťšīs dumaite, una-em boštņi donse nališ pon vīle. i i v a n una
dēnģa vīle vuzalis ašģis nī-kittģe tuitem ponse.

gorte voem berin ozīr-mortīs asinas istis ponse jage. a ponmis
gort dorģis vođģe oz mun. sek skermis ozīr-mortid i v a n vīle. i
medis vinī i v a nes perjedlemģis. no i v a n tedīs, mī siked oz
lo bur perjedlemģid i bara vīles dumaittģis, kūd' nešta perjōnī ozīr-
mortse, med sia oz vi. no i v a n mījan zeī kitreī veli, bara vīl-
tor dumaitis. boštis iđđid gād', settģe vir tēťģis da mamisli kun-ulas
kertalis. "mame", vištale i v a n, "kor voas ozīr-mortīs, te zeī pi-
nāģņi kuťģi! a me tenid pūrten taje gādģas voťģka. i te butte-ke kulan.
a kor me bērdņi kuťģa i vištala: 'pūrte, pūrte, kuťģe te vijin mentģum
mames, siđģi spaģit!' te sek bēr sūtān i on kuťģi piņāģņi."

vot, vojīs ozīr-mort i v a n orde. i piņale i v a nes, mīla sia
pērjedlis. a i v a n tģekte mamisli samvar puktīni, medum bur geģtes
tģājen jutņi. a mamīs os puktī samevarse, piņāģe i v a n vīle. i v a n
i vištale mamisli: "in piņāģ, a to valeda me tene, kuťģ kole ōni." boš-
tis purt i voťģkis mamisli kun-ulas, ken veli vir-tīra gādģis. gādģis
potis i virīs kišģģis. a mamīs uģkettģis dōđ vīle, butte-ke kuli.
ozīr-mort poģis. sia dumaite: "zabiļ i v a n vīģis mamse." a i v a n
i vištale: "pūrte, pūrte, kuťģe te vijin mentģum mames, siđģ i bēr lōģed!"
ta kīģas beras mamīs i v a nlen zeī edđģe sūtis i kuťģis samvar pukti-
ņi. ozīr-mortli zeī jona ģeļem vīlas vojīs pūrģis i kuťģis i v a nliš
nēbni purtse. no i v a n iz žaleģt, purtse vuzalis zeī bur don vīle.

gortas voom (voem) berin ozīr-mortīs medis veledņi getirse, kuťģ
kole ōni. i voťģkis purtnas šulģa bekas. i babāģs ozīr-mortlen mime
kuli. ozīr-mort medis lōģedņi bēr babase. no purt iz vermi lōģedņi
ozīr-mortliģ getirse. ta berin nešta zeī skermis sia i v a n vīle. i

sja medis lijni i v a nes. no i v a nes on perjō, zeḡ kitrei sja veli. kor add^šis, lokte ozir-mortis, sja piris gelbeṭṭṣe. a as mestee paṣte-dis mamse. sek ozir-mortis i v a n mestee vijis i v a nliṣ perijṣ mamse.

kōr gortas bēṛ munis ozir-mortis, i v a n boṣtis mamse, puktis dodḡe i muni kare pop orde geṣti. kar dore voteḡḡis i v a n mamse sūtedis ju vile jukmes dore. a aṭṣis piris pop orde. kor popis add^šis i v a nes, zeḡ bura sijes primitis. no i v a n popli viṣtale: "batuško, menam mame ṭṣeṭṣ loktis te ordad geṣtitni." o pop juale: "a ken ne sja, mamid?" "va-dore koṭṭṣis", viṣtale i v a n, "iz liṣti lokni." sek pop iṣtis va-dore eṭi nṛli i v a nliṣ mamse korni. poplen nṛlis gōr-zis, gōrzis i v a nliṣ mamse. a sja oz i kṛ. no ti aṣnid tedannid, kulem mort ni eṭ-pir os kṛ. seki poplen nṛlis tojiṣtis i v a nliṣ mamse. i staruxa uṣi jukmese. gortas pop-nṛ vojis berdik tir, a i v a n vaṣen nin tedis, miḡ siked loji. sek nṛlis poplen stavse viṣtalis, kuḡḡ, miḡ siked veli. i v a n sūtis pizan sajiṣ i viṣtale popli: "me taje ok preṣtit. on-ke ṣet men kujim poṣ zelete, me tene ṣeta sude." no pop mijan zeḡ jona polis sutṣis i ṣetis kujim poṣ zelete deṅga i v a nli.

gortas kor bēṛ muni i v a n, sek sja piris ozir-mortis orde i viṣtale: "karin kulem mortjas nebalenis." i ozir-mort nujis aṣṣis kulem babase kare vuzōni. no kōd ne telka mort nebas kulem mortes! sek kutisnis ozir-mortes i nuedisni tsar dore. i ozir-mortis sek tsariṣli stavse i viṣtalis, kuṭṣ perjedlis sijes i v a n u ṣ k o. si berin i v a nes tsar ṭṣektis kutni, gartni meṣeke i ṣibitni jukmese. tsarskei slugajas siḡṣ i karisni, kutisni i v a nes, ṣujisnis meṣeke i lettṣedisni va-dore jukmese ṭṣetni. no jukmesis veli kin. sek slugajas i i v a nes jukmez dore koṭisnis a aṣnis ṭṣerla munisnis.

kuḡe ji vilin i v a n. i kile sja vela lokte. sek i v a n kuṭṣis gorzini: "spaṣiteḡ, spaṣiteḡ!" kilis i v a nliṣ gorzemse velaṣis i sūtis. taje veli ozir kupet^ḡ, bazar viliṣ lokte. dodḡas tir tevar te-

tšema. sūtedis kupetš v̄ese i juale: "kòt sen?" a i v a n i mešekšān gòrže: "me, me! mene medenis tsarli pisare pukšedni, a me ok kùž gīžni. si šerti medenis jukmese šuini mene." kupetš rād loji, vištale sia: "vaj, me pukša pisaras tsaridli. me gramotnei, me kuža gīžni." i kupetš leđvis mešekiš i v a nes. a ašse tšektis kertōlini mešekas. i v a n zej toptā kertōlis meške kupeťšes. pukšis ozir-mortli v̄e-dodje i muni kare kupetš v̄e vilin una tevaren.

kor b̄er vojisni slugajas, žugedisni jukmesli i kupeťšes tšētisni jukmese, kòd gòrzi: "pukša, pukša me tsarli pisare!" tšētem berin buľ, buľ vištalemen veji kupetš. kariš i v a nes adđšis ozir-mortis i juale: "kiš te tattše šurin?" i i v a n šeralemen vištale: "tedan, kor mene jukmesas tšētisni, sek me i vištali: 'bur, bur'. i bošti seš kujim v̄e, dod, tevarjas i b̄er kaji tattše vašis." kutš kilis ozir-mortis i v a nliš p̄erjedlemse, pišjen munis va-dore i tšettšis jukmese. a vais beršānis vištalis buľ, buľ. a i v a n munis ozir-mort orde, getrašis ozir-mort viľ baba vile i kuťšisni ōni v̄ini. i eni-na i v a n ole vile, kodes šure, p̄erjedle.

28. i v a n u · š k o d u r a , t š o k

olis vilis eti mužik. silen veli kujim pi. kik piis veli telka, a koimedis jei. taje jeise šuisni i v a n u · š k oen, kòd lun i voĩ p̄ir patš vilin pukalis. et-pir etša olem mišti višmis ajis nalen. sek sia koris az doras kujimman pise i vištalis pijanli: "dona pijan, kor me kula, sek ti b̄ed voĩ etien dolženeš b̄erdni meam gu vilin."

lun kik mišti ai kuli. kutš kole, siđš i dšebisniš aili pijan. med-vođš vojin gu vile muni b̄erdni med iđžid piis. si b̄erdis das-kik tšas vojedš i b̄er gortas loktis. m̄ed lune šer-kos piis muni b̄erdni. sia tōžē berdis das-kik tšasedš i b̄er gortas loktis. i koimed lune jei i v a n u š k oli loji munnī. sia ritšān asiledš dugditeg p̄ir berdis ai

gu vilas. asinas kilē gušš šornī: "i v a · n, kušš te kīzin mene i ber-
din gu vilin voī bid, me tenid šeta si vile pedarki." sek gu vilas ve-
lis zeī mišša vē. ai i vištale i v a n u š k oli: "vot, tenid vē, kot
kuššas služitni ten siđš, kušš služitis men. nešta vištalis ajs i -
v a nli: "kor kuššan kiššē-ke munni, sek pir velisli veškid pelas a
šulgatiis pet! sek te loan zeī mišša i jon." ta kījas beras i v a n
ber loktis gortas. no vokjasli ni-nem is vištō. pukšis patš vile i
pukale, ni-nem butte-ke os tēd.

eti lune kīzis sia vokjasliis šornī: eti karin tsar kesje nīse
šetni veres saje. veres sajas šetas si saje, kod tšapkas vē vilin
tšettšemen tšun-kišš, kodes ešedema stolb vile. kik vok medettšisni
munni kare, viđšedni, kod oredas tšun-kišš. kor i v a nlen vokjasis
muninis karas, si berin i v a n nēž lettšis patš vilis, peti illa
vile i goredis vēse. vē vojis, nirsis bi pete, šinšis kođšū kiššē.
i v a n piris velisli veškid pelas, šulgaedis peti setššem mišša da
jon morten, mi setššemse matiš on adđš. pukšis i v a n vē vile i
vajedis kare. karin una littem, tšettem veli narod. džonēn tšettšalis-
ni, medisni oredni tšun-kiššli. no ni-kōd iz vermi. a i v a n ni-
nem dumaitteg tšettšis i orōtis tšun-kišš. i pir munis karšis ber
gortas. ni-kōd iz i tēt kod orōtis tšun-kišš. gortas voem berin i -
v a n piris velisli šulga pelas, veškidedis petis i ber loji naški
da jei. kōr i v a n piriz gortas, med vokjas os kažōnis, sek tšun-
kišš gārtis lok derae. ritnas kor bēr gortas vojisni karis kik vok,
šornitenis as kostas: "kōt tšapkis tšun-kišš? i miša iz dugdi, a mime
munis karšis!" a i v a n šerale i vištale: "da taje žē me veli!" a
vokjas iz i kīzinis jei i v a nliis šornise.

medum adđšini sije mortse, kodi tšapkis tšun-kišš, tsar leđšis
objavlenije, medum stav narodis das-kvait aršan i siđš vođšē volisni
tsar orde i boštisni tsar nē ki pomiš rumka vina. a kodi oz voli, sije
loas ešedema. strekis eti vežōlin.

kiknan vokis i v a nlen burā kemašisnīs, paštašisnīs i medettšisnī tsar orde. no seki i v a n vèzjišis vokjasli, med boštisnī sije etla-
in. med vođšin vokjas iz mednis boštni zirmeš, lueš, jei v a nes. no
ni-nem on kar. ket lok, no aslanis že vok. a mèt-ke vokjas polisnīs,
medum tsar oz ešed i v a nes. i vokjas tšetš boštisnīs kare. karas
i v a n tšui-kītse bër ražis. i kor kuťšis boštni rumka, sek addžis
tsar nilis asšis ventšaittšan tšui-kītse, šibitis pèdnesli i šamintis
zirmeš, lueš i v a nes. vokjasis i v a nlen etša iz ašnis jeiminī,
kòr addžisnīs, miž seťšem miťša nē okale niliš jei, zirmeš vokse.

ženik addžem berin tsar mime karis pìr. no med vođšin i v a nes
burā pīšedis, miššedis i bür kem-kot-paš-kemen kemedis, paštedis. i -
v a niš šèd-dor tsarlen veli nešta kik šat. tsarli okota veli tèdñ,
kòd že med zboj šatjas kostin. eti lune koris sije kujimman šatse i
vištale nali: "sulale ti vođšin, musa šatjas, zej iđžid zadaťša. kole
kutni i vajedni menum zarni-beža tšāñ." zadanije boštem berin šatjas
munisnīs tsar doriš.

a i v a n munis vè doras i stavse sili vištalis, miž jiliš tsar
vištalis šatjasli. sek vè i v a nli vištale: "med vajedni taje tšāñse,
men kole nēla-min eš-jāi-tuša." i v a n vojis tsar dore i vištalis
sili: "med kutni zarni-beža tšāñse, kole nēla-min eš-tuša jāi." tsar
iz žaleit i šetis i v a nli nēla-min tuša jāi. stavse taje i v a n
teťšis vè vile i muni tuje. dūr-e munis sia, me ok tēd. no vojis di
doras. a setiš tšettšis zej iđžid žver. i i v a n nēla-minnan tušase
šibitis taje žverisli. kor žveris kuťšis šoini jāise, si kosti i v a n
kutis zarni-beža tšāñse i bergettšis bër gortas. gortas munigen i v a n
zej jona miđšis i vodis tuž vile šoitťšini i unmošis. kor užis i v a n,
settše vojisnīs tsarlen mēd šatjasis. nia kor addžisnīs tšāñse, etik ša-
ťšis medis vini i v a nes. no medis vištalis: "vaj, paledam i nēbam
siliš tšāñse." i paledisnīs i v a nes. no i v a n dūr iz šornit, vu-
zalis nali zarni-beža tšāñse džola don vile. boštis tolko kiknannisliš

veškid kokšis iđžid tšunse. don boštem berin i v a n munis etnas gòrte. a zarńi-beža tšānse šetis šātjasli. sidš i v a n vojis tsar orde kuš kien, a šātjas zarńi-beža tšānmen.

eštša olem berin tsar bara koris šātjasli i vištale: "me šeta tijan ještše eti zadanije. kod oz ispolnit, siliš jurse bošta. kole kutni i vajedni men zarńi-šura kēr." zadanije boštem berin i v a n bara muni vē dore i vištalis stavse velisli. a velis i v a nli vištale: "met kutni taje kerse, men kole nēla-min eš-ku, medum os košōlinis mene tog šverjas, kodjas karolitenis zarńi-šura kerse. i v a n vištalis tsarli ta jiliš. i tsar šetis nēla-min eš-ku. eš-kuse boštem berin i v a n nēla-minnan kuse gartis vē vilas i muni tuje. kor addžis i v a n kerse, sek muni i v a n kutōni. a vēse kotis tattše mesta vilas. i sek vē vilas uškettšisni zej una šver i kutisni košōlini i v a nliš vēse. no vini iz verminis šverjasis vēse. i v a n kor kerse kutis, pukšis eđdže vē vile i bergettšis ber gortas. tui vilas i v a n bara ūžni vodis. kittše voisni kik šātšis tsarlen, kor addžisni, mi i v a n dorin zarńi-šura keris kuile, sek etis medis vini i v a nes a medis bara vištale: "vai, paledam i nēbam mi siliš." sidš i karisnis kik šātš. paledisni i v a nes i kuťvisni nēbni i v a nliš kērse. no i v a n bara vuzalis dontem doniš. donse boštis tolko kīknanišliš miš-kušis kos šeg sense. šātjas iz žaleitnis senli, košalisnis jorta jortnišliš i šetisnis i v a nli. a i v a n gartis bumagae i kermane šujis. kor šetis zarńi-šura kērse i v a n, pukšis vē vile i muni gòrte tsar orde. gorte bara kuš kien i v a n vojis. a mēt kik šātšis radeš ošjišenis, mi "mi kutim zarńi-šura kērse i zarńi-beža tšānse."

med-asj tsar tšektis slugajasli pīšan lomtini, med beriš pīšedni i ešedni i v a nes. pīšanas tsar addžis šātjasliš tšūntem kokjasse i

juale: "ken-ne kok-tšunid?" a nja vištalenis, mi "kor kotalim zarni-beža tšaṅse, sek velis tutišis kok vile i oredis. i tsar veritis šatjasli, vē-ke i vē oredis. kor kutis miškini mišse šatliš, tsar addžis, miškas senis abu, i juale: "a ken senis miššid?" a šatjas vištalenis: "kor kotalim zarni-šura kerse, sek venum košalis." i mijan tsar bara veritis šatjasli.

pīšan berin tsar ustropitis med berja preštšaittšan pīr i v a nli. a pīr vilas i v a n sūtis i vištalis stavse, kuťsia kotalis zarni-beža tšaṅse, kuťš kotalis zarni-šura kēkse. i vištalis, mi "tšaṅse i kēkse kuti me i vuzali šatjasli. tšaṅse šeti me vot taje kok-tšunjas vilas. a kēkse šeti vot kos šeg sen vilas". sek tsar geger-vojis, ken i kuťše voštamaeš tšunjasse i senjasse šatjas. jualis tsar: "sid^š iz vē." no šatjas vištalisnis: "stavis veli sid^š." sek tsar i v a nes preštītis i ižviniťtis i mēd kik šatse ešedis. tād^š mijan jei, zirmeš, lueš i v a n u. š k o loji tsarlen med bur šaten i šetis sili stav tsarstvosē i kuťšis i v a n ōni da vīni tsar dvoreťšin tom getirked.

29. i v a . n t s a r e v i t š , i v a . n g e n e r a . l o v i t š

eti tsarstvojn, eti gosudarstvojn a veštase-ke vištōni, sen ken olam mi, olisni vilisni kik vok. etis veli geŋeral a medis tsar. kikanan vokis veli getra. no ni-kōdnislen iz vē tšēlad. una olem mišti mi-ke tsaritsa i geŋeralša kutisni jonmini. i ašnis os tēdni, mi naked loji. et-pir miťša, gaša lune pukalisnis i šornītisnis as kostin. etis i jortisli vištale: "me ok tēd, mi maked loji. kor perišmi, kor tiris men nela-min ar, me veliš kuťvi jonmini." i medis tōše sid^š vištale: "kor perišmim, sek jonmini kuťšim."

no mijanli vištōni eđde a dēlais karše dīr. et-pir miťša gošša lune, kor geger kilē dīd^š jaslen šilem, seki drug višmisni geŋeral i tsar

getir. no kuṭṭšem višemen višmisni, ni-kòd iz vermi tēdnj. i vot lun-
šer-kade zeṭ miṭṭṣa gošša lunad tsariḍlen i geṇera·lḍlen redṭṭṭṣis pi.
kuḍṣ velini radeš tsar i geṇera·l, miṭ redṭṭṭṣis nalen pijan, mijanli
ni vištōni i pereen ne gišni. kuḍṣ me voḍṣin vištali, miṭ vištōni mi-
jan eḍḍe, no vremena kole una i ḍir. tsar a siḍṣ že geṇera·l aslanis
pijanli puktisni nim i va·n. a si šerti kuṭṭṣisni šuni: etise i -
va·n tsare·v i t ṣ a mētse i va·n geṇera·l o v i t ṣ .
biḍmenis kik vok, kuḍṣ vištaše moḍin, oz voen, a lunen, oz lunen biḍ-
minis i jonminis, a ṭšasin. kimin ṭvas, si miṭ i jonḍḗikeš da miṭṭṣaeš.

et-pir una olem berin i va·n geṇera·l o v i t ṣ i ma-
misli vištale: "mane, vaṭ, mijanes kemed, paštēd i va·n tsare-
v i t ṣ vokked da leḍṣli ḡlla vīle vorsni!" no i va·n geṇe-
ra·l o v i t ṣ len mamis iz mēd leḍṣni, medum oz kinmini i višmini
nalen jona radeṭitana ṭṣēṭḍ. no i va·n geṇera·l o v i t ṣ
zeṭ jona koris mamisliš, medum leḍṣlis ḡlla vīle guṭḡaitni. no mam bu-
ra kemedis, paštēdis pijanli da leḍṣis ḡllae guṭḡaitni. iz-na eštj i -
va·n geṇera·l o v i t ṣ gort doršis voḍṣe munni, kuḍṣ silj
joma-baba vištale: "ek, i va·n tsare·v i t ṣ , i va·n ge-
nera·l o v i t ṣ , žaṭ, pijan, kīzeṭ mene, tijan tan os·pōž ōni.
kole munni mu, va prevedaitni." kuḍṣ kilis i va·n geṇera·-
l o v i t ṣ joma-babališ taje kījasse, srazu gortas piris da dumaitni
kutis: "miṭla joma-baba vištale, miṭ ōni mijan tan os·pōž?"

mēd-asile bure bara kik vok i va·n tsare·v i t ṣ i i -
va·n geṇera·l o v i t ṣ ḡlla vīle petisni. no joma-baba ba-
ra sije vištale: "muneṭ, bur pijan, muneṭ! tan tijan ōni os·pōž." taje
kījas berin i va·n geṇera·l o v i t ṣ nešta jona kuṭṭṣis
dumaitni. i i va·n tsare·v i t ṣ li ḍṣik veš koḍ (~top ni-nem),
ni-nem oz dumait. koḡmed lunin bara kik vok medisni ḡlla vīle guṭḡaitni.
no joma-baba pir asḡis kījasse vištale: "mune, mune, dona zonjas, mune
taš eḍḍeḍḗik! tijan aṇiḍlen vijim ḡižim toman, ḡižim ebes sajṇ ḡižim
ṭṣepen domema šēd vē. sije vēse bošte i mune taje vē vīlin mu, va pre-
vedaitni!"

gõrte pirem berin i v a · n g e n e r a · l o v i t š mime-že
 ajisli vištalis: "aje, tead vijim šed vē, kodi šigim toman, šigim
 ebes sajin šigim tšepen domema. vaj sije vēse te mijan! i mijan i -
 v a n t s a r e v i t š vokked kole munni taš, munni eddē, dšik. tan
 mijan ōni zej šekid." i v a · n g e n e r a · l o v i t š len ajis zej
 jona veli udivlon. "kiš taje, kiš kilis, mi menam vijim se tšēm vē?"
 no jona dūr korem berin ai i mam šetisni blageslevení¹ e pijanli i me-
 detšisni kik vok tuje. kor genera·l vajedis vēse aslas pi dore i viš-
 talis vēli ta tšēm kijas: "no lubei velei kizi i služit te sid^š že
 menam dona pijanli, kud^š te služitin menum!" taje kijas beras genera·l
 pukšedis i v a n g e n e r a · l o v i t š li, i v a n t s a r e -
 v i t š li vē vile. i tolko i v a · n g e n e r a · l o v i t š eštis
 šapkanas maxnitni, kut^š tē lebisni naje. no mijanli vištōni a sid^š že
 gišni bumaga vile eddē, dūr iti iz dūr lēbni kik vok, kot sije tede.

no vojisni efi kare. kare vojisni naja vojin. no miļa-ke karis ve-
 li dšik pemid i geger šed flagjas ešalema. no i v a n g e n e r a ·
 l o v i t š is tēd, miļa pemid karis. i vo dšē munisni. a sen kujim
 vers sajin kar sajas tidale dšola bi. kor voisni bi doras, seni veli
 dšola ker-ka. kor šikedtšisni da pirisni ker-ka, seni olis periš sta-
 ruša. pirem berin i v a n g e n e r a · l o v i t š jualis, miļa se-
 tšēm pemid karis. a staruša i vištale sili: "ox, musa pije, zej i dšid
 beda loji tsarli. tōn voinas das-kik tšas in kujim-jura gundir ku tšas
 šoini tsarliš med i dšid nīse. a os-ke nuēd tsarid das-kik tšas kežle
 nīse ti dore, gundir mede stav karse žugedni." sid^š vištalis i v a n
 g e n e r a · l o v i t š i vodis ūšni, šottšini.

pelevina das-kiked vilin i v a n g e n e r a · l o v i t š sūtis,
 kemašis, paštašis i peti illa vile. iz ešti dumaitni i v a · n g e -
 n e r a · l o v i t š vē jīšid, kud^š velid silen vojis i vištale: "no
 lube·znei xegajin, ig ešti glekniitni vež turin, kud^š voji me tattše."
 sid^š i sid^š vištale velisli i v a · n g e n e r a · l o v i t š :
 "kole munni spašitni tsarliš med i dšid nīse, kodes lettšedema ti dore
 kujim-jura gundirli šoini." taje kijas vištalem berin i v a · n g e -

ñ e r a . l o v i t š pukšis i tē-moz lebi tī dore, keni važen nin pu-
 kale zeī mī^šša nī. i jona, vīti jona berde, mī^š e^šā^š ki-mīn-ke minut
 mīšti kutas šojni sijes kujim-jura gundir. iz ešti gundir kipe^štšini
 vaiš, vojis aslas vē vilin i v a . n g e ñ e r a . l o v i t š tī
 dore. kū^šd^š adāšis tsaritsaid i v a . n g e ñ e r a . l o v i t š es,
 nešta zeī ku^štšis bērdni i vištale ta^štšem kījas: "o^š, mī^šša, bur zonme,
 mīla asšid bur jūrte vajin lok, šēd gundirli šojni?" a i v a n g e -
ñ e r a . l o v i t š si^šli vištale: "ñi-nem, medum šojas-ke tene i mene
 šojas, a os-ke, kole-ke, ñi-kōdnumes os šoj!"

taje kījas vištalem berin tiis ku^štšis šumitni i vaiš kipe^štšis zeī
 mīštem kujim-jura gundir. kipe^štšis da šeralemen vištale: "xa, xa, xā, m
 dā, tsarliš me eties kori, a sia kīkes istema. zeī bur. etise šulga
 ki-pides vile pukta, veškidnam votška, medum kuš big ko^še." a i v a n
g e ñ e r a . l o v i t š i si^šli vištale: "o^š, te, lok gundir; in-na
 ešti kīni a pu^šin nin. in-na pu a šojin nin. a kole-ke šojigad med-
 vod^š lias d^šagalan." kū^šd^š vištalis taje kījasse i v a . n g e ñ e -
r a . l o v i t š, si berin votškis gundirli i gundirlen kujimman juris
 lebi. tsar-nīlid adāšis, mī^š gundirše vijis i v a . n g e ñ e r a . -
l o v i t š i nešta zeī ratšis ku^štšis bērdni. i vištale i v a . n
g e ñ e r a . l o v i t š li: "vai, munam, musa zon, munam mi orde i tōn
 že munam vitš-ko^še ventš^šaitšini. a on-ke aje ten šetas d^šin tsarstvose
 asšis os kō men ajidlen tsarstvois, on kō menum te. mun gortad da i
 vištō, mī^š 'sluga mene spašitis'! no sid^š-ke vištō, kū^šd^š tead nīmīd
 kōdlen te pi." no i v a . n g e ñ e r a . l o v i t š iz vištaš, kōd-
 len sia i kitiš. preš^štšaitšisni i munis aslas vē vilin gōrte. gorte
 vojis i ñi-kōdli ñi-nem iz vištō. sid^š nēžjen vodis, med ñi-kōd is tēd,
 ken sia veli.

asilin burin staruša eštis vetlini tsar orde i stavse tēdmalis, ku-
 tšem dēlajasīs tsar-nīlen. gorte vojis i ku^štšis getevitni šojan i -
 v a . n g e ñ e r a . l o v i t š i v a n t s a r e v i t š li. šojī-
 gen kū^šd^š butte ñi-nem os tēd i v a . n g e ñ e r a . l o v i t š, ju-
 aše staru^šališ: "spašitema^š, abu tsarliš nīse?" no staruša vištalis,

miĭ "spašitema^eš, musa piĭej, tsaridliš n̄se. no nešta jon gere tsarlen. voġma viĭ pišme kvait-jura gundiršān, kodi kore tsarliš šer-kos n̄se ta-lun das-kik tšas kēžle tĭ dore lettšednĭ a os_ke meded tsar, gundir mede žugedni stav karse." i v a . n g e ĩ e r a . l o v i t š ĩ ĩ bara juras pĭris, keĭ miĭ kutas sulōnĭ a kole spašitnĭ i tsarliš šer-kos n̄se. no voĭd^še, stavĭs sid^š že poftorittšē, kūd^š i med-vod^š n̄se tsarliš spašitis.

no koĭmed lunas vojis okmis-jura gundiršān pišme, med tsar das-kik tšas kēžle mededas med d^šola n̄se tĭ dore. no vot, das-etik tšasĭn zvenen gerd noĭ kuža mededisnis tsarliš medtša ĩubitana n̄se okmis-jura gundirli šoĭnĭ. kor kĭlis i v a . n g e ĩ e r a . l o v i t š ta jĭliš, ĩz i vod ušnĭ, pukšis aslas vē vĭle i munis tĭ dore, medum spašitnĭ tsarliš med ĩubitana n̄se. kor vojis n̄ dore, n̄ sid^š zeĭ ku-t^šis berdnĭ i vištale: "miĭla, tom molodētš, asšĭd bur jurte vajĭn lok gundirli šoĭnĭ?" "no ĩi-nem", vištale i v a . n g e ĩ e r a . l o v i t š, "in pō, dona n̄, med tšojas-ke, kĭknannumes šojas. a os_ke ĩi-kodnumes os_šoj." taje kĭjasse vištalem berĭn i v a . n g e ĩ e r a . l o v i t š pukšis n̄ beke i šetis sĭli šĭla: "na vot, tenĭd šĭla! kor me unmōšā, te seki menum remištanam tšuked, kor kutas petnĭ gundirĭs vaiš!" i taje vištalem berĭn i v a . n g e ĩ e r a . l o v i t š vodis n̄ voĭd^še ušnĭ i unmōšis sid^š jona, miĭ sĭ ušemiš dāže sarajis d^šere!

vot, das-kik tšas tĭ ku-t^šis valjōnĭ i vaiš petis okmis-jura gundir. i i v a n g e ĩ e r a . l o v i t š pĭr-na uše. i tsaritsaid pole šĭlanad tšukednĭ. a tsaritsaid sid^š jona berde, os_tēd, miĭ karnĭ. berdigas sĭlen šĭn-vais vijištis i v a n g e ĩ e r a . l o v i t š ĩ ĩ roža vilas. i pĭm šĭn-vais sotištis rožase. kūd^š butte-ke šĭlanas tšukedis, seki sūtis i v a . n g e ĩ e r a . l o v i t š i peti ĩl-la vĭle, ken adāžis okmis-jura gundires, kodi sulalis, vištale veli: "ek, nā, ku-tšem bur zakuska! tsarliš me eties kori a sije ĩstema kĭ-kes. bĭr! etise pukta šulga ki vĭle a veškĭdnam votška, med etĭ biĭg kole!" "en zeĭ termāš, voĭ_gundir. in-na kĭĭ, a kuštĭn ĩn. in-na

kušti a puĵin nīn. in-na pu, a ŝojan nīn! a kole-ke ŝojigad med-vod^š lias džagalan." i ta kījas beras ku^tšisni tiškašni okmis-jura gundir i i v a · n g e ħ e r a · l o v i t š. tiškašisni naja zeĵ dīr. i - v a · n g e ħ e r a · l o v i t š keralis gundirliš kekjamis jur a okmised juris ku^tšis vermini i v a · n g e ħ e r a · l o v i t šes i sek že i v a · n g e ħ e r a · l o v i t š doĵdis veškīd kišis d^šola tšūise (~tšāl-tšūise). "o^x, te gundir, tenad okmis jur, okmis šelem. a menam e^ti jur, e^ti šelem. lēd^š mene med beriš nešta tšiste^t vozdu^xse glekni^tni! i vot etaje doĵmem tšūise kertōni!" ku^dš lēd^šis gundir i v a · n g e ħ e r a · l o v i t šes, dīr iz vittšis i v a · n g e ħ e r a · l o v i t š, srazu oredis gundirliš okmised jurse.

tsaritsa kor addšis: gundiris kuile jurtem, uškettšis i v a · n g e ħ e r a · l o v i t šli šli vilas i ku^tšis okalemen kōrni: "lok, munam i ta-lun že, ventšqittšam, a on-ke aje ten šetas stav tsarstvose tenid!" no i v a · n g e ħ e r a · l o v i t š iz mun siked. medettšis etnas gortas i tšektis vištōni, mi "mene spašitisni slugajas". "a vot tolko kora me tene kertōni etaje doĵmem tšūise." rādlig tīr tsaritsa košalis tšišjanse i kertalis i v a · n g e ħ e r a · l o v i t šliš doĵmem tšūise. si^dš i preštšqittšisni i v a · n g e ħ e r a · l o v i t š i je t e n a t s a r e v n a. gorte voem berin i v a · n g e ħ e r a · l o v i t š dšon vežōlin is sutli vo^t-pašis.

a tsar dvoretšin mune veli zeĵ i^džid pīr, kittš dolženeš veli volini stav jezis das-kva^t aršān i vo^dš. taje pīrse tsar ustro^jitis si šerti, medum tedmōni sije mortse, kot spašitis tsarliš kujimnan nīse. una narod volis tsar orde, no iz-na voli sia, kodes med zeĵ vitšisni. dīr olem berin tsar tedmalis, mi se^tšem i se^tšem starixa or^din ole kīk tom mort, kodjas iz-na volini i iz-na juni rumka vina, kodes mitšaleni tsarlen nījas. tsar istis slugali, med vo^jisni tsar orde i boštisni rumka vina nījas kiš. no i v a · n g e ħ e r a · l o v i t š etkašittšis: "mi", vištalis slugali sia, "tsar dvoretš dorti polam munnī, a ne pīrni tsar dvoretš." sluga si^dš i vištalis starli. no tsar mediš istis, medum mime voasni, "a os ke nījases ista". no nīnem on kar. kōmis munnī tsar orde.

kor i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š k u t š i s boštñi rumka vina, je t e n a t s a r e v n a a d d š i s doimem t š u n s e i s i d š j o n a g o r e - d i s : "taje mene spašitis!" j e t e n a t s a r e v n a p u k t i s p e d - n e s l i i k u t š i s o k a v n i i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š e s . k e n i j e š t š e i d d i d d ž i k l o j i p i r d a b a l . t a n - ž e p i r v i l a s t s a r v i š t a l i s i - v a · n g e ñ e r a · l o v i t š l i : "verman b e r j i n i i b o š t ñ i a s s a j a d l u b e j n i ! " n o i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š v i š t a l e : "m e a t š u m o g g e t r a š , a g a š - k e m e n a m v o k i v a n t s a r e v i t š g e t r a š a s . " t a j e k i j a s b e r a s z e j r a d l o j i i v a · n t s a r e v i t š i g e t r a š i s j e t e n a t s a r e v n a v i l e . b o š t i s t s a r l i š m e d d š o l a , m e d m i - t š a n i s e . p i r b a l m u n i s d š o n v e ž o l i n . u n a n a r o d v o l i s n i t a t t š e v i d d ž e d - l i n i t o m p a r a v i l e .

v o j n a s k o r l e š e t t š i s n i v o d n i , u ž n i , i v a · n t s a r e v i t š t o m , m i t š a g e t i r k e d , s e k n a l i š v o d d ž i k i v a · n g e ñ e r a · l o - v i t š p i r i s n a k r e v a t u l e k i š i š n i , m i j k u t š a s n i š o r m i t n i t o m p a r a . "v o t " , v i š t a l e i v a · n t s a r e v i t š j e t e n a t s a r e v - n a l i , "m e u n a m u j n v e l i , n o t a t š e m m i t š a , k i d š i t e , m e i g - n a a d d ž i l . " a j e t e n a t s a r e v n a v i š t a l i s : "m e a b u - n a m e t t š a m i t š a m u v i l a s . v i j i m m e š i m m i t š a d d i k n e š t a . o l e o k m i s m u s a j i n , o k m i s m o r e s a j i n n a s t a š i j a v a k r a m e j o v n a . " k o r k i l i s t a j e k i j a s s e i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š , s r a z u a s l i s v i š t a l i s : "k o l e , k e t m i j s u t a s , a a d d š i š n i s i k e d . "

m e d - a s i l e b u r e i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š m u n i s t u j e . k o r t u j a s p e t i , g o r t a s k o l i s i v a · n t s a r e v i t š v o k l i f o t o k a r - t o t š k a i v i š t a l i s : "k o r k u t š a s v i ž e d n i f o t o k a r t o t š k a i š , s e k i m e v i š a . k o r k u t š a s g e r d e d n i , s e k m e v e j n a v i l i n . a k o r š e d a š a s , s e k m e k u l e - m a . " i m u n i s a s l a s l u b i m e j v e v i l i n . d i r i l i i z m u n s i j e , k o t t e d e . m i j a n v i š t o n i e d d e , a v r e m j a j s k o l e u n a .

v o t v o j i s i v a n g e ñ e r a · l o v i t š s i a m u a s , k e n o l e a n a s t a š i j a v a k r a m e j e v n a . n o i s t e d i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š , k e n s i a o l e . m u n i s k a r k u ž a v o d d ž e . k a r s a - j a s o l i s j o m a - s t a r u x a i i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š m u n i s i o r d e j u a š n i , k u d š v e š - k e a d d š i s n i i š o r m i t n i t a j e m i t š a n i k e d . a j o - m a v i š t a l e : "o k t e d , d o n a p i j e , l o a s , o s t e n a d š t š a š t e (~ š ū d) g e t r a š - n i s i v i l e . u n a t o m n a r o d m e d i s n i g e t r a š n i , n o j o m a - b a b i s s i l e n s t a v - n i s s e i z v e d i t i s . n o m e t e n e v e l e d a , k u d š p o ž e a d d š i š n i s i k e d . n a s - t a š i j a v a k r a m e j e v n a i d b i d a s i l i n o k m i s t š a n k e d v a - d o r e v a a š n i l e t t š i l e . n a , t e n i d t š e r s (п р я л к а) ! t a j e t š e r s e k o r k u t š a s n i

lettšini va-dore, te berged šondi vottša (против солнца). seki sia voas te dore i miġ verman eđđeđđik vištō sili, medum os-kašō silen babis."

—sid^ž i veštšis i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš. asile bure šondi petigen kor kuť^šisni lettšini tšaņas va-dore i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš bergedis tšersse šondi (puťšig) vottša. i vojis a-nas taš i ja va krame·je·v na. zeġ eđđe vištalis i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš, miġ "me meda te vile getraņni". a nas taš i ja va krame·je·v na vištalis: "voli mi orde gōrte!" i vošjis bēr. lun-šerīn i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš muni a-nas taš i ja va krame·je·v na orde i koris joma-babliš razrešeņi^jε. no joma-staruxa iz met-šetni i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš saġe. medis šetni veres saġe mēd geņeral saġe, kōd olis ta karas, no a nas taš i ja va krame·je·v na iz lubit taje šeņixse. dīr šornī berīn joma-staruxa vištalis: "no, miġ karan tijan-keđ! šeta. no vijim eti usloviġe: getrašem beras me ordin ōni eti ve-šōlin." i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš i a nas taš i ja va krame·je·v na seglaštšisni ōni.

eti rite i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš i vištale babaisli: "naverne mene mede vini tenad babid." a taje šornise stavse kīze staruxa. "tedan a nas taš i ja va krame·je·v na, adđ^žilin, in te mentšum fotokartotška, kodi jen-pelesas puktema? sulale (надо) tolko jemen tšukeđni settše i me kula." a nas taš i ja va krame·je·v na medis sutni i boštni fotokartotškase. no i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš iz ledž siġe, vištale: "tšēt, os tēd tead babid, miġ menam stav olemis ta fotokartotškaas." i a nas taš i ja va krame·je·v na bēr vodis.

a staruxa iz vermi unmōšni taťšēm būr vil-tor tēdmalem berīn. sia kor unmōšisni tom para voi-šer-kade lettšis patššer viliš i pūrten šeri oredis i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš liš fotokartotškase, kod ešalis jen-pelesas. i kuli mijan i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš. zeġ iđđid gere veli stav rēdli i šemjali. a mettša jona geruitis i va·n tsarevitš, kōd adđ^žis šedašem fotokartotška.

no joma-staruxa dīr iz kuttšis vitšisni. šetis a nas taš i ja va krame·je·v naes geņeral saġe. a i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš šes šibitis koġka ulas, keni i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš kuġlis dšon vešōlin. a velis silen kuť^šis dumaġtni: "mīla ta dīra i va·n ge·ne·ra·lo·vi·tš os kor mene gulġitni." i vojis

velis settše, keni ole veli i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š . vi-
džedis ešine. a i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š kuile krevat ulin,
kulema. velis dir iz dumait, munis i v a · n t s a r e v i t š orde
i boštis fotokartotškase, kodi kuile veli pisan vilin. kī vile boštem
berin vojis velis bër i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š orde. žu-
gedis ešinse i pelištis fotokartotškase, kòd uši samej mores vilas i-
v a · n g e ñ e r a · l o v i t š li. i kuťšis lōžini bër i v a · n
g e ñ e r a · l o v i t š .

a joma-baba bara kašalema, miĵ loja i v a · n g e ñ e r a l o -
v i t š . i medis bër kerōni, vini. ta jiliš tēdmalis slugais a n a s -
t a š i j a v a k r a m e · j e v n a l e n , kòd veli periš nī i berdig
tir vištale: "ox te, i v a · n g e ñ e r a l o v i t š , kūd^š bura te
lōžini kuťšin? no joma-baba bara vini mede." a i v a · n g e ñ e r a -
l o v i t š vištale: "in bērd, bur nī! kor kerištas joma mene, te
bošt med vodžša keralemšis vir-kapla i šibit pāgreme! siđ^š i karis
sluga. kor kerištis joma, sia boštis vīrse i šibitis pāgreme. pāgre-
min kuťšis bīdmīni zeĵ miťša tsvetok. no joma bara kašalema, miĵ i -
v a · n g e ñ e r a l o v i t š bīdme pāgremin. i bara medis keroni.
a sluga stavse veli teđe i vištale tsvetokli: "da i v a · n g e ñ e -
r a l o v i t š , kūdž miťša te bīdmin! no joma-baba bara kesje tene
kerōni." a tsvetok vištale: "in berd te, dona nī! kor kerištas, med-
vodž kerīstemšis vīrse te šibit ti vile!" sluga stavse siđži karis.
tiĵn kuťšis bīdmīni i plavaitni zeĵ miťša utka. taja veli i v a · n
g e ñ e r a l o v i t š .

et-pir viť mužikis a n a s t a š i j a v a k r a m e · j e v n a -
len veli jagin, oxotniťšaitis. kor gòrte bër kuťšis lokni, sia adđ^šis
utkase i medis liĵni. a utkais si dore vojis. medis boštni geñeral ut-
kase. a utkais šere muni. dumaitis, dumaitis geñeral, miĵ karni. i re-
šittšis kutni utkase. aťšis dumaitē: "vot, kuťšem rād loas meam baba,
kor adđžas taťšem lōja utkase!" šibitis geñeral derem-gatše* i pīris
vaas. a utka kīpettšis da votškis bordnas geñeralli. geñeral lojis
utkaen a i v a · n g e ñ e r a · l o v i t š lojis bër seťšemen-že
kuťšem veli. kemalis, paštalis geñeralliš kem-kot-paš-kemse i munis
a n a s t a š i j a v a k r a m e j e v n a orde.

*-šibitis geñeral derem-gatšli.

vojnās i v a · n g e ņ e r a · l o v i t š j u a l e g e t i r i s l i š : "kòd mušikid tenid burdžik, vođžis ili beris?" a a n a s t a š i j a v a k r a m e · j e v n a vištale: "i v a · n g e ņ e r a · l o v i t š vīti bur veli. no kiš eni sijes vajan?" seki vištalis i v a · n g e ņ e r a · l o v i t š : "me tenad mušikid i v a · n g e ņ e r a · l o v i t š . i sek stavse vištalis, kuť sije spašitis sluga. no a n a s t a š i j a v a k r a m e · j e v n a iz med veritni. kor stavse bura vištalis i v a · n g e ņ e r a · l o v i t š , sek a n a s t a š i j a v a k r a m e · j e v n a zeļ jona šamirtis i kuť šis okōņi. a vojnās vijis asģis periš joma-bāpse.

med-asile bure i v a · n g e ņ e r a · l o v i t š g e t i r i s k e d m u n i n i s i v a · n t s a r e v i t š v o k o r d e . n o i v a · n t s a r e v i t š iz verit sili. no stavse kor burā vištalis i v a · n g e ņ e r a · l o v i t š , kuť sije sluga spašitis i karisni zeļ i d ž i d p i r .

p i r b e r i n k i k v o k l e š e t š i s n i v i d ž e d l i n i p e r i š a ģ - m a m s e (~ a ģ - m a m l i) . z e ģ u n a v o i z v ē ņ i g o r t i n k i k v o k . a ģ - m a m v e l i n i v ī t i p e r i š e š , k o r v o ģ i s n i g o r t a s k i k v o k t o m g e t i r j a s e n . a ģ i m a m i z v e r i t n i p i j a n l i . n o k o r i v a · n g e ņ e r a · l o v i t š s t a v s e b a r a b u r a v i š t a l i s , k e n i n a j a v e l i n i , s e k i a ģ t o l k o v e r i t i s p i j a n l i . i a ģ t a t š e m r ā d - l u n š e r t i k a r i s z e ģ i d ž i d p i r , k i t e n i v e l i u n a , u n a j ē z .

30. moģt-kī

š i r k ī t e , k a t e

k a t š a - k e j a p i ž e n

m o ģ d - l o p t a p e l i s e n

v u r d - b ē ž z i b j e n

k i r - k e t š - d o r s e s i n i š t a s

l i v a - d o r s e z i b j i š t a s .

v i d š e d e a k e t š l o k t e . " š i r e t š o j e , l e d š , l e d š m e n e p i ž a d ! " " o g , o g l e d š , k e t š i l e ģ , t š o j i l e ģ ! t e j a d p e l i d k ū š z e ģ d a v e j a m m i . " " o g , o g v e j e ģ , š i r i l e ģ , t š o j i l e ģ . m e p e l e s a z b e r d a m š a m i r t a " , š u a l e k e t š . " v a ģ ,

lok pìr, mi tēked karan!" vištalis šìr. i kiken šìr da ketš šìlig tìr
kutisni vođ^še kitni.

šìr kīte, kate

kaṭṭṣa-keja pižen

moid-lopta pelisen

vurd-bēž zibjen

kir-ketš-dorse sinīštas

liva-dorse zibjištas.

viđ^šedenis a rutš lokte. "šìrilei, meam musa tšojei, lēd^š, lēd^š
mene aslad piže!" "og, og lēd^š tene, ruṭṭšilei! tead vīti kūš bežid.
veitan te mijanes." "musa tšoi, šìrilei, en pō te meam kūš bežis! me
bežes as ule tšukirta (~ garōta)", vištale aslas nēbid kījen rutš šìr
tšoi. "no, mi tēked karan! lok pìr!" vištalis šìr ruṭṭli. i kujimen
šìr, ketš i kūš-beža rutš šìlig tìr kutisni vođ^še kitni.

šìr kīte, kate

...

viđ^šedenis a oš lokte. "šìre, tšoje", bukse aslas mištem gelesen oš,
"lēd^š že, lēd^š mene pižad!" "og, og lēd^š", šuale šìr ošli, "tead zej
iđ^šid ružid. kiđ^š surttan pižis pote. i veitan te mijanes." "og, og
surtti, musa tšojei. me ružes ke-piž-šapkaen tupka." "no lok, inē pìr!
mi tēked karan!" i kutisni nolen šìlig tìr vođ^še kitni.

šìr kīte, kate

...

oškid kiđ^ši surttas pižid pote. i stavis vae vejēni. a dšola šìr
ošli peṭas pìras. i eni-na seni ole vile, šile asšis šilan-kī:

šir kīte, kate

...

31.

kor medettšan munnī ilē tuje tēlīn, sek pože boštņī orde, med on
kinmī, pārka (kēr-kuiš vurema). parka vurše iḍḍīd kēr-kuiš gennas vile,
malītša vurše gennas pītške i burdžik kēr-kuiš. pim vurše pīdēsīš
vileḍžik rāznei-peles noiḗjasen i pim vurše kuš kisiš. a tebek vūrše
kisiš i lebiš. burka vurše tože ker-kisiš rāznei noiḗjasen kepil vilīn.

32.

1. biḗn oz sottši, vaiḗn oz vej. - ji.

2. kik vok rebitņi lešetšisni. etiis kemašis, paštašis i muse, vase
gegertņi eštis. a medis pīr-na mesta vilas. - bi i tšīn.

3. kos m a r t i n ilē šelale. - pištšal.

4. muna, muna, tujis abu. vunda, vunda, viris abu. kerala, kerala,
a tšāgjis abu. - pižen va kuža.

5. šo-demasa staruša. - pīšan-gòr.

33.

1. eṭṭṣa sajin i baṭais dḡagalema. (rebitigen kor keralan kḡk ili doḡdan kite i kor aṣṭe seki piṇalan, seki jeṣis viṣṭalenis: "eṭṭṣa sajin i baṭais dḡagalema.")
2. girdḡḡa-pomid matin da on kurtṭṣi.
3. kik ketṣ berṣan oz vetṭṣisnis.
4. ṣiṣimiṣ merait da et-pir vundi. (kor maṣṭer eḡḡe meḡe vetṣni, a silen ṭṣikas materjalis, sili ṣuenis: "ṣiṣimiṣ merait da et-pir vundi!")

34.

ṣondi-baneṣ, olemeṣ,
 da tom ole·meṣ, tom gaṣe·ṣ,
 tom ole·meṣ, tom gaṣe·ṣ,
 da tom pera· kolla·lemeṣ.
 tom pera· kolla·lemeṣ
 da das-kvaṣit ares vittṣeme·ṣ.
 das-kvaṣit ares vittṣeme·ṣ,
 da kiṣ ar kad kolla·lemeṣ,
 kiṣ ar kad kolla·lemeṣ.
 da kittṣe bara kolema?
 kittṣe bara kolema?
 da kir-ketṣ ule uṣema
 da viziv vaen nuema.

35. veres sḡ ṣetigen ṣilenis:

asja ṣu* kade matuṣka
 mene reḡitis.

* ṣu ist ein Zusatz ohne Bedeutung.

ritja šu kade mätuška
 mene mededis.
 lebža pɛ, lebža pɛ mätuška
 sekel ptitsaen.
 pukša pɛ, pukša mätuška
 želenei sādje.

36.

gaža tulis vois,
 geger šurge šor.
 šondi limse šojis,
 lovšis pulen kor.

gožem abu iġin,
 eža loji vèž.
 tšɛlqad' va-dor viġin
 vorseni lun-tšèž.

ju kuža ji k^vte,
 tū^vso^v va oz uš.
 jugid jen-ež v^vti
 lebže džodžeg, juš.

37. sarja, sarja

sarja, sarja ta tjana,
 viġbornaja e l'ena.
 me skun govor katerina
 vina kurja što pekla.
 pireg tšunje paraskovja.
 pireg moz-dorja sofia.
 peč^šitala e vdetja.
 kondratjevna te domna.
 tšistei kvasta va šilisa
 tšistei pačval ek šinja.

38. *mi₁tša n̄jas*

mi₁tša n̄jas è ž - v a dore lettšisni.
burlak-zonjas n̄jas beršān vetššisni,
pīže pukšisni, medettšisni š^vni.
goredisni š^vni. zev gažā šileni.
"mi₁tša n̄^vjas, e ž - v a šeras petamei!"
"burlak-zonjas, mēdla-pelas vu₁džamei!"
tē^v-ru pe₁tīštis me₁pēde va vīlin.
mēdla-pē^v ze₁ ilin, viziv va kilede.
"mi₁tša n̄^vjas, jonāšika že sinīštei!"
"burlak-zonjas pelisnani₁d kutīštei!"
è ž - v a vu₁džisni vež lud vīlin dolid,
rādle vešig lolid. maibirei olemei.
gaža vorseni. šelemjasnis bürme.
jagin kile jurge beršānis jela-ši.
maibir, gaža kād me₁d eš-ke os₁pomaš.
gažettšei kor tomeš, me₁diš ved oz nīn vo.

39. *jugid ko₁d^žu^v*

jugid ko₁d^žu^v, petav, petav!
zarīni ko₁d^žu^v, petav!
d^žirdav, pertmaš vilišān
ritja kia berin!
mi₁tša nilei, petav, petav!
zarīni nilei, petav!
gažed mentšum šelem-šer!
petas eš-ke jugid ko₁d^žu^v,
kia berin d^žirdavni.
pemid kimer tai oz lēd^ž,
vetšše aslas eš-kin ulin.

petas eš-ke mi[̣]tša ni[̣]lid
 kia berin me dine.
 mamis tai sijas oz lèd^š.
 vittšē, n[̣]vliš vèla kute.

40.

paškid, gaža uli[̣]tša, uli[̣]tša,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei uli[̣]tša.
 uli[̣]tšaad n[̣] ole, n[̣] ole,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei n[̣] ole.
 n[̣] dinas pe zòn vole, zòn vole,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei zon vole.
 "zonmei, zonmei, mi[̣] volan, mi[̣] volan?
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei, mi[̣] volan?
 aje mene vi[̣]dšede, vi[̣]dšede,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei vi[̣]dšede.
 mame mene kijede, kijede,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei kijede.
 mun že ta-lun bër gortad, bër gortad,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei bër gortad.
 kor-ke gaš-ke add^šišam, add^šišam,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei add^šišam.
 giriš lukse vesalam, vesalam,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti
 govorinskei vesalam.
 posnid lukse šiblalam, šiblalam,
 do[̣]ti šeti, no[̣]ti šeti

govorinskei šiblalam.

grad kotas ke tšupkettšam, tšupkettšam,

doŕi šeti, noŕi šeti

govorinskei tšupkettšam."

41.

mijan etik mort veli premušternik. sia etik prekra·snej vremja munis as veralan-ker-kaas. sia teŭsaliŭ kapkanjas ruŭsjasli kok-tujas. i űedi sili ruŭs. i sia kulis ruŭsli. i mēt tui voűis mēd ruŭs kijis. silen loji kik ruŭs. i sia gortas ber vojis i kuŭsŭis lafkā munni. i sili etik mužik voŭŭsa vojis. i mužik juale: "kiŭŭse munan, m a k ű i m đad?" a m a k ű i m đad' viŭtaliŭ, mi: "menam kik ruŭs-ku vijim da lafkae muna ruŭsjasli vuzōni."

m a k ű i m đad' lafkae piriŭ i kuŭŭis vuzōni ruŭsjasli. kiknan ruŭsli puktis lavoűnik voŭlaz-dore. i lavoűnik kuŭŭis primitni ruŭs-jasli. etik ruŭŭis veli burđžik, a medis veli ŭogđžik. burđžik ruŭŭis sulaliŭ kvaŭt űait, a ŭogđžik ruŭŭis sulaliŭ kujim űait. lavoűnik kuŭŭis űuni: "burđžik rutse boűta a mētse og boű." m a k ű i m đad' kuŭŭis viŭtōni: "boűtan-ke kiknanse, a on-ke boű, bŭrse oĜ űet." lavoűnik kiknanse iŭ boű. i m a k ű i m đad' ruŭŭjasnas bŭr muni gortas. i ŭok rutse űujis bur ruŭsli piŭűűkas. i bŭr loktis lafkā. i lavoűnikli kiknan rutse etik ruŭs tuje űetis. kik ruŭŭis sulaliŭ ok-mis űait. a sia űűenase boűtis etik ruŭs viŭle kvaŭt űait. i m a k ű i m đad' kuŭŭis űuni, mi: "me lavoűnikli perjali."

42. gerem-ke đđem

ĝerni voűjam. geram mujas. seűűa āksalam, keđđam. seűűa bara āksalam. seűűa palakűe űugedam. seűűa mujasűe poŭűűam. goűem viŭle petam.

iliz dore munam pëžjasen. vidž vile voam. tšomjas karam. vošjam itš-
kini. kujim lun poma-ni itškam. sešša turin košmas. vošjam kurtni.
kūrtam i jure teššam i vošjam tšetni sabrie. gožem eštas. ber kītam
gōrte. vundini vošjam. mujas vundišasnis. nōlam sod-dore. prasle vile
ešam kol'tajasli. košmasnis kol'tajas. i vošjam vartni. vārtam šuli.
idli gorte lettšedlam i teššam zaxreme. sešša vošjam gērnj žābjas.
žābjas geršasnis. vošjam tšistitni vidžjas. badžas keralam, tšukare
teššam.

43. fetelen tšeri kijem

tulis ji kilalem berin fetel'jas natškalam turin-nirdjas dore. koli-
tšestvo fetellen vit ili kvait. rit voas. fetel'jas vae sunedam. i aš-
num pižen gorte munam. i asj voas, i munam fetel' dore pižen. etik fe-
telli kiskam vais, i tšeri vijim kik ili kujim. mēd fetel' dore munam.
fetelli kiskam. i tšeri sen undžik, sin i jokuš. nešta fetel' dore mu-
nam. i fetelli bara kiskam. i tšeri nešta una sen, una na'im sen.

44. tšeri kijem tījen

tšukartššam mužik kujim ili nqł. tījasli etlā vuram daz del. i
lettšam va-dore tījašni. teņa tšētam. i kilēdam sī das ki-min. i tīli
betaitam. i tšeri una kile. i jorta jort kosmin šornitam: "nēždžik
kiskini kole tīli." tīli koseđ^ž kiskim. tšeri una vojis teņa, kom
da šir. teņa kiskim i tšerili teššim kantuke. sešša vodže kītam pi-
žen u p i r k a ule. tšētam teņa med džudžid mestaas. teñali kile-

dam joĭ vomeď^š ž. tĭli betaĭtam. i tseri bara una lokte. tĭli kosed^š ž kiskim. tseri giriš vois eta teñaas, šir da sin. (teña šuše, gegertedam tĭnas tserise, sia nazivattše teña.)

45. ritja-pukalan-in

me ĭam primerne nĭ vijim. vot sia kuťsas nĭjas ortti vetlini, nĭ-jases korōni ritja-pukalan-ine. i voasniš nĭjas pukōni. ker-ka ke-žaiķais nĭliš paš-kemnišse ubiraĭtas etlae. i nĭjas pukšasniš pĭzan saje. i vošjasniš nĭjas šĭni. nĭjas šilasniš. i šilem kontšittšas. i priglašaitasniš garmonťšikes i vošjasniš jektini zonjasked. jektasniš rāzneĭ jektan-vorsemsē. i pomalasniš jektem. i vošjasniš vorsni vetlem-vorsemen paraen nĭjas i zonjas. i ritja-pukalan-in nĭjaslen i zonjaslen kontšittšas. i nĭjases okašemen kolledlasniš zonjas gortjasaniš.

46. getrašem

me vošji getrašni vidž vilin veleššān kĭš-kĭk kilometra. me muni vidž^š vile. etik prekra-sneĭ riťe pukšim ušnaĭtni una zon i nĭ. na pervo artel kostin šornitim, kodli mi kostiš getrašni. i šui: "me-ša, me getraša." sešša etik bratan menum vošjis korašni etik nĭli. i nĭ kuťsis šuni, mi "mame abu da aĭ abu da bes-segla-sije og vermi segla-sije šetni. ajeliš da mameliš jualam da veliš."

sešša mi meď-asĭ:las munim nĭ aĭ orde. sešša ajislen nĭliš* kuťsis vištōni: "mi nĭlislen aslas dumaĭs?" nĭ sešša qťsis seglašittšis. sešša munim me ordam korašĭšjasked. sešša mejam aje da mame kuťsisniš vištōni, mi "bur loas, meďan rebetnĭttsa miĭan vajedni." sešša menam

* sollte heißen: nĭlislen ajis

mame vošjis puni i pežōni kelis vile. me·d·asi:las munim n̄ orde pern-
 aiked. sešša n̄li vajedim. i p̄rim šel'-sovete gižšini. i šel'-sovetin
 gižsim i me ordam loktim. i voisnis n̄len rēd-vužjis p̄r vile. n̄len
 rēd-vuž puksisnis p̄zan saje. i vošjisnis vina juni i geštiti. p̄r
 kontšittsis. i n̄lis rēd-vužse kottim gortanis. i si ritnas tšu-
 kartšisnis n̄jaz da zonjas ritja-pukalan vile. n̄jaz da zonjas ve-
 šeli·ttšisnis, šilisnis da jektisnis. sešša raskodittšisnis n̄jaz da
 zonjas.

47.

1. noč vok etik šapka ulin sulalenis. - p̄zan.
2. una-demasa staruxa . - p̄šan-gor.

48.

1. babajaslen jur-šinīs kūš, da m̄-kidnis ečša.
2. etik meš sitale a stavis patškatšē.
3. girddšaid matin, da on vermi kurtššini.
4. jēzli gu in kodā, ačšid eđde, džik p̄iran.
5. kirmiš kirmišliš sinse oz kokiš.
6. kiti vesni, seti i ore.
7. kytše etik iž, settše i stavis.
8. kytše šelištīn, b̄er setis loas juni vase. (n̄jaz bersa vetlan
 i etikes tokedan, sije privodittšas i bošni.)
9. liitem petka oz bošnis.
10. liitem ur oz kutnis.
11. nežen munan, eđde voan.

12. oškis pōšan, mirjis kuṭśan pōni.
13. pitške puktan, matiś bośtan.
14. pōžjen va on katli.
15. śela liitedž in kušti.
16. turi pu jiliś sia liile.
17. una berśan vetliśan da ni-etik oz śur.
18. va-volan-ine va voas na.
19. vae pīran, kosen on pet.
20. vāž sola vile va oz vi (~va oz kō).

49.

tom oleme, tom gaže,
 tom pera kollaleme,
 das-kvait ares tirteme,
 kiž ares vittśiseme,
 tampa-tuḡ taṭaleme,
 lesas kuša vetleme,
 m a r f u šes radēiteme,
 kiṭśe bara koṭema?

50.

te kaṭšae, jeḡḡid beke,
 veled mene lebōni!
 abu vīti, abu ūti,
 tolko mileje dorti.

51.

nījas tīn kupattsisnis,
 me iz vilin pukali.
 nījas vaiš kaisnis,
 i me iz vīsis i lettisi.

52.

kor nin me dšola vēli,
 mame dorin uzlilli.
 eṭša iḍḍiddḍik loji,
 poḷe* kuṭsi petōni.
 nešta iḍḍiddḍik loji,
 nījaz bersaṅ vetlilni,
 nījas kuṭsi lūbitni.

* ~ illā ~ на воле

53.

- bobē, bobē, tošte
 kosa vīle vešan-em?
- kosa-tornas mīḡ karan?
- turin-tor itḡka.
- turin-tornas mīḡ karan?
- meḡ-tor verda.
- meḡ-tornas mīḡ karan?
- ullō-tor lišta.
- ullō-tornas mīḡ karan?
- zon-tor juta.
- zon-tornas mīḡ karan?
- peṭsat-tor ekta.
- peṭsat-tornas mīḡ karan?
- paṭ-tor lomta.
- paṭ-tornas mīḡ karan?

- vija ked'-nari pežala.
- vija ked'-narnas mi karan?
- džek vile pukta.
šed pon tsapkas,
je džid pon vetedas,
vil pos vile kaas,
vaš pos vile use.

54.

(me ig-na tentsid juo, kor te redittsin.)

me redittsi tišaṭṣa okmis-šo kiš-efiked vojn avgus mešetš vilin kiš-kvaited lunin še mon dre jin. menam mameli kvaiti-min kujim ares. mame menam redittsēma i š-v a velestin. a aje redittsēma še mon dre jin. aje menam kulema das vo nin. še mon dre i dērevna: šodas-efik ker-ka. mam vijim gortin. dšola vok vijim, tsoj vijim. zej bu-ra olim kolxozeḏžis. kolxozeḏžis sižim-das kēr veli. eni vē abu, nī-nem abu.

(kiten rebitin?)

kirpitsnej zavodin rebiti.

u s t - u s a šo-veti-min kilometra sajin mijansan voī-vile. seten vit-šo ker-ka. t š u g u r dērevna mijansan lun-vile. me ok tēd, ki-min kilometra sajin t š u g u r. me sen eg vēli. lun-vilin vijim n a r j a n - m a r. me seten vēli. sia kujim-šo kilometra sajin. sia iḏžid pristan. paraxodjas suteni settše. sia j e , d š i d m o r e bekin. n a r j a n - m a r šan a r x a n g e l s keḏš tišaṭṣa kekjamis-šo kilometra. me seten a r x a n g e l s kas veli armija lokti-gen. miṭša kar sia. v o r k u t a šelo u s t - u s šan voī-vilin-ḏžik p e , t š e r a kušaid.

kik mešetš me velettši rotš kilen. kilo vijis veli l i t v ain šo kekja-mis-das vit ur. kalbas veli šo ko-min ur kilo. mi šetam ko-min šait a nja šetenis mijan das-vit šait litovskej dēnga. me seten veli efik vo. setišan mi loktim sevetskej granitsa vile poden. as vilin kis-kim ko-min kik kilo. mi preiḏitim l i t v ase, l a t v i j ase, e s - t ò n i j ase, stavse poden, sižim-šo kiš kekja-mis kilometra.

(menim kole veškida vištōni. me-ke og veškida vištō, te mene popraviti!
veškida vištōni, med me kuža veškida šornitni tijan kilen. kiťse te
medan munni?)

kreštaninli rebitni. me i š - v a doras eg vē. đerevnajs sja dšo-
tađđik veleštis.

55.

olisni vilisni peris starig gozja. nalen veli kujim pi. med iđđi-
dislen nimis i l l a. šer-kostislen nimis v a s k a. med dšolašlen
nimis v a n k a. kik vokis sije getra nin. a koimedis abu-na.

siđđi et-pir naje munisni vere pes kerōni. i vošjisni naje pušini.
a xvatittsisni, a spitskanis abu. i gadaittseni, kodli vetlini bila.
gadaittsisni neren. tseglalisni kujim nēr. med kušisli vetlini bila. i
med iđđidisli vetlini bila. i sije munis bi koršni. i ez vo nin suDki,
abu adđžema bise. i naje kiken gadaittsenis, kodnisli vetlini iđđid
voknisse koršni. i šerebei uši šer-kost vokis vile vetlini koršni iđđid
vokse. i sije munis koršni. a v a n k a koli etnasis. olis sutki da i
ni-kodnan vokis ez vo. da i aťsis dšola voknis koršni muni. adđžis dšo-
la voknis: tidale ne-ilin bi. i medettšis bi doras. vojis sije bi doras
a bi doras pukale starik. "viđža tijan", starikisli vištale. a starikis
vištale: "lok viđža mijan." starikis juale: "kiťse nin medettšan?" a
v a n k a sili etvet sete: "me kujim suDki nin korša vokjases. nije
munisni bila. i setan menum bi?" a starikis sili šue: "me og set veš."
"mij-ne ten kole?" juale v a n k a starikliš. starik sili i vištale:
"bi vřitišis šagrit da i šeta me tenid bi pušini-te." v a n k a šagritis
bi vřiti da i peris ponme. a starik sije pone domis tšepen da i vištale
ponmisli: "eni munam mekede tead getir dore. i kři, mij šornitenis ti-
jan gortad te jřšid."

i siđđi starik boštis pone da munis ponmis ker-ka dinę da i šiketšes
ker-kaas. ker-kašis peti juōni v a n k alen getiris i juale: "kot set-
ten?" a starik sili vištale: "me ořotnik, ponnam voji ušni. leđžan ali

on mene ũžnĭ?" juale starik. a v a n k alen babajš i vištale: "poše šottšĭnĭ (~šoĭttšĭnĭ)." i sidž starik pĭris ker-kae ponnas. a ponse domis krevet-kokas, kĭten uže v a n k alen babajš. da i ponmisli puktis ulisas poduškasē starikis. siđđi verdisnĭ starikes ul-lolen da vijen i ponse tože verdisnĭ vijen da ul-lolen. si berin vodisnĭ ũžnĭ. stavĭs unmōšisnĭ. a ponmis oz ũž, kĭžĭše, mĭj si jĭlĭš sornĭtasnĭ.

siđđi vojis v a n k a baba dine v a n k a getĭrlen drugis. da i vošĭisnĭ sornĭtnĭ, kĭđđi v a n k aes vini. getĭris vištale: "med-asĭ mamelen nĭm-lunis da nĭm-lun vilas sijē ĭstam, v a n k aes. a me sĭli lešeda tšaškaas jād. kōr juas sĭa, med mime i kule."

no asĭlin sū^vtisnĭ stavĭs. i starik tšĕtš sū^vtis naked. i boštis ponse krevet-kokiš da i munis vere. ne-ĭle munis da i pukšis kuritnĭ. kuritigas vištōle ponmisli: "te kĭžin voĭnas, kĭđđ tene medenis kĭnĭ log babajd da sĭlen drugis. te tedan, eni me tene pĕrta mōrte." bĕr šagnĭtis bi vĭtiĭis da i peris mōrte. i šetis v a n k ali zev kŭš gēz. da i vištale: "tajē gēsse šĭd, kĭten najē kŭtšasni junĭ tšāise. kodi mižajš, šedas ta gēzjas. a kor šedas gēzjas mižajš, te bošt tajē kertse da kertonas sijē vi de šmertedž. i vot i te mĭnan šmertis i tedan, kodi tene me-dis vini."

56. moĭt-kĭv

važen efik saldat lokte vĕli gōrtas. sĭlen nĭ-nem ĭz vĕ, dĕnga ĭz vĕ i soĭni-se i junĭ-se ĭz vĕ. sidž sijē adđžis tuĭ vilis jugid kert-tŭ. i sidž sĭa veškali starig-gōzja dinē. i starikliš kore soĭni: "verdiš mene, starik, eĭšĭnika! a me tenid sojem berin pua kert-tulis šĭd." i sidž starik sijē verdis pettēdžis i saldat vošĭis punĭ rok. "vaj menum ĭđđit-tšugun va! da sidž me vošja punĭ tĭjan kert-tulis rok."

saldat vošĭis punĭ. leđžis tšugun vae kert-tŭse da kore eĭšĭnika staruxališ sō. a staruxa sĭli šete tšeleĭ tāz sō. vištale staruxa sal-

datli: "miDtem kole, boš!" saldat solalis vase, miDtem kole solis. si berin saldat bara kore staruxališ piš, vii, ul-lō, a staruxa sili šetis eŭik litra ul-lō da vii tšelei vedra da piš polnei táz i vištale: "miDtem tenid kole, si-mida i boš!" a saldat setiš pu^jis ze^j* suk vija ul-lola rok. puem beras saldat i vištale: "no vošjam-te šojni kert-tuliš puem rok!"

šojisni najē kujimen zev^{*}bur rok. i starikli pondravittšis tajē rokis i kore kert-tūse: "vuzō menum kert-tūse!" saldat i šue: "vuzala kujim-šo šaitiš." starik šetis saldatli kujim-šo šait. a saldat šetis kert-tūse. i saldat šetigas vištale starikli: "rokte puigen en dumattši šēd jiliš, a šēd jiliš-ke dumattšan, rokid oz arkmī." a saldat munis vo^jdžē.

a starik, staruxa mēd-asilas vošjisniš puni kert-tuliš rok. i staruxa pu^jis džoni lun da rokis ēz arkmī. a starikis i juale staruxališ: "te ken-ke dumattšin meskid da ižjid jiliš." a staruxa i vištale starikli: "dumattši." si^dž starik peti meskis da ižjiz^j dine. kikanse tōtškis da jaiše da kuse lettšedis ju vile da šibitis. si^dži ka^jis judoriš starik da juale staruxališ: "rokid is pet?" staruxa i vištale: "iz." a starik juale: "mi^j-ne saldatiš puigas boštliš tentšid?" staruxa vištale: "piš, vii, ul-lō, sō. setiš sia pu^jis." starik vištale: "ex ti, puste^j jūr! kodi kert-tuliš puē rok? sia ved ez pu kert-tuliš a pu^jis pišis, vijis, ul-loliš, soliš." si^dži i starik da staruxa vijisni lok saldat jiliš mesnisše da i ižnisše. a saldat boštis kujim-šo šait veš da i muniz^jgortas. korš eni si^jē, tišaptša kilometra sajin nin si^jē. si^dži saldat pišjis ozirlunen da i eni ole gortas.

* Hier beide Formen verwendet: ze^j, zev

olis vilis stari^jgorja. nalen veli eŭik pi, i v a n u . š k o d u -
r a , t š o . k . si^dž et-pir si^jē istisni kare nēpsāni. pragitis si^jē vē

da medis munni. munis sije kujim lun i vojis kare. nebis kariš sō-mešek da una tašti, bilid. i bergetšsis gorte.

sije loktem beras vojis ti dore. i vēse vošjis vālini. a velis oz ju vase. i i v a n u . š k o d u r a t š o . k boštis mešek-sōse da tjas kištis. vištale velisli: "eni ju! vais sola." a velis oz ju. i v a - n u . š k o d u r a t š o . k boštis pes da vēse tojškis, mīla velis vase oz ju. i medetšsis vođže. a taštijasse da bilidjasse boštis meške as vīlas. siđši eṭša loktem berin adāže, mī mīrjasīs šapkatemes. i vištale i v a n u . š k o d u r a t š o . k : "koņerjase, kinmannid šapkatējjiis." i i v a n u . š k o d u r a t š o . k taštijasse da bilidjasse puktalis mīrjas vīle. stav mīrse šapkaale. i bara medetšsis gort-laz doras.

vojis gortas. a mamiz da ajs karolitenis ižjas. a v a n k a tede, mī mamisjasli kole nuni soini rok goršoken. sidž v a n k a boštis goršokse da medetšsis munni mamisjas dine. a ijlais veli šondia. adāže, mī vuđžeris tšetš lokte siked. i v a n k a vištale vuđžerli: "te soini kesjan." sidž v a n k a boštis goršokiš rokse da šiblalis vuđžerli. stavse šiblalis vuđžerli. a vuđžer pīr si bersān lokte. i v a n k a skērmis i vištale: "pon-goriš te, stav rokse sojin mentšum. da pīr loktan me bersā." i v a n k a šibitis goršokse sili i vištale: "na, soj goršokse, in-ke pet!"

sidž v a n k a vojis mam-aj dine da i vištale: "taje tai pon-gorišis tijanliš rokse sojis." siđši mam-ajis skērmisni v a n k a vīle da v a n k a es vijisni puē. i kolisni ižjas karolitni. a mam-ajis munisni gorte soini. mam-ajis munem berin v a n k a boštis pu da stav ižjisliš sinjasse kiskalis i vištale: "eni oz kō karaul. burā sojše sintegnīd."

58.

olisnis vilisnis važen starig gòzja. nalen veli kujim pi. med džola-
islen nimis v a n k a. kujimman vokis kesjeni getrašni. medenis bošni
j e l e n a p r e k r a s n a j a e s . i j e l e n a p r e k r a s -
n a j a l e n a j i s p u k t i s š a j t j i l e z e l e t e t s u n - k i t š i i v i s t a l i s p u k t i g a s :
"kòd menum taje tšun-kitše vajas, si saje i niles šeta."

eřik asile kik vokis v a n k a l e n m e d e d t š i s n i s t s u n - k i t š l a . a v a n -
k a e s k o t i s n i g o r t e . k i k v o k i s p u k š i s n i b ũ r v e j a s v i l e d a m u n i s n i t s u n -
k i t š i š a j t d o r e (~ d i n e) . a t s u n - k i t š i š a j d d o r i n z e j u n a n a r o d i s t š e t t š a -
l e n i s t s u n - k i t š l a . i v a n k a l e n k i k v o k t o d ũ v o š j i s n i s t š e t t š o n i v e -
l e n . a v a n k a d u m a j t t š i s d a d u m a j t t š i s d a i v i s t a l e : " t š a s m e v e t -
l a t s u n - k i t š l a . " a v a n k a l e n v e l i v e j ; n i m i s v e l i s l e n š i v k o -
b u r k o , k o d v e r m e n e b e s a b e r t t i s m u n n i . i v a n k a p e t i s k e r -
k a j š d a g o r e d i s a s š i s v e š e : " š i v k o - b u r k o , m i v e t l a m t e k e d j d
z e l e t e t s u n - k i t š l a . " i v a n k a p u k š i s v e v i l e d a m u n i s t s u n - k i t š
d o r š a j t a s , k i t e n e š a l e t s u n - k i t š i s . i t š e t t š i l i s n a r o d v i t i j i s t s u n -
k i t š l a d a i b o š t i s t s u n - k i t s e . n a r o d i s p o š i s n i s i j š . k o t - k e i v i s t a l e :
" v e l e n t š e t t š i l i s e ř i m o r t d a i b o š t i s t s u n - k i t s e . " a s a r v i s t a l i s n a -
r o d l i : " k o d v e r m a s v e t e d n i t a j e m o r t s e , m e d ũ i n - o l e m e s š e t a s i l i . " s i -
d ũ i i n e - k o d i z v e r m i v e t e d n i t s u n - k i t š a v e l a s e . a v a n k a s i j e
v e š e l e d ũ i s p o l e v i l e . a a t š i s p i r i s k e r - k a e . d a k a j i s p a t š v i l e . v o k -
j a s v o i s n i s v a n k a l e n d a i š o r n i t e n i s : " v o t , k o t - k e k u j t š e m z b o j .
m i m i j d i r a t š e t t š a l i m d a e g v e r m i b o š n i . a s i j e e t - p i r t š e t t š i l i s d a
i b o š t i s t s u n - k i t s e . d a i m u n i s s i j e , n e - k o d o s t e d , k i t š e . "

j e l e n a p r e k r a s n a j a l e n a j i s g i ũ i s s t e n a e l o z u n k :
" k o d v a j a s t s u n - k i t s e , s i a i b o š t a s n i l e s . " s i d ũ l e š e d i s n i š o i n i d a j u -
n i p i z a n v i l e . k o d i p u k š e n i s p i z a n s a j e , s t a v i s v a j e n i s t s u n - k i t š j a s i
p u k t e n i s b i l i d v i l e . a j e l e n a p r e k r a s n a j a v i d ũ e d e
t s u n - k i t š v i l e . j e s t i - k e s i l e n t s u n - k i t š i s , s i s a j e m u n e , k o d p u k t a s
t s u n - k i t s e . s i d ũ s t a v v e l e š š i s v o j i s n i . a t s u n - k i t š i s e s ũ r . i v i s t a l e
j e l e n a p r e k r a s n a j a a j i s l i : " i s t i v e l e š t a s s a l d a t j a s ,
m e d v a j e d a s n i s t a v n a r o t s e . " i s i d ũ i s a r i i s t i s s a l d a t j a s e s v e l e š t e .

saldatjas vajedisni v a n k aes da tšektenis puskini pizan saje. a v a n k a puskigas kiskis kermanšis dera-tupred. da tupretšis kiskis tšun-kitse da puktis bičid vile. a j e l e n a p r e k r a . s n a j a addšis, mi tšun-kičšis silen da ziredis v a n k a dine da ze jona okištis. sičži i v a n k a saje sār šetis nīse. i eni olenis sarlen nilis da v a n k a . a sār ni berša mededis ozirlunse da i eni olenis naje.

(lozunken šuše: giženis bumaga vile na primer: "med olas perveļ mai!" sije bumagase, kodez gižisnis gižetse, ešedenis stēnae. šja vištase lozunken.)

59.

olisnis vilisnis kečš da rutš. kečšlen veli pu-tšom a rutšlen veli ji-tšom. dīr olem mišči rutšlen ji-tšomis i silis. a kečšlen kučšem veli, sečšem i vijim. sidž et-pir rutš vēzjiše kečšli tšomjas ūšni, vištale: "lēdž mene gelbedž dorad ūšni." kečš i vištale sili: "og, pe, lēdž, te mentšum pijanes šojan." rutš i vištale: "og, og, kečš-akaņeļ! lēdž mene ūšni gelbetš vilad!" kečš vištale: "og lēdž, menam pijane patš vilines da te stavse šojan." rutš i vištale kečšli: "lēdž mene patš vilad, tšēlādžas kostad! me nije vōrsēda, med oz bērdnis." sičži dīk kečš lēdžis ručšes patš vilas ūšni. a xitreļ rutš stav pijanse kečšliš šojis da i kečšes vetlis tšomšis. da vetligas vištale kečšli: "on-ke pet, me tene pijanid mōz vōrsēda." sičži kečšes vetlis tšomjiš rutš.

60.

olisnis vilisnis starig gōzja. nalen veli kujim nē. kujimman nilis velinis šis-kilaeš. i mamis nīli vištale: "ta-lun voas žēniḡ ti dorē. en sornite ni-nem žēniḡ dīrja!" sičži mēd-asīlas vošis žēniḡ na diņē. a mamis nījaslen lettšis pagremas. a nījas puskisni vōdž lavitš vile.

sidž piris na dinē žēniḡ. a med iḡḡid nīlis iz vermi tērpitni. mamis-
liš juale: "mame, karimis kiškase šoje." a šēr-kos nīlis vištale iḡḡid
tsojisli: "os pōž sornitni žēniḡ dirja." a med džolais i vištale: "me
būr, me og sornit." sidž žēniḡ tēdmalis nījasliš šis kījasse. da i žē-
niḡ munis bēr gōrtas. nījas koliniḡ gōrte. (šis-kila mort oz vermi kī-
jasse polneja vištōni.)

61.

šir xitrej, xitrej. a kañ ještše-na xitrej širiš. šir džepše pelša
ule. a kañ pīr sije kijede. a šir mīdžas da i pete. kañ gīžjis ile oz
mun i pemidin i jugidin. pemidin kañlen šinmis jugid. a jugidin kañ zej
zboj.

62. gera keḡža jiliš

tēlin narodis nōlenis mu vile sit. tulisin lim silem berin sije pa-
zedenis sitse. sije pazedem beras vošjenis gērni muse. gerem beras āk-
salenis agasen. āksalem beras settse keḡženis id. i keḡžem beras sije
mēd-pē āksalenis pu-agasen, med idjis vermas tšūžni-se zemlaas.

a kartapel ulē muse gerenis. sije āksalenis da palaxse žugedenis,
medum nebiḡḡik loas muis kartapel ulas. sidž vošjenis saḡitni karta-
pel. saḡitem beras kor bīdmas kōrjis silen iḡḡida, sije kīpedenis kōr
berdas muse koporigaen ili že kokajen. kartapelse boštenis mijan avgus
mešetš vilin. kartapelse boštigas kōrse vundenis tšarlaen da nōlenis
kōrse mešli. a űekotorej mortis kōrse šilosuite guē. sidž si berin voš-
jeni bošni kartapel. kartapelse boštenī zemlašis da mu vilas rēžnite-
nis, med kartapelis košmas. košmem beras gīriš kartapelse nōlenis as-
linis šoini da keḡdis vile. a posnitse bērjenis janase da nōlenis pos-

jule mesli da žli soini. (pos-jū: kiten turunis olē mesjaslen ili šuše ši-vilen.)

(koporiga džēnid-nuda da džola-bana a kokajis sije kūš-pu-nuda da i sia iđđiđđik koporigašis. koporigaen kokenis zemla kartapel' ulē da id ulē. a kokajen tolko kipedenis kartapel'.)

63. id-uborka jiliš

idjis voem berin, kor pože vundini sije, vošjenis vundini tsarlaen da vundan-mašinaen. tsarlaen vundenis da sije kērtōlenis koltae. kol-tase tsumalitenis tsumaliē. a kor mašinan vundenis, sije tolko kērtōlenis mašina beras loktigen. sidž tsumalise nōlenis velen prasle dore. prasle doršis ešenis prasle vilas. ešem beras sije bigedenis, med loē kos idjis. bigalem beras nōlenis praslešis riniše da šetenis rinišas. šetem beras rinišse lomtenis, koštenis itse. it košmem beras vošjenis vartni kiťsigaen. itse vartem berin vošjenis šerdni šerdinen da teledenis parus vilin.

64. ruđžeg vundem jiliš

ruđžeg voem (~voom) berin ruđžekse vundenis tsarlaen. kertōlenis koltae. kol-tase teťšeni tsumaliē. tsumalise nōlenis sarai ulē. teťšenis stege. sidž stekšis vošjenis šetni riniše. da rinišin koštenis ruđžekse. ruđžek košmem beras ruđžekse nešalenis stēnae. nešalem beras sije šerdenis da teledenis. teledem beras sije serťiruitenis mašinaen.

riniš eťik-suda. rinišis kērjiš karema, ker-ka koid-že. riniš piťškas metraen džinjen vile karemaes rāzjas. a riniš eti reťšin karema

kirpi^{ts}is patš da jansedema patse deskaen, med oz idjis pat sajas mun. a riniš vođžas teskiš karema sarai, ki^{ts}se nōlenis bigalem itse da ru-
džekse.

65. mijan kēr viđžem jiliš

kērjas olenis jagin, tundrain, kiten una kēr-nitš ili jeđžid-nitš
ili tšak, kēr-tšak. kērjas viđženis stadoen. kērjases os kō ki-pomiš
verdni. telin i gožemin nili et-koid pūr šede soini. tolko viđšedenis
kērjasse, med oz šverjas soinis da med oz kot-ke ki. kērjas telin lok-
tenis mi dore tējini. tējem berin tulisja vilin naje bergettsenis tund-
rajas vile, kiten limjis os sili. tundraedž votedž naje pijedenis kēr-
nisse tui vilas. pijedem beras tēlajasse da mamjasnisse viđšenis jana-
sin bikjasiš. etlain os pož viđžni bikjasked. bikjasis vijenis tēlajas-
se. sijen i jansedenis bikjasiš tēlajasse. tēlaen šuše mešetšja pija-
lem pijis. siliš tēlaisliš kuse kulenis mešetšedž. mešetš berin oz nin
šuši tēla, a vištalenis jalevejjas. silen kuis mešetš mišti mali^{ts}a vi-
le, abu nin neblui, a rebitan mali^{ts}a setiš vurenis. iđžid kērjasse vi-
dženis da nijen kiskasenis da vetlenis asnis da kiskalenis tesnisse as-
sinis (tes: paš-kemnis, kem-kotnis, stav instrumentis, dōdžas, dādžas,
ližjas, lampajas, sije šušen tesken). kērjases viđženis aslinis soini,
kodi oz vermi keris vetlini, kokis ti mi ti tsege, sije i švēr džage-
demase sojenis. a zdorovei kērse beregitenis, med oz travittši. (tra-
vittšemen šuše: kodi vejenis nure da pe^{ts}erā pirenis da šverjas soje-
nis.)

mijan kolxozēdžis veli sižim-das kēr. mijen kolxozis organizittšis,
siđži i stav kērse boštis i etik kēr ez šet mijanli. i kolxozēdžis veli
das-etik vē da kekja-mis mēs da kış-vit iž da sižim kukan da kik porš.
a kolxozis loom berin ni etik is kol. stavse kolxozis boštis da naloge

šetisni. kolxozis organizuittsis tisa, tsa okmis-šo komined vojn. mame vištōlis menum, kuṭšēm olemis velema kolxozēdžis.

kērijasis vijimes rāznejes: jeḍḍid-šera kēr, gert-šera kēr. i vijim soušem šēd. aṭ-kēr, in-kēr, tēla, bik, kotštemislen nimis xora. xorase viḍḍeni vit voedš. si berin sije tōtškenis. šs pōš nin kō^dšni. neblui loḡ tēlais. efik vežōlin viḍḍenis neblui vilas. sešša sije tōtškenis. nebluiš vurenis pim, maṭi, tsa, šapka, vaṭšeg, pindžak. efik vo vetlas tēlaen.

66.

jūrse nōlenis sabrie. sabrie tšētenis lebinen. sābrise pikenis pikeden. vodžik pikenis dženid pikeden. si berin kuš pikeden pikenis. a sabri vilas puktenis nērjas, med oz turunis lēb (med oz telis lebed).

67. šilos

uṭ-turunse nōlenis šiloz-guḡ da šilosuitenis: kartapeṭ-kōr, brukva-kōr, kapusta-kōr. stavisliš kōrse šilosuitenis etlain. sešša taṭalenis sije velen. si berin sije guḡ tīrtenis muen. mešetš mišti sije voštenis guḡ da nōlenis sketli.

68. viḍš-vī rebeta jiliš

turunse iṭškenis kosaen da šja košmas šondi vilas. si berin sije kūrtenis vērjem. vērjemse juralenis jur. jūrse sije nōlenis da tšētenis sabri^j. a siḍš vošjenis viḍšni sabrise sketli.

69.

tseri kijenis tĭjen. eĭik pomse kolenis berege. a mēd pomse boštenis piže. da pižnas siję gegertenis vaedis i kiknan pomse etlā vajedenis. sidš kĭskenis lĭa vĭlas tĭse tserinas. da tserise teĭtsenis ušate. si berin tserise varenis da solalenis posudaē.

mĭkse kijenis džola vugiren. mĭkĭslen jĭjiz bur. (mĭk tĭjn olę, lĭis abu, šemis abu, das-vit sanĭtimetra kuža samei jĭdžidis.) širse kijenis kismanen. giťs kijenis kulemen. gimgaen kijenis šorjasĭš. naĭim kijenis prodolen. gēz otor pomas kērtalenis ĭz a modor pomas kērtalenis pu. a si gēz šeras kērtalenis vugir-sunĭsse. da sije leđženis viz^v vae. da sidš kijenis naĭim, kelťsi, jokuš.

70.

dōzmer kijenis leĭtsen da lijenis pišťšalen. keťs kijenis kapkanen. letse gartenis vē-bežĭs da sunĭsĭš. letse puktenis dōzmer vĭlas. kērtalenis kik puę da tšukedenis pujasse muas. da otor modor bekas puktenis gār da požem-lis. dōzmer lokte požem-liskas da gārjas. da sidš sije šede leĭtsas. keťs-letš^{*} vijim sutugaiš. letš, sije gārtenis ve-bēžĭs. šĭr-naĭk: puiš karema.

* Uotilas Ergänzung: e wohl deshalb, weil in nichterster Silbe.

71.

mi rebitim gortsañ das-vit kilometra sajĭn verin kĭken. eĭik asile mi petim jortked ĭlla^e da mi adđsim: ĭe-ĭti munę oš da mi leđšim silĭ pommes ker-kaiš. da pommis siję su^vtedis, es šet vođše munni. a mi jortked sarađĭtim pišťšaljas da petim oškes liĭni. metra šĭšim eg voę

oŝ_dinas da mi sili lijim selemas. da sije uŝi. uŝem beras lijim neŝta
kvaŝtis. siđŝ si dorę vojim da vundilim kog-ber-senjasse. siđŝi sia
kuli. si berin kulim kuse. da vundilim jaŝse kusokjase da sije jaŝse
nōlim ker-ka^ε. ker-kain sije mi solalim. siđŝ mi voŝjim ŝoŝini oŝ-jaŝi.
oŝ-jaŝis zeŝ bur. pervoi silen kujim tŝuŝ kiza tŝęg, tŝuŝ kiza jaŝi da
si berin bara silen tŝęg kik tŝuŝ kiza. jaŝis silen sleja, sleja.

72.

mame kartien tŝętas, ku tŝem menum loas olemis vođŝas. viŝtalas kar-
ti kuŝa. pete-ke kiŝis ŝęd karti, sia viŝtale zeŝ lokes. a pete-ke gęrd
karti da tūz, sia viŝtale: "būr loę tenid ōni-se, ki tŝe ŝuran te."

73.

menam veli vok. verme sije tŝikędni mōrtes. et-pir gōrtin veskreŝen-
na-lune mame puktis samevar da leđŝis samevare bi. voŝjis nin samevaris
puŝini. a menam vok ŝeralemen viŝtalis: "samevaris eđđe i puŝe." mi vit-
tŝam samevar puŝem a viŝlim samevare. a samevaris kusema. kusem beras
nōliŝ leđŝlisni bi da iz verminis eŝtini samevare. da siđŝ menam vok
boŝtis vomas va da samevare kiŝtalis vom pirŝis. si berin leđŝisni bi;
veliŝti eŝjis samevaris.

74.

mijan veleŝtin vijim jeretniŝtŝa a n n a m i x a ŝ i l o v n a, ŝeta-
min-vit areŝa nin, da eŝ munli veres saje. siđŝ et-pir dŝola nilka ma-
miŝked gōrte vajenis va burnaiŝ. a sije jeretniŝtŝais tōŝe veli va nuę
gortas. boŝtis vedra va da kiŝtis nilka mamis vile. a mamisli ez ŝur

vais a šuris vais nilisli. gòrte voem berin niliz zej jona kutis tsar-
zini da bèrdni. bèrdas, bèrdas da bara šeralas. sidž nise tšikedis je-
retni tšais. nilis kujim mešetš dīkalis. kujim mešetš beras nise nu^jisni
kàr dore (s i k t i v - k a r e) i seten tētsiteni.

75.

me oli v a š k i n ojn. dērevnase šuenis v a š k i n oen. med vòdž
ōmetšsēma settšē v a š k a nima starik. sijen i šuenis v a š k i n o.
me seten rebiti kik mešetš i šorniti me drugjasked ni kilen. "ig" mes-
taas nia vištalenis "eg". i me pīr vištala ni mōz "eg". a mijan gòrtin
vištalenis "ig", na primer: "ig vē me seten". a v a š k i n osajas
vištalenis: "eg vē me seten". v a š k i n ois mi doršān kīž-ečik ki-
lometra sajin ju dorin. sia mijansān lun-vilīn.

mijansān vījim š v e ř e n e t š dērevna, kīž-kujim ker-ka. sia
mijansān kīž kilometra sajin asi-vilīn. š v e ř e n e t š en šuenis
sijen, mi vелеma važen sen una žver. mame men vištōlis.

v a š k i n ojn vištalenis "i t š e t nilkaei, mi te lavzan?" a mijan
vištalenis "džola nile, mi te bèrdan?". v a š k i n ojn vištalenis
tišatšase šursen. v a š k i n osajas vištalenis "rotš-kivjen" a mijan-
len vištalenis "rotš-kilen". v a š k i n osajas vištalenis "vevjasid
kučšem jeješ" a mijan vištalenis "vējjasid kučšem dīkeš". nia (v a š -
k i n osajas) vištalenis "kiltšē". a mian mōz "būtka". nia vištalenis
"kiltšēid jona nait" a mian vištalenis "butkaid zej grēž". v a š -
k i n o: "ul'-jev" a mijan "ul'-lō".

v a š k i n o: m u t n i i m a t e r i k :

1. "punt"	"funt"
2. "bežmen"	"vesi"
3. "žaba"	"laguša"
4. "kai"	"džīdž"
5. "jetkištam vodž vile"	"tojištam vo džē"

6. "vištavni" "vištōni"
7. "te kiten ta-lun velin, vištāl menim" "te kiten tōn velin,
vištō menum"
8. "me-ke og veškida vištav, te mene lađit" "te menum vištō veškida"
9. vižlišan" "šetlišan"
10. "me vištalla" "me vištala, te vištōli"
11. "gerbuška" "kosa"
12. "kuran" "kūrjan"
13. "tššinaša" "me kurita"
14. "izteg" "spitška"
15. "eđžesse pedlav" "ebesse šipti"

76.

1. aslaz bežis džola, unaes verme šonedni. - kurišša.
2. aťšis džola, a mōrtēs bērdede. - luk.
3. aťšis džola, a mōrtēs petkede sia. - loška.
4. aťšis džola, a nuē as iždais švinētš. - kot-kođžū.
5. aťšis džola, a ponmīs pōže mištemā kāršemšis. - kañ.
6. aťšis džola, a šinmen oz tīdō a mōrtēs vini verme. - višem.
7. aťšis džola, verme sotni tšelei kār. - spitška-tū.
8. aťšis džola, vetle iťti. - šēr.
9. aťšis iđžid da mištem a mōrtiš polē. - oš.
10. aťšis vesnīd da džēnīd a tšēladžas poleni siš. - nēr.
11. bedneī mortjas muē šiblalenis a ozir mortid tšiššjane garōte da
kermanas šuje. - zirim.
12. bi-šelema, va-kinema, a paš-kemis zārni. - samevar.

13. *bīd ker-kain oš-sitan.* - *patš.* (*oš_{gen} koīd že patš-vomis šēd; sia šušē oš-sitanen.*)

14. *bortteg lebale, kokteg vetlale.* - *tē.*

15. *dore, dore a ni-nem oz pet.* - *tšasi.*

16. *džola veleštīn stav narodis nōleni etlae dženganisē.* - *lafka.*

17. *en tšēttšō, ešīn žugēdan da me mēšma.* - *režina-matš.*

18. *ēbestem, ešīntem sarai; sarajas una jēz.* - *ogurtši.*

19. *ēti bešskain kik-peles šīd.* - *kuričša-kolk.*

20. *ēti ker-kain veti-min-kik vok olenis.* - *spitška-kereb.*

21. *ēti mort lun i voī dorttšē oz i mēdžli.* - *tšasi.*

22. *ēti mort una mōrtēš jute vaen.* - *samevar.*

23. *ēti taštišis una tšoi-vok juenis vase.* - *mešjas da vējas juenis ti viliš vase.*

24. *ičšēt, ičšēt da bidenes tīrmedē.* - *jem.*

25. *ičžīd bešška va nuenis sušis jīlīn, da sušis oz i ōr.* - *vedra-vūg.*

26. *ječžīd mu da šēd keīdis.* - *gižed.*

27. *ječžīd mu vīti raka mune.* - *gižem.*

28. *kāšdeī ker-kain sinmen adžīltem tor.* - *vōdūx.*

29. *ker-kain kien kartem tor, sen olenis olišjas.* - *štšiljas olenis ludukjas.*

30. *kečžītsīs poliš, tē kežas vētšē asliš ker-ka, med oz kinmi tēnas, a gožemmas petē šondi vīlē.* - *ōš.*

31. *kert-tor da si kerttegis mort oz vermi ōnī.* - *tšer.*

32. *kik džočžeg lebenis da puse i palītšē nuenis.* - *ušat-šor.*

33. *kik eš džikašeni, pleššīnis bič kišē.* - *is-ki.*

34. *kik vok, ečikis sūtas da šo kilometra saiti vetle a medis vēliš-na sūte.* - *tšīn da bi.*

35. kík vok olenis da jorta jortnisse oz addžinīs. - verk.
36. kík vok olenis vilin. eťikis vojín biaše, a medis lunin biaše. eťikis limjis pole a medis šonidiš pole. - šondi da telis.
37. kiz baba, una jien jiasema. a piťškesis tirtem. - tirtem betska.
38. kiz nī, peledis đergaitenis. tēnas berde đergaitemsis, a gožemmas siję terpite. - ebes.
39. kokis vesnid a juris pūd. - dur-pop.
40. kujim vok petese vaťsedema^es da eťi šapkaen šapkaašema^es. - pelessa pizan.
41. kùž, kùž mort da lun i voį bërde. - lajk.
42. kvait vok eťi gue kuđžaleni. - mes vera.*
43. limjis pišjale, tē kežas mune šonit stranae, a šonit kežas lokte mi dore. - juš.
44. lun i voį kupattše vain a jajis oz i kinmi. - utka.
45. lunin jage mune šoišini a voį kežas gòrte lokte ũžni-se. - mes.
46. miťsa, miťsa nī, da pir vetlale stened banen, jěssis jandžim. - terekan.
47. noľ vok eťi šapka ulineš. - pizan.
48. sulale ker-ka; ebez doras damka, kežaikategijis ri-kodes oz lèdž. - toman. (damkaen šuše dšola pon, kod oz bįdmi.)
49. šed ver šerīn ritin gert kaťša pukale. - ritja šondi.
50. šintemis sinmalis, borttemis bōrdjalis, gentemis genjalis da vunedis mamse siję. - džitš-pi.
51. šo-demasa, rota staruxa. - pišan-gòr. (rota šuše: una demas vùrlęma eťi derem vilas.)
52. ši tirin mesjas da eťi bēž. - paťsin una nan, nan-zirjis eťi.

* mesjas vijimes kvait-tšupaeš i kvaitnanis listenis.

53. šijn una mes a efi bēž. - paťsin una nān a nān-zirjis efi bēž.
 54. tē i gožem vetlale, oz i midžli. - šondi.
 55. tē kežas paš-kemse kuļe a gožemmas paštaše. - kīdž (~kītš-pu).
 56. ulañ juren kòz bidme. - vain kòzlen vuđđeris.
 57. una vok etlae kertšemas. - getik.
 58. una vok efi poduška vilin kuļeni. - pos.
 59. una vok olenis efik ker-kain da ne-kodes oz lèdžnis ker-ka doras.
 - tšuškis.
 60. una vok tē kežas etlae garttsenis da džepšenis telis. - nòm.
 61. verin zeris sajettše gerd-šlapaa mort. - tšak.
 62. vit vok olenis da stavis aslas ker-kain olenis. - tšuña-peja.
 (tšuña-peja vurenis tevaris da kijenis iž-vurinis da mez-genis.)
 63. vit vok olenis, nolislen etlain ker-kais a vitedislen janasin.
 - vaťseg. (vaťsekse vurenis kēr-kuis, pon-kuis da naris da xromis.)
 64. vojñ ker-kā pirtenis, a lunin illā petkedenis. - tšvetok, kodes
 saditema^os džoľa jaštšike.

77.

- ? 1. a miž jualenis veškitsis, vomte in tupki!
 ? 2. bekevei vē vilis pīdšes soda nāšfi lō lettšini.
 3. girdāža-pomid matin da on kurtšsi.
 4. gortsa rebeta vilin on midž.

5. in-na lii, a kuštan nin. in-na kušti, a puan nin. in-na pu, a šojan nin. in-na šoi, a sitalan nin.

6. in ošjiš pižen. piž-kokaraid-na sulale puin. puid-na pilitem. teskid-na pilitem. kert-tulid-na abu. da i pište maitni širid abu. a medan nin pižen vetlini.

7. in šerò, gižšid molid a pišid jeđžid on lo.

8. in tšegmaš, kšte kurtššini verman.

9. iždā šomeste ketan da pižid oz lo suktini-te.

10. kert-tū vile kolk on ešjed.

11. kik pommes efi taštiš on verd.

12. kirmiš kirmišliš šinse oz kokò.

13. kiti jemš, seti i sušiš.

14. kiti vesnit seti i ore.

15. kytše efi iž, settše i stavis.

16. kuž bēžnad poste in tšiški.

17. liitem petkate on pu. putem petkate on šoi.

18. liitem ur-kuid vile drēpte on boš.

19. "me ta-vo keđša una kartapeł." "in ošjiš kartapełnad. kartapełid-na ken-ke plavaite." "nebam." "nebn-te on-na rebit. đėngaid vīšgr os kišši rebitteggjid. a kartapełid a tšis oz lok đėngateggid."

20. mētem kazak òle, a šoitē, jutem ni-kòd abu.

21. morees tšeren on tirt.

22. nēžje munan da ile šuran. eđđē munan da mate šuran.

23. paraxodislen peskis-ke abu, i paris os sulō. a mortislen sidž-že: soini-se-ke abu, i oz vermi rebitni-se.
24. patš vilad lim-matše on kosti.
25. pištšalteggjid utkate liini on vetli.
26. pidestem pelsate on tirt.
27. pomoťsin pon mōz miđžan.
28. pop gorš ad-gorš. (aden šuše mi mōz: sije kiťtše-ke krešťani-nislen veje velis ili oš soje sketse ili že kolxoz bošte sije veš, sia mi mōz šuše aden.)
29. poplen jur-siis kùž da i žeptis kùž.
30. popliš-ke žepse verman tirtni posni đēngaen, i tene verman paštedni paš-kemen.
31. pos višid vate on nin kurō kišsem beras.
32. roje in ut, vomedid os košōnis tene! (juōtem-se in vištō.)
33. šilate mešekad on džeb.
34. šonidin liid ož nēbši.
35. tšig ponlen tšegiris os koť.
36. tšik kejin linas jaiše gletaitē.
37. vain una tseri da titeggjid on tījō.

78.

1. kor šondi^ja da zere, keđžali bur loē.
2. šondi^jis miťsā-ke pukše, međ-asj miťsā lunis loē. a šondi^jis-ke mištēma pukše, međ-asj lunis mištem loē.

79.

šondi-banej, olemej,
 tom ole·mej, tom gaže·j,
 tom pera· kol'la·lemej.
 kīš-are·s vittsi·šemej,
 lešeš kuša (~sādjas kosti) vetlemej.
 tuttsig tūrji jektemej,
 jektig tūrji tuttsemej.
 tom olemej, tom gažej,
 tom pera· kol'la·lemej.

80.

gaša tulis vois.
 geger šurge šor.
 šondi līmse šojis.
 lō^všis pulen kor.
 ju kuša· i kī^vte.
 tū^vso^v va oz ūš.
 tšēl'qđ' va-dor vīlīn
 vorsenī lun-tšē·ž.

81.

gerd-ešīna, duka tūrmaīn pukale.
 tom kuš-pi lebale, sinetse okale.
 gorā gōrze da norā šīle,
 pūr kesje petni tūrmaīs.
 no, es šed sīlī petni tūrmaīs.
 pukale sijē šin-vaen.

82.

ilin, ilin, va saji·n
 bi-pur tai tidalet·.
 bi dora·s tai pukale·
 mena·m mileje·.
 og vermi· me tšettšišni·,
 koke džēnid.
 og vermi· me lebšini·,
 abu bōrde.
 og vermi· me vartšini·,
 abu ved me tšeri.

83.

i·džid nījas, maibir nījas
 medettši·sni vottšini·.
 me i·tšet nīvka
 tšetš nī bersq̄n medettši.
 tujesja·snis tirisni·s.
 da medettši·snis gōrte.
 a me koñer etnase
 koli jage vottšini·.
 oš-ke eni voas,
 votises i mene
 kīknannumes šojas.
 maibir nījas, i·džid nījas
 pīr vetle·nis vorsni·.
 a me koñer, i·tšet nīlka
 gortiš mame oz led^šš.

84.

i·džid nījas, maibir nījas
 ka,tšaji·n ka,tšq̄·ittšeni·s.
 a me koñer nī, dšola nīlka
 og vermi· ka,tša·ittšini·.

85.

iḍḍid nījas, maibir nījas
 veres saje munisni.
 a me koṇer, ḍḥola nīlka
 ar-lide os sūḍḥ mena.m.

86.

šor dori.n mati.na šoji;
 ig vermi. me pe.tlini.
 milei jiliš sorniti.sni;
 ig vermi. me kī.zini:.

87.

una kirpitš vet.ṭes viliṇ.
 kirpiṭši.s šeki.d abu.
 v a . š k i n o : i n una jezis,
 milei vile zōn abu.

88.

šār saji.n vet.pon ūte.
 da mene tai tšuksa.leni.s
 da mene tai tšuksa.leni.s
 k o ṭ a da i v a . n u š k a .

89.

keke tšoje, šek-aka.rie,
 ūš da vetaš.da
 veštaz.da verne vištō,
 ki-min vo me ola.

90.

ilin, ilin tšin tida·le,
 je·džid pa·raxo:d lokte·.
 pa·raxo:das milej giše,
 viť juo·r men vajas.

91.

ešin dorin zon puka·le,
 ba·lala:ika·n vorse·.
 ba·lala:ikan vorsig mozis
 tša·stuška:jas šilale·.

92.

pa·raxo:dis pàrse le·dže,
 mede v o l o g d a· munnj·.
 ka·pita:nis kise miške,
 mede šojni munnj·.

93.

ešin ulin pu sula·le.
 me-ke peta, kerala·.
 ešin ūti milej mune,
 me-ke peta, okala·.

94.

"matuška, lapuška, kineme više."
 "mijžs ne više?"
 "epar me juťi,
 kineme višmis.
 tšelej lun kuili
 da rebitni eg vetli."

95.

"i š - v a juis zej viai.
 ju vīla·s mi kupattši·m.
 kupattšigen mort voši·s,
 menam mileje· veji·."

 "mijis inē sia veji?"

 "nilis mētked gulāite·."

96.

nilei, nilei, veles kut,
 šek-šerme·den šermedō·!
 šermet-kēnas sije dōm!
 šermet-kelis ved oz ōr.

97.

miṭsa nilei, šek-aka·nei,
 ortsō menum vundini·!
 kolta vundan, medes vundan,
 bur šēni·x me ten keima·.

98.

ešiñ ūti šor vizī·te,
 mentšum poskes kilede·.
 ešiñ ūti durak mune
 mentšum šales pišjede·.

99.

nebesaīn una koḏšū,
 teliši·s jugi·d abu·.
 kiz mu vīlīn una narod,
 mileji·s lube· abu·.

100.

miġ-ne, mame, una vuran?
 miġ-ne, mame, leġseda·n?
 ne-užē·li mene, mame,
 komi-teske mededa·n.

komi-tesken šuše pes-keralem paraḡodli.
 mijan paraḡodis pesken vetle.

101.

gaša ō^vni požem-jagin.
 tela dirji oz šoġ nom.
 nīli zonked lubē ōvni,
 kōdlen abu paškid vom.

102.

miṭša nīle, rots-aka·ne,
 en te vuneḡ mene!
 abu dinjin musa v a n k a,
 og me šet sīli·ni-ko·r.

103.

ešin dorin nī puka·le
 kešelo·k vjēšī·vaite· (~ pešī·vaite·)
 kōdli taje kešelo·ksē?
 mileji·sli pedaro·k.

104.

neṭa-mi·n vo meš abu·
 da pīr-na vījen goršedle·.
 ok-mis vo mile·i abu·
 da pīr-na lūbov kontsittē·.

105.

menam veli gerd tento·tška,
 uši p e t š e r a · š e r e ·.
 menam veli e t i k m i l e j ,
 muni j i e k a r d o r e ·.

106.

vi·džedlī·, mame·, va vīlas.
 top kot-ke· vaa·s vere·.
 pešiva·i·tema· derē·ma,
 gudekse· kija·s kute·.

107.

e x t i k a t š a , j e d ž i d - b e k a ,
 mene veled lebōnī·.
 in-i ūti, in-i v t i ,
 tolko mileje· dorti·.

(Эх, ты сорока, белый боко,
 научи меня летать!
 Не высоко, не далеко,
 только милого видать.)

108.

ker-ka vo·džin petux gōræ.
 o j p e t u · x e , p e t u · x e !
 menam ž e n i x e · v u n e · d i s .
 o j p e r a · , p e r a · , p e r a · .

109.

ax ti, jãblotška nataře·lotška,
mužik babali· kula·kom
baba gebe,tše· bego·m.

110.

ax ti jablotška
ki,tše bara medettšan?
tšugune·-ke lukašan,
banid šedašas.

111.

ox te mileje,
mıla medes lúbita·n
og me tene rađeít.

112.

ka,tša, ka,tša: "kitš, kotš.
t u r i - p o m e vetli.
poťš vilin pukali.
përta vile pukšili.
džek vilin pukali.
pukale·míš mįđši.
a đėnga ne-kiš es_sur."

113.

ka,tša, ka,tša: "kitš, kotš."
tuři pome,tše· kore·.
vurdiš ker kiškale.
oš ker-ka leptē.

kejin mu tatale.
oš patš varte.

114.

kermanjase šujišti,
keres vile kaji.
ker-ka vile šiblali,
ešin žugedi.
mame bara latškis.
"ek kesji žugedni,
menam jure pusteĵ."
illae-ke peta,
stavse i vuneda,
mi men mame vištōle:
"izjid ved oz bēde,
a bēdedas izjis tene.
kermanad ved os pir a tsīs,
on-ke sui kerma.nad."

115.

oĵ, izje., izje., izje. !
mīla tene bošti. ?
mīla me kīpedi. ?
aslum ved lok vile.
kik lun tsēž vetlali.
da kiknan lunnas šiblali.
babeli. da mameli.
ešina.z da ebesas.
oĵ, izje., izje., izje.
mīla te bīdma.n mu vīlas?
una ti jīšinid šumis.
ešinja.s mi žugedla.m
a mijane.s latškeni.s.

116.

ketš jekte, jekte
 mičša tãbja koknas,
 vii-tupil-jurnas,
 šabdi-kudēla-bēžnas,
 šēt-seter-sinnas,
 lem-pu-kòr-peľnas.

117.

tupes ñań, tupeš ñań,
 kodi kole, sije boš!
 kodi os_kō, sije tšet!

118.

- bobę, bobę, toške,
 - kosa-tornad mij kara.n?
 - turun-tor iťška.
 - turun-tornad mij kara.n?
 - meš-tor verda.
 - meš-tornad mij kara.n?
 - ul-lò-tor lišta.
 - ul-lò-tornad mij kara.n?
 - tšęłat-tor verda.
 - tšęłat-tornad mij kara.n?
 - pes-tor ekta.
 - pes-tornad mij kara.n?
 - patš-tor lomta.
 - patš-tornad mij kara.n?
 - vija šańga pežala.
 - vija šańganad mij kara.n?
 - džek vile pukta.
 šēt-pon xvaťita.s.
 a je,džit_pon vetettše.

- kiten ine ponimis?
- jage pišjema.
- kiten ine jagis?
- bien sotema^es.
- kiten ine biis?
- vaen kusedema^es.
- kiten ine vaïs?
- eška-meska juema.
- kiten ine eška-meskais?
- kešaⁱnis šiin.
- kiten ine šiis?
- kert-egrada sajin.
- mījen ine vošta?

damka sen sulale.

(damka ~ toman; damka sije gīžsē moīt-kījas vilin,
peslevitsajas vilin, zagatkajas vilin i sidž vo džē.)

119.

me tšuži l a s t a in. mame tðže tšužis l a s t a in. aje tšužis
i š - v a in. aje rebitis kër dorin. mame rebitis gòrtin. me rebiti gòr-
tin. mes viđ^ši. kor í i k u l a š k a tsar vèli, sek kujim mes i
kik jalavit^š i kik vè viđ^ši. a kor xolkoze pirim, seki etik mes tšuk
tšuk viđ^šam.

škola vetlilli. asj sūta i škola muna velettšini. velettšem berin
bèr gòrte muni. gòrte muni i šoji i illā peti vorsni. vòrsem berin
bèr gòrte muni, šoji i vodi.

me kor getraši, sek vèli kiš-kekjà-mis-aresa. me muni k u l i me
korašni. koraši baba i bèr muni gòrte. gòrte vøji, ker-ka^š piri. i
mame jualis: "no, baba šuri-^ša iz?" a me vištali mameli: "šuri." i
veskreššⁿⁱ lune baba vajedi. vøisniš aī-mam silen pīr vīle. pirui-
tim i pīr eštis.

120.

tšglad dirjaš sojes tšegli. miťša, šondia lune sojes tšegi. po-
tšis višān uši da kiklati sojes tšegi. i nuēdisniš starikjas babe
orde. i vøjiz dāk. i sia mentšum višlalis sojes da vištalis: "abu
tšegema a kur šid^šema." i jøden maītis. sešša si berin piktis soje.
sešša vøi i lun ižni og vermi. vøi i lun bèrda. i sešša katisniš šišim

kilometra saje g a m dērevnā soī puktiš orde. i sja sojes puktis. i si ordin me oli mešetš. me sojaši i bër gòrte lettšedisnis.

121.

me muni dādekēd premišlāitni, ūr kiini da petka kiini. me sek-na veli d'otā. tšēlād' dirjāš me dādekēd premišlāiti, ūr kiji da petka kiji da tšeri kiji da beša kiji. da i lettšim bër gòrte. da i ūrse jukim da tšerise jukim da petkase jukim. da me vuzali ures lafka. i me si vile bošti derem vile da gatš vile tevar da estannešis vile bošti štšai da saħar da nān.

122.

me rebiti ekspedi·tsijain jagin ok-mis mešetš. i ok-mis mešet·ti-rigas me voʹi gòrte. i gòrte voʹi rit. me-d-asilas me muni i š-v à. i š-v aš voʹi. na·tša·lñik ekspedi·tsija vištalis: "opozdaitin. viļ postanovlenijese tedan on? viļ postanovlenije šerti suditenis." i na·tša·lñik istis narsude bumaga. i menum vajisniš poveska. i me muni narsude. i mene pukšedisniš skamja vile. i sud suditis kiš-vit pro-tsent kvait mešetš. i me minti kvait mešetš.

123. ma·tšurkaen vòrsem

ma·tšurkase me vija. a kutališis kutale. sala karema. a ma·tšurkase šibla salaas, pīras a i ōz. ōs·ke pīr, vijališis vijale. os·ke pīr, tagitede (~kok-pēnas tšēttšale) jortse.

124. ma₁tš_{en} vòrsem

una narotked sar₁tš_{emen} (paraen). kod₁l₁ij vijō₁n₁, s₁ja vijalē. a maked
 narodis kutalē. a vijal₁iš₁is vo₁lē, a kutal₁iš₁is kutalē matse. kor ma-
 tš₁is kutal₁iš₁is₁l₁ij kijas šure, sek vo₁l₁iš₁is₁l₁ij šibite, šure a i oz. os₁ke
 šur, kutalē. a šure-ke vo₁l₁iš₁is₁l₁ij, ber lō kutō₁n₁.

125.

mijan vij₁im kujim vēr-ker-ka da kik p₁š_{an} da kujim lobes. lobes nō₁
 kùš kōk jil₁in, puiš₁ karema, vetš₁ema tēsken, ēbesa i koloda, pu-tō₁man,
 gid₁-jigan. gid₁-jigan šuam, kor me ēbessē voš₁ta petigam ēbessē šipta,
 sek gid₁-jiganse ēbes vilas tšē₁ta da i tō₁mmašas.

premiš₁le-ñ₁nik vi₁d₁š₁ē lobes₁in kapkan, svi₁netš₁ da poro₁x da šo₁jan-tor,
 nā₁n da p₁š₁ da vi₁ da ū₁r da petka da t₁ da koreš₁ da tš₁eri da š₁š₁ai₁ñ₁nik
 da pert.

p₁š_{an}-gò₁r iz₁jiš₁ karema. p₁š_{an}-patš₁ kirpi₁tš₁iš₁ karema.

126.

ko₁it vilas ke minan, piš₁tš₁alen os₁kō li₁n₁i, a kō₁le šijō₁ni let₁š₁. a
 piš₁tš₁alen ke lijan ko₁it v₁iš₁is, dōzmerjasis os₁ku₁tš₁i₁n₁i vol₁i₁n₁i, si₁je
 vāš₁ko₁itse tšē₁tasn₁is.

127.

pi₁n-ke uš₁e, patš₁-kō₁ste šibit i šir₁liš₁ kō₁r vi₁t pi₁n: "šire, vai men
 vi₁t pi₁n!" menum šir šetas vi₁t pi₁n.

128. vasa

me muni vugrašni ti vile. ti vilin mattiši libe kuđali libe šelišti, menum vasa tšeri osšet. a kor me vugrašni vošja, sek me kesja vija keñ-ñan vasali, sek menum tšeri šetas una. vugrašem berin bër bergettša gorte. gorte voa i tšeri kara i solala. i med-asilas baba pežalas kulebaka libe žaritas paťšin.

129. tešak

oxo•tnik premišlajitis jagin. rit vër-ker-kae vças i pučas. i šojas i včas. i ekiñtšase libe trubase libe ebessse voštilas tešak. a oxo•tnik sutlas, pasjašas, boštas purt libe tšer bekas i včas.

Tešakjas loktenis ker-kaas tšukaren i gëzjijš lešedemaš pekla. Tešakjas tšektenis peklaas jurse šuini. i sešša sia ker-kašis lettšas gorte. aťšis vištōlis oxo•tnikis: "mene vošjilisni dšagedni tešakjasis. sešša i premišlajitemse i tšētis. sešša oz i premišlajit. sek-na velinis slūžbajas vitš-kojas. i sia oxo•tnikis darjašis i vištašis.

130. višan

višanis gōrzas. babais skērmas mušikis vile libe piis vile i boštas purt libe širan i šibitas mušikisli libe pišli. višana babais menum šibitis širanen. sia tšai ju^ve, a me tšai ju^vigas vištali, met terekan tšaškaad uše. i sia širan boštis da menum šibitis širanen. sešša illa peti i muni gorte.

tōže mušik vijim višana. višana babais-ke šemja piťškas kule, pere-xo•dite višanis mušikisli libe nilisli.

131.

1. bõn-gès-ke orōtan, lō šetni šumis.
2. etik-ke duraťšitas, stavse maraitas.
3. etik mes sitalas, a estanne-ise maraitas.
4. girddša-pome matin, da kurtťšini og vermi.
5. iđšid jur, da mī-kidid d'q̄lq̄.
6. jeite os kō kedni, aťšis tšūže.
7. jezli gu in kodđi, aťšid quas ušan.
8. kik ponse etik taťtiš on verd.
9. kirmiš kirmišliš šinse os kōkō.
10. kiti gena, seti dōna; a kiti gentem, seti dōntem.
11. kiti vesnid, seti i ore.
12. kiťše šelišta, setiš bër lo vase juni.
13. liitem petkate on kušti. —
14. liitem urte on vuzō.
15. mes kulema-ke, kirmiš tšukaren kōkalenis (~ šōjenis) jaise.
16. nan-ke vijim, šir pir vijim.
17. než munan, edden voan.
18. oškiš-ke pōšan, mirjiš pōšan.
19. periš pōn roje oz ut.
20. premišlennik kođš pōnse piinas. ?
21. šelate-ke og lii, ok kušti.
22. vađ-ke piran, pedan, a bije-ke piran, sottšan.
23. vai, vai, in ošjiš, ni-nem-na on ted.
24. vaš sola vile vais oz juši. —→
25. vođ getrašan on kaitťši.

132.

šondi-bane, oleme,
 tōm olemē, tōm gažē,
 tōm pera· kotla·leme,
 lešas kuža vetleme,
 lampā-tuī taļa·leme,
 ur-šīnjas kīska·leme·.
 tom pera· kotla·leme·.

133. k o m i muin

k o m i muin gaža, gaža olemē!
 olik kōsti višem bostis.
 ig i tēdli, kuli me.
 m a r p a mene liddēlemen, švenen dēbis, gu^valis,
 jugid m a t v e ī mene liddēlemen, švenen dēbis, gu^valis.
 i jugid m a t v e ī, jugit šondi, īle vīle raje ka!

134. mītša nījas

mītša nījas è ž - v a dpre lettšisnīs šīni,
 goredisnī šīnī šīlan-kījas.
 zeī gaža šīlenīs.

Die Ižma-Syrjänen von Petschenga (Petsamo)
(gesammelt im Jahre 1930)

Im vergangenen Jahr (1930) wurde eine weitere sprachwissenschaftliche Forschungsreise nach Petsamo unternommen. Es war bekannt, daß in diesem Gebiet, welches im Frieden von Dorpat Finnland angeschlossen wurde, auch einige Syrjänen leben, aber bis auf weiteres lagen über die Zahl, das Alter und die Herkunft dieser Bevölkerung sowie darüber, in welchem Maße sie ihre syrjänischen Sprachkenntnisse bewahrt hat, keine genauen Angaben vor. Mit der Klärung dieser Fragen sowie vor allem mit der Untersuchung des Dialektes derjenigen Syrjänen, die ihre Muttersprache eventuell noch beherrschten, befaßte sich Lektor T. E. UOTILA, der als Stipendiat des Petsamo-Komitees zu diesen entfernten Angehörigen unserer Sprachfamilie reiste und mit ihnen vom 1. Juli bis zum 15. August arbeitete. Nach der Untersuchung von Lektor UOTILA gab es in Petsamo zu Beginn dieses Jahrhunderts insgesamt 11 syrjänische Familien. Von diesen zogen jedoch um das Jahr 1914 herum 9 Familien zurück nach Lujaur (Lovozero) auf der Halbinsel Kola, von wo sie auch gekommen waren. Die verbliebenen 2 Familien, 11 Personen, stammen von der unteren Ižma und sind in den Jahren 1906 - 07 nach Petsamo gezogen. Von ihnen beherrschen das Syrjänische nur noch drei Personen im Alter von 50 - 55 Jahren. Zwei von ihnen, das Ehepaar Ivan und Akuliina Artiev, beherrschten bei ihrem Umzug nach Petsamo neben dem Syrjänischen noch keine andere Sprache. Heute wird jedoch in den Familien russisch gesprochen; die Kinder, die bis auf eines in Petsamo geboren wurden, beherrschen außerdem auch das Finnische schon gut, was in erster Linie dem Einfluß der Volksschule zuzuschreiben ist.

Unterstützt von dem oben erwähnten Ehepaar konnte Lektor UOTILA recht erfolgreich arbeiten und u.a. ein ca. 2 500 Wörter umfassendes Wörterverzeichnis zusammenstellen. Volksdichtung war diesen Syrjänen nicht geläufig, so daß sich die Textausbeute auf das beschränkt, was Ivan Artiev über seine Arbeit an der Ižma erzählte.

(Übersetzung eines Auszuges aus dem Jahresbericht der Finnisch-ugrischen Gesellschaft für 1930 (JSFOu XLV, Seite 85).)

Ivan Artiev hatte in der Tundra als Rentierhirte gearbeitet, sein Arbeitskollege war Samojede. Ivan Artiev war Gerber. Ivan Artiev kam nur für ein, zwei Jahre zu G. Artiev, aber er war seekrank und kehrte nicht an die Ižma zurück. Die Ižma-Syrjänen von Lovozero kamen im Winter mit Rentierschlitten von der Ižma nach Lovozero.

(Verstreute Aufzeichnungen über Ivan Artiev in Uotilas Notizheften.)

135. jaran

kèrjaz guema i sie kutisnīs. das-kujim vò turmā püksedisnīs pukōnī. kik vò pukalis. drug-jaran vižlinī volilis. "kèr-ťsukaras kujim kaptorka i pielīs kòr i pragit dādjas i mālīťsa dādjas pukti, pim pukti i nīrī. vajedan da nūžnik bekas sūted. jaran turmas pīrō."

nūžnik bekas sulale i bèr muninīs. "jaran kuđžasnī me petōnī muna." ťsaseveļ leđžīs da sulale ebesas. jaran nūžnike muni kuđžasnī. nūžnikīs peti, veždise da xareise boťtis, dādjas püksīs da pišjis. karaul pišjis, pišjis i una narod ťsukartisnīs i jaranse korisnis: "te mīla settťse sūtedin?" "me abu mīža. mentśum pišjedis."

jaranlī protś leđžisnīs i m o k t ś o j e pišji śo vers. etik kaptorka kuī i mēd m o k t ś o j e voji. kujim tišaťsa vers pišji i sudītni kuťsisnīs. sūd iz vermis sudītni. eťša vremja una mesta pišjis. leđžisnīs.

136. jaran

jaran turmā püksedemās guśgśemīs. kujim vo nīn pukalema. sīlen veli jaran-drug, kera. sīli duma vilas uši: "kujim kaptorkase me veteda."

i vēsjisīs keša^jinisli jortse vižlini. i leđžisnīs. pīris da jortisked viđžāsīsniīs. sia drugisli vištalis jaran-kilen: "me^jam kēr-tšukaram vijim kujim kaptorka, i men kujim kaptorkase dādhas vajed. settse puk-ti maltša i pim i nān. i vajedan nūžnik bekas sūted."

jaran preštšaitšis i muni. pišli vištalis: "ajid kujim kaptorka mekede koris." i kutalisnīs i pragitisnīs dādjas. drugis dād-ūse let-tsedis i nūžnik bekas sūtedis. dād-podjas veždžise dpmis kičšēn i xareise dād-bekas tšētis. ačšis muni beke. turmās pukalis jaranis ešinedis viđžede. turmās pukale ķemtem, tolko gatē da derem vilisas. sterežisli vištalis: "me sitasni petōla nūžnikas." sterežis leđžis. jaranis nūžnikas muni, a sterežis sōd-vilas sulale. nūžnikis abu matin. jaranis nūžnikas pīris. peti da veždžise boštis i xareise tšāpkis i dādās pukšis i dātse tšuidis. sterežis gorze: "pišji, pišji! karau.l, karau.l!" i una narod tšukartšisnīs. "kod sili dād-ūse vajedis? i ķen sia koršni kole?" munisnīs koršni i jaranse addžisnīs i vajedisnīs. i sudđājas koknanis jektenis jaranis votsin. jaranis butte pōzis: "me^jam dād-ulis sen-že voddžik sulōlis i me ved ok tēd, me ig narošno sūted." jaranse oz verminis mēždinī. sterežli mēždenis.

jaranis šo vers iz vo, peļešis etik kaptorka kuli. tšētis da kik keren pišjis. m o k t š o je vojis da mēt peļejis kuli. etik veždživilis koļi. kujim sutkien kujim tisačša vers pišji. juor vo^jis: jaranse kutni kole. kutisnīs i pravleņne vajedisnīs i suditni kučšisnīs. i ni-kūdž oz verminis suditni: dīr suditisnīs, i sūd iz verit, kujim sutkien kujim tisačša vers titsa oz vermī lēbni.

137. tulis

tulis vo^jis. sit pazedni mu vile kām-te. i sit pazedim. me ton ku-
tša gèrni. mujasse geri i ke^jdžali i aksōli. mi^tsā ežimis mi^ttsiše i
sukā. burā ežimis bi^dme. tē nōlidlini ku^tšis. vidš vilas turinⁱz bu-
rā bi^dmema. ton ku^tšam kosa keslini. medasi i^tškišni munam. vēdem
karam. ton vēdem karim. medasi ku^tšam kurtⁿi, turinⁱs zēi kos. i
verjeme kurtam. i vi^džis kurt^tšis. turin^se jurōni ku^tšam. juralim.
i šor lo^ji. sabri tšetⁿi og ešti, lis-vaⁱs ka^jis. med-asi asi tšetⁿi
ku^tšam. i užisnis. asi lis-vaⁱs i^džid. ebedež i^tškišni ku^tšam, vē-
dem karam. i ebeda^jtim. i tšetⁿi ku^tšam. vēse šijesō, gužias bon-gēs-
se kertō. vē vilas tšel^atse pukesed. tšel^adⁱs jur nōle a babais šurte.
jurse sabrias ki^kskalenis, a me tšēta. turin-karanis eštis.

me mu vile kala vižlini. i i^djis gert-sēra ke^jdis vile zēi nin bur.
medasi vundini kām-te. vit-šo kōlta me ton vundi. i^djis zēi burā jēž-
dema. asi vōtš kānis, rit pemde lettšenis. babajasis vundenis i mu^žik-
jas rinⁱs dore prasla doras i^tse vēnas lettšedlenis. mēd mu^žik i^tse
prasla vilas eše. slābog. i^djis vundis. i bur i^d. pūž iz vē. prasla
vilas i^djis burā košmema. vartni pože. i^d nōlim rinⁱše, kvait-šo ko^l-
ta nōlim. i rinⁱšas rāz vilas ešim. i patšse kⁱtš-pesken da kōs-pesken
lomtim. medasi ku^tšam vartni. burā zēi košmema rāz-vilas, tšeglaše.
rāz-vi^šis ko^ltajasasse giledam (~kištam). ki^ken jⁱ vartenis, a nōlen
kemet vartenis. i^džasse juke kertōlenis. kemet-vartišjasis jukse ker-
tōlenis. i vartšis.

šerttšini kučšisnīs. itse šerdenis i šerdinšis kudā kištalenis.
kudašis tīr lo^{ji}. mešekas kištasnīs. bara šerdasnīs. kudās kištasnīs.
ton asinas das-vit kuda šedi. ji-kīse kučšas tečšasnīs i itse mešek-
jasas tečšasnīs i gorte katlasnīs. eštis i bara id nōlenis.

138. oš

me jage muni liššini, i ur, tsuktši, dōzmer, šela, tār. jāg kušais
muna, matin tidale, men vottša lokte oš. me pōši, ok tēd, kičše munni.
i dšid pu sulale, ūjis gešed. me pu vilas kučši kani i pu jīlas ka^{ji}.
oškis bektiis muni i kok-tujam vojis i nīrnas kučšis isašni. oškis me
tuī kušā bēr bergettšis i pu-doras vojis i me vilam vi dšedni kučšis.
pu kušais kučšis kani i kā. lišni meda i og lištī, pištšalīs dšola.
džeben zaraiditema. pu-džinšis vile ka^{ji}is oškis. pištšalīs ūje ešedi.
vilissum luzanis kuči. me luzanes oškis vile tšēti. oškis gatš-moz
tšapkis i juris-ulisas uši. me vi dšeda: oškis oz vēr. me og lištī let-
tšini. me dīr vi dšedi. šelemes iždēdi i lettši, ošse vi dšeda: os pojō.
me ošse bergedi, višlali i šili-dširjis tšegema, slābog, rāduittšini
kučši. kuse kuči, peč-pom vilam kuse pukti i gorte lettša. komin šai-
tiš kuse vuzali.

139.

etik arin me vi dš vile lettša sabries višlini. muni, sabri doras
mate voji. sabrias mešjas pīremās. me vetlini pīri, mešjasis petinis

i med berin iđžid eš pete. eškisli kulaknam šili-senas votški, i eškis uši. kokse nužedis. me kučsi viđžedni, pōži. eškis kučsis dregaitni i jurse kučsis veržedlini i kipedlini. piđžes vilas sūtis i bara ušis. sūtis, kučs kōd mort muni.

140.

nī rit mune jage mes koršni. ečša illais pemde. šōr kuša mune, ti-dale: meskis kuile. iđžid nēr tsegi. dumaitas: me tene ušlan sīdž latška. tšettšas da das sī saje tšettšis i uši. nīlis pōžis i pišje i bēde. gortas voji. ajeli-mameli berdik-tir vištala: "šōr-bekas meskis kuilis da me votški, meskis tšettšis, das sī saje uši, kuli." ajis dumaites: "eti^{ja} abu mes, mes oz vermi etadž kūni. lok, likti kiten." muninis i mate vo^{ja}isnis. nīlis likte: "ti^{je}ne." ajis vištala: "eti^{ja} abu mes, te oš kijin." ajis-mamis rāduittšenis.

141. mīl

susēdis mene baba iste vēse kutni. me viđž vile lettši, asūm veles adžki, nār vile kuti. illais ečša zere, me vē vilas tšettši. pekated vēse me vetla, me^{ja}m velis volsjis, uši i me vē ulas loji. me ačsum kiskisli, velis tšettšis. me skermi da vilisas tšettši i kikpēsa nartalan latški. sesša mēd vēse nartalan kuti. sī vile pukši, asūm veles leđži. vež-ōlin mīsten das-kik mīl peti. pukōni i ūšni og vermi. mame bēd-lun pičske i tšaška ōr da vir pete. sja mene mīllis spravitis.

142.

kajuk beŧŧsevān das-kik mort kiskenis vit vers sajiš. i beŧŧsevās ki-min gered i sia beŧŧsevās das_gered. i una narod oz verit(nis) zaklad naritam das šait i istisnīs etik mort i š - v a velešte i beŧŧsevasis līdjis ekurat das_gered i ber vojis. eti^ja mortis nūškis das šait.

143.

šišim-das ares starik das-šišimed vilin nīli kinem karis. i nīlis sude muni. i sūd vile korisnīs nīse i starikse. kuŧŧsisnīs sudītni. nīlis vištale: "sia menum kinem karis." a starikis susjiše. i sūd iz vermi sudītni: peris mort oz vermi karni.

144.

sutki kēr karōlitan, mēt sutki šottšan. kērse voštan, koršišni munan i ile vetlan. i una lun koršišan. i nān on boš, tolko kīn jai. tšigjalan i kīn jai purten volōlan i šojan nān mestee. addšan tšukarse i ponnas vetledlan i dšit kēr-tšukaras. kujim lun vetlan i on addši i bara viŧ pē munan.

145.

pes jagis nōlan, vidš vilis turin nōlan i mu vile sit katlan. kor lok, pogoddais, illae os pōš petni, sek šottšan.

146. višan

d i - j u rin šor i šoras iđđit pos. d i - j u re munan, iđđit šor,
i šoras pos i pos-ulas leđžema etik tedan mōrt šizim-das da šizim vi-
šan. pos kušais kōd mune i mattišas sili i višan tšettšas goršas i sia
višana lō i višanis šornitni kučšas i višanis raduittšē: "pos kušais
munin da mattišin, me goršad tšettši i sen kučša ōni."

147.

una oš kijis. munis oš kiini i ošjis. oš vottša lokte. lijis da
is šur. oškis vetedis i košolis.

148.

kučšem tiin vijim ežer, sen šir ole. ti berttiš muna i ežerin šir
beregas sulale. me velān muni, jur veštas jias tšer-tišnas votški i
širšis kuli.

149.

me das-vited vilin veli, me kēr dore muni i kēr dorin kik vo oli.
med vōdž voas kērnum koherān uši. kujim tšačša veli kēr. kik tša-
čšais kuli, tšačša koči. i koči bissen lok kēr i periš bikjas, na-
lukujas. i mēd gōžemmas ēdva karōlitam. me sešša bēr gorte voⁱ.

150.

pes kerōni veli da kokes kerali. kikiš kokes kerōli etik mestae.

šumed kul'ni vetli da nēb kul'i, peŭ-pom vīlam pukti, nēpse i tšērse
kuti, muni da džemdi kimiñ uši; tšēr-bēžnas kiēs keralis iždā.

151.

1. ju-kušais una pižis vetle, i tujis os_tettši. - Coire cum femina.
2. kik eš lukaše i pleš kossis bik kišše, ni-kodnisše oz verminis
lukōnī. - is-ki.
3. lun i voī pukale, os_šoī i oz ūš. - patret.
4. lun i voī šoje, i oz vermi petnī. - mes, vē.
5. lun i voī vetle, os_šoī i oz ūš. - tšas.
6. me tuī kušais muna i una narod men mikrašenis biden. - telis pu-
se mikredle.
7. mune i lokte i tujis os_tettši. - piž.
8. ŋoŭ vōk pišjenis, ni-kodes ordjedni oz verminis. - telega.
9. ŋoŭ vōk sulalenis, etik šapka juranis; juranis šujema. - pizan.

152.

1. aŭšis kūšnetš, tšeris abu.
2. domtem piž vile, kebila-vē vile, i baba vile in nađettši; per-
jalasnis.
3. et-pir šelemid pōžas i mediš pōžini kuŭšas.
4. etik mes drištšilas a bid messe maraŭtas.

5. gera-na gera vottša oz vō, mort mort vottša voas.
6. juan mortis ūšlan mes koid, gortse os tēd.
7. kážnej blād' asšis ržsse oške.
8. ken vē valqittše, settše i genis kole.
9. kod burnaš šelalan, si burnaš a tšid va juni ku tšan.
10. kōdlen pišis gežed, vritan mort.
11. kūdž jeretnik pišse vi tške.
12. kūdž va-usa, lōž-jur-kuen pukale.
13. kulem mes(kis) vet pir jela.
14. lok kešaikalen patš-pedan sajas pūžjis.
15. mi tša paškemen gir pāstedan, i sia mi tša lō.
16. mi karan, si en i mara tšan.
17. mi koršan, si e i adžšan.
18. nebid vilas vōtte, tšorid vilis sūtan.
19. ni et-pir vōdž in ošjis.
20. ošjis da oškis sojas.
21. oškis pōšan i mīrjis pōni ku tšan.
22. portnej pir kišsem pindžaken vetle.
23. sapožnik pir kišsem sapegen vetle.
24. tēla-sojan ponnis, ket si e kūdž vi, asšis mīkitse oz vēš.
25. tšapkišan, gir dža-pomid matin, da on vermi kurtšini.
26. una perjedlan, kulan, da kīte jur-pidesedid kiskasnis.
27. vēr da blād' pir sussišenis.

28. v̄ete eddē vetlan da mate munan. n̄ež vetlan da īleđđik munan.
 29. vilis-kerkās tolko džirja ešin doras pukale, mīj silen ōni!
 30. vinnad ošjisan, da baidik-sit verman-em zorjen bergedni.

153.

1. eškis šias jurnas vuštiše, tok pogodda lō.
2. ižjasis voilenis, tok pogodja.
3. karimis džođžas matištā veštā valqittše, kōt-ke kulis lō.
4. kijs turdini vošje, eddē kule.
5. kimraše, n̄emjis una, zēr lō.
6. kođkulis gešed, rua keđāid lō.
7. kođkulis suk, šonid lō.
8. mesjas baksenis zēr vōtsin.
9. nilislen sinmis kuttšem leštāid, tšurka vajas.
10. nébesais vèzlale, zēr loe.
11. ponmis os šoj, tok pogodda lō.
12. ponmis turin šoje tok pogodda vōtsin.
13. šondis keje, zēr lō (~ zeras).
14. šulga jur-bekes petkedle (~ potkedle), buren kástilenis.
15. šulga kqk-pidesē lude, kot-ke me rētšum kulis lō.
16. tunale, kōt-ke kulis lō, kōt-ke tēttem mōrt voas.
17. tšetādis nima bēde, kōt-ke kulis lō.
18. veškid jur-bekes petkedle (~ potkedle), kot-ke token kástile.
19. veškid ki-pidesē lude, kot-ke dēnga šetas.

154.

- bobe, bobe tošte
kosa vilad vežan-em?
- kosanad mī karan?
- tūrin-tor iṭška.
- turin-tornad mī karan?
- mes-tor verda.
- mes-tornad mī karan?
- ullē-tor lišta.
- ullē-tornad mī karan?
- zon-tor verda.
- zon-tornad mī karan?
- pes-tšag-tor pirtas.
- pes-tšag-tornas mī karan?
- patš-tor lomta.
- patš-tornad mī karan?
- keñ-ñan-tor pežala.
- keñ-ñan-tornas mī karan?
- vijen maḡla.
- vija keñ-ñaninas mī karan?
- džek-pomas pukta,
šed ponmis tšapkis,
jeḡḡid ponmis vetede.
sariḡdžas muninis.
- sariḡdžas abueš.
- jen-ludas muninis.
- jen-ludas abueš.
- šoška-miška, vela-tšāna taḡalisnisis.

155.

etri metri pod m i x a · i l o ,
 š e ŋ a , v a š k a , v e r - k a š a · i k a ,
 i l l a , e š i p , t i m a , p l a t o n p e d a t ſ e j , l è g , k è r .

156.

eđegis, međegis
 killis, kollis,
 setsar, metsar
 niž, mōž (< moi),
 sām vartis
 petušok lijis,
 pujis, šojis i potis.

157.

jexal maŧŧsik
 podoruku, jeku,
 kuŧsu, maŧsu,
 prašas snovo
 tebe, vozol', nādo.

158.

1. korašni
2. džqla ki kutni, ženik mune nevesta orde
3. iđžit ki kutni, ženik mune nevesta orde
4. veipšim, ženik mune nevesta orde

5. vèššim, ženik mune nevesta orde
6. veñtsaittsini munim
7. pìr vile koram
8. pìr vile vojisnìs
9. kelis

159.

1. džeben illān vorsni
2. sin-tšuren vorsni
3. giz-bažen vorsni
4. juksem-jagen vorsni
5. ur-bežen vorsnis
6. skaken tšettšalenis
7. kok-pelen tšettšalenis
8. žel boštam
9. šiblašni
10. palitsen kiskišni
11. šer-tšunen kiskišni
12. tšal-tšunen kiskišni
13. tīmen vorsni

160.

1. banka
2. bīlkja mesis
3. gatška
4. gert šurka
5. je džid-šurka
6. jurka

7. juška
8. patunka
9. šerka
10. šet šurka
11. šurka
12. viľša

1. biľkja velis
2. burko
3. gelub
4. gert tšalko
5. keľko
6. xarko
7. lisan
8. les tšalko
9. riško
10. rižuka
11. sabrasej
12. šera vē
13. tšaja-koka
14. tšalko
15. tšaluka
16. verenko

1. bano
2. beľo
3. ka tšō
4. lapo
5. liško
6. šerko
7. tšermo

PEČORA-DIALEKT

Texte von:

TJUFJAKOV, Pětr Ivanovič

geb. 01.01.1906 in Troicko-Pečorsk (syrj. *měł-din*).

Er arbeitete seit seinem 8. Lebensjahr zu Hause und bei der Schwester seiner Mutter, ging mit 15 Jahren zur Waldarbeit, arbeitete danach zu Hause, auf einem Schiff, bei der Armee, wieder auf einem Schiff, bei der Waldarbeit. Danach mußte er in den Krieg ziehen und geriet nach vier Tagen in Gefangenschaft. Vater und Mutter sind in Troicko-Pečorsk geboren. Der Großvater väterlicherseits war von der Vjatka, aus Kirov, dorthin gezogen.

161.

me tšūži šurs ekmis-šo kvaitēd vo janvar telis̄ pervoī lunas m i l - d i n e (~ m i l - d i n i n). m i j a n š i ž i m v o k d a k u j i m t š o i (~ s o t š). m i - j a n m a m k u l i, m e d i d ž i d i s d a s - n o l - a r e s a k o l i m a m š e r i š. m e v e l i k v a i t - a r e s a. b a t e s n u i s n i s l u š b a v i l e s a l d a t e. m e n e m e d a l i s n i r o b o t n i k e. k i k v o o l i r o b o t n i k i n k e k j ā - m i s a r e s š a n d a s a r e d'ž. t e š š a b ē r g ō r t e l o k - t i. b a t l o k v e l i s k ē r. t e š š a m e o l i d a s - k u j i m a r e s e d'ž b a d' d i n i n. t e š - š a m u n i i t š - i n d i n e. k i k v o o l i i t š - i n d i n i n. d a s - v i t a r e s š a n k a j i k e r d o r e r o b o t n i k e. s i d ž i v e k k e r d o r i n u d ž a l i m.

t e š š a m i j a n k i k n a n t š o j i s k u l i n i. t e š š a m e n e b a t e b ē r k o r i s. m e m e s j a s v e l i a t š i m l i š t a, n a n t o š e p e ž a l a, v a k a t l a a t š i m - ž e. m e d a s - k e k j ā - m i s a r e s e d'ž o l i s i d ž i. t e š š a i d ž i d v o k g e t r a š i s. t e š š a i t š - m o n p o n d i s k e š a i k a a l n i. m e m u n i p a r a k o d v i l e v e t l i n i p e t š e r a k u š a. t e š š a k i k v e t t e d l i. t e š š a a r m i j ā b o š t i s n i. a r m i j a i š v o j i. b a r a p a r a k o d v i l e m u n i. v e t t e d l i k i k v o š t u r u v a l n e j i n. s i b e r i n t e š š a m e n e p e r e v e g i t i s n i p o m o š n i k - k a p i t a n e. k u j i m v e t l i p o m o š n i k i n. t e š š a m e n e s u g i t i s n i k u j i m v o k e ž l e k o n s - l a g e r e. t e š š a m e v e t l i k i k v o k o l o n i j ā. l o k t i b a r a, p a r a k o d v i l e p i r i v e t l i n i. k i k n a v i g a t s i j a v e t l i i p e t i. i k e r d o r e k a j i k a d r a a u d ž a l n i. k a d r a a s o l i k i k v o. t e š š a m e n e b o š - t i s n i s e š a n v o i n a v i l a d. m e v o j i a r k a n g e l s k e. t e š š a m i j a n e s v a j i s n i p e t r o z a v o t s k e. n o l l u n p r o n t v i l i n o l i i p l e n e š u r i m.

162.

važen olis vilis kreštānin. kreštāninlən veli kujim pi. med iḡdāḡi-
dislən veli nimis p e d e r. šer-kostislən v a š i l. med iḡtšetis-
lən i v a . n. naja kreštānin gozja as kostanis šorniteni: "vai-že-pe,
nulam vere pijasniḡes!"

tšettsisni askinas i i v a . nes nuḡedis baḡis vere. vere munisni i
naja adāšisni zel iḡdāḡid jama. i i v a n šuḡis: "baḡe-pe!" a baḡ šuva-
šis: "miḡ-ne-pe?" i v a n šuḡe: "vot me miḡ dumaiti, baḡe! vot ku-
tšem lešid jamais, gušāšan-ke, džebni-te." baḡ šelištis i bergettsis.
šuis: "durakidlən-pe šornijis, dura-k!" i sije baḡ seni neitis. i ber-
gettsisni. voisni naja gorte, pukšisni ebēdaitni i getirli pondis viš-
talni mužik: "dura-kit-pe adāšis jama i sija šuve: 'vot-pe, kuḡtšem
lešid jamašis, gušāšan-ke, džebni'." no gozja epet naja šornitisni:
"aski-pe nulam v a š i leš!"

naja askinas tšettsisni i šojisni. tešša medettsisni v a š i lkēd
baḡ. v a š i lkēd munisni da adāšisni seḡtšem lešid mesta. v a š i l
pondis šuni: "baḡe-pe!" baḡ šuvašis: "miḡ-ne-pe, piḡe?" a v a š i l
šuḡis: "vot-pe, miḡ me dumaiti!" a baḡ šuḡe: "miḡ-ne-pe dumaitin?"
"vot-pe, kuḡtšem lešid tattše mu vetšni!" baḡ šuḡis: "da-pe, lešid-pe,
piḡe!" i tešša naja ber bergettsisni gorte. vojisni gorte i pukšisni
šoini. getirli mužik vištale: "ta pomiš-pe lovē kreštānin! aski-pe
tšettsam, nulam i p e d e r eš!"

naja užisni i tšettsisni i šojisni p e d e r kēd i medettsisni. naja
munisni i adāšisni seḡtšem-še mesta, lešides. i p e d e r šuḡis baḡli:
"baḡe-pe!" a baḡ šuvašis: "miḡ-ne-pe, piḡe!" a p e d e r šuḡe: "vot-
pe, baḡe, miḡ me dumaiti! kuḡtšem-pe lešid tattše vidš vetšni!" da
baḡ šuḡe: "lešit-pe, piḡe!" naja tešša ber bergettsisni gorte. i vois-
ni gorte, pukšisni sidš-že šoini. i getirli mužik ošjiše: "p e d e r,
da v a š i l pomiš lovē kreštāninjas. a etaja durak pomišis, i v a niš,
ni-nem oz lo. tolke dumaitē duraḡšitni!" a naja gozja pondisni šornit-
ni: "vai-že-pe, mi taje ištam, daš sude šurteḡš. koštištam suka-r da
mida."

i naja koštjštisni suka·r i i v a·nli meške teštšisni šojan ju-
van i mededisni. "mun-pe, piže, kittše gažid!" i i v a·n nopjašis,
medetštšis munni. i v a·n munis da pandašis popked. pop šuve: "te-pe,
piže, kittše munan?" i v a·n šuvē: "kodi-pe medalas robo·tnike, i
sili i medaša." a pop pondis sili šuni: "vai-pe, meni medaš vo kežle,
no tolke pe seštšem uslovijen: ne skermemiš."

no naja i medetštšisni i v a·nked. voisni pop orde. poplen veli
kujim šedun. i askinas tšettštšisni da šoini pukšisni i šedun šuvē pop-
li: "kole-pe meni sitašni." i v a·nes tšektisni sitēdni. i v a·n
petkedis illa vile dai majēge pisalis šedunēs. a pop viđžedis da ge-
tirli šuvē: "to-pe to, durakid, mi veštšema!" i v a·n piris da šu-
vē: "no, batuško, gaš-ke pe skermin da!" a batuško šue: "ēg, kuštšem
skermem!"

no tešša vojis rit. naja vodisni užni. sidž-že ebēdaitni pukšisni
i šedun bara pondis šuni: "bate-pe, men-pe kole petallini sitašni." i
i v a·nes bara tšektisni petkedni sitēdni. i v a·n bara petkedis i
sidž-že majēg jile pisalis. a batuško viđžēdlis i šuvīs getirli: "to-
pe, viđžēdli! medes nin-pe pisaliz durakid!" a i v a·n bara piris.
"no gaš-ke pe, batuško, skermin da!" a batuško šuvē: "ēg, kuštšem sker-
mem!"

no vot tešša naja bara vodisni užni. naja užisni i tšettštšisni i e-
bēdaitni pukšisni bara. i koimed šedun vezjiše sitašni. i bara i v a-
nes istisni sitēdni. i bara i v a·n sidž-že pišedis majēg jile. i -
v a·n bara piris i batuško juvalē i v a·nliš: "ken-ne-pe šedunid?"
i v a·n šuvīs: "pukalē-pe poštšis vilas, šerallē, ne-kidž pe espir." a
pop bara viđžedis i bara majēg jilīn šedun. i batuško šue matuškali:
"mi pe tešša keran durakidked? love pe istini." naja tešša bara už-

mettšisni. i i v a . nli reštšē-t šetisni kujim-šo šait. i i v a . nes mededisni: "tešša-pe mun!"

i v a . n medettšis i pandasnisni kik muži-k. i v a . nliš jualeti: "te-ne-pe kittšē munan?" i v a . n etve-d viđšis: "a me pe seštšē-m robota koršni." naja kik mužik šueni: "kuštšēmi robota kole? vai pe mijan dine lok uđžalni." a i v a . n jualet: "kuštšē-m-ne-pe tijan uđžš?" naja vištalisni: "mi-pe lo'am sapo-žnikjas." i v a . n šuis: "davaļ, miļ ne munnis! muna-m!" a naja kik mužik šuisni: "vai pe pervoi bošt tšetvert vina." i v a . n dumištis: "miļ-pe men žalitni-se. dēnga-pe em." i v a . n munis i boštis. naja munisni i kutisni juni vina. askinas tšetttšisni i pukšisni uđžalni. a i v a . nes tožē pukšedisni uđžalni. i v a . n sija mort veli doka (~jura). i eļi lun pukalis i v a . n i velali bura vursini i na doriš maštēržika. naja pondisni sevetuitni kujim drug: "miļ-ne-pe taja robota-jid. prestē-pe mi duram tani. vai-pe, kitš-ke zavodittšam kokniddžika naževittšini." i v a . n i šuvis: "požē-pe bara naževittšini. vai-pe boššameļ siđži mi gušššni. a kodeš-ne-pe mi puktam staršēļ pidāi." etikis g r i g ò - r i ģ , medis v a š i . l i ģ . i naja šuisni: "vai-pe, puktam i v a . nes dē-reve-nskeļ gušš!" naja i epēļ užmettšisni. i vojnas tšetttšisni kujim drug i šorniteni: "kittšē-pe eš-ke munam?" i m o s k o - v s k e ģ guššš šuvisni: "vai pe vetlam mi kreštana ordeļ!" i v a . n šuis: "miļ pe settšē munan kreštana ordad? miļ pe guššalan ettšid i asliš pe oskoļ ni-nem. vai pe, mi vetlam magaži-ne luttšē. magaži-nšid ožžik zametitni i undžik vermam boštni!"

no naja i medettšisni naževittšini. munisni magaži-ne. piris i v a . n . seni miļ veli dēngais! i v a . n stavse boštis i petis. "no-pe, tešša požē munnī gulaitni. eni-pe mijan dēnga suittšas (~tirmas)." i vojisni kvartera vile. naja kik m o s k o - v s k e ģ gušššas velini getiraš. i tšetkisni šoini lešēdni. getirjas lontisni patš i lešēdisni nali šojan juan. a g r i š a š istisni vinala. vais sija kujim vedra vina.

a kupetš askinas tožē tšetttšis i munis magaži-ne. piris i vidlis: dēnga abu. kupetš jur gižjištis i šuļē: "kittšē-pe miļ loi! kodi guššalis?" naja kujim drug prodolžaiteni, juveni. lun kujim ki-min gulait-

tisni i i v a · n šuni pondis: "vai-pe, bara kolmas mijanli vetlini nažitka vile!" "dava-i!" kiḡ drug šuisni.

vojis voi. munisni bara magaži-ne. no i v a n pondis šuni: "vai pe eni ištillam g r i š a s magaži-ne pirallini!" no g r i š a i piris. tōže siḡḡi boštis dēnga i petis. i bara munisni gortē. voisni, getirjaseš bara tšuksalisni. i siḡ-že lontisni patš. a i v a · n pondis šuni: "a miḡ-ne-pe mi taḡḡi pukalam! vai-pe, kittšē-ke vetlam jai koršni!" a v a š i l pondis šuni: "vai, petallam kreštanin ordas!" a i v a n šuis: "miḡ pe kreštaninidliš gušalan! silen pe gušalan da oskoḡ vešig i meškis. vai pe vetlam luttšē kupetš ordas!"

i naja munisni kupetš orde. i med iḡḡid messe natškisni. i v a · n pondis šuni: "vot pe eni mijanli poše olni!" i i v a · n pondis šuni: vai pe, v a š i l, vetli vinala!" i v a š i l medetšis munni. vojis magaži-ne v a š i l i boštis pramo betška vina. tešša munisni bara kvarčera vile. i v a · n kutis šuni: "no vot pe, ti pe vek kesjannid kreštaninliš petkedni mettša berja kusekse. a kupetšlen-pe oz i tetšillli! a vai-že-pe ta-voi eštše vetlam piš sklade! a kiḡḡ-ne-pe settšē piram!" a i v a n šuis: "ōk pe, m o s k o v s k e ḡ gušas-pe ometikeš pe. polannit-pe bidlaiš! vai-pe, v a š i l, vetli kupetš orde med bur veljasse dodḡalli!" i v a š i l munis kupetš orde. sija med bur velse berjis i dodḡalis. naja kujim drug i medetšisni. i vojisni sklad dore. a kiḡḡ-ne-pe iškē tattšē piram, skladas!" i v a · n sija mettša veli doka. "vai-pe, karaulse perjalam! i karau·l sen-dže." i v a · n sija kiḡḡ bittē veli kupetš kišašema, kiḡḡi olle kupetš. i voštisni sklad. i seltisni piš una-kod, jeḡḡit piš i šedēs. i naja medetšisni munni. i munisni, voisni bara kvarčera vile. i v a · n pondis šuni: "a miḡ-ne-pe mi dir-e olam tani dērevnaas! munam-pe pramo i kare!" i i v a · n šuis: "me pe ne-una tatiš nān i dēnga ištista vokjasli. em-pe menam i baḡi mam." "dava-i, ištj-pe, miḡ-pe mi keram nāninas! karad munam da mijan bid-lun love švešēi nān."

i v a · n vel dodḡalis i seltis i dēnga boštis šurs noḡ ki-mīn. i v a · n i munis gortē i vois baḡtas (~baḡ-mam) dine. i i v a · n nān

rektis ambarę. bať petis i getirli šuis: "i v a nit-pe mijaneş nem keşle ozirmediş naneş i deŋga^en. noť-şurs deŋga şetis baťli." i i - v a n lun, med olis i bara medettşis drugjaz dine. i v a n vois drugjaz dine. i naja medettşisni munni kare. voisni kare. naja korşisni kvarķera bureş. i pondisni şornitni: "kitşę-ne-pe mi vetlam naşęvittşini!" a i v a n šuis: "en-na pe termaşęi! ta-pe ved abu dērev-ŋaid! tşas-pe pervoi tedmaşam!" no dava.i, munisni naja gulaitni kar vile. i i v a n sije şmekajte. i adđşis tsarskei bank. i kig drugęş pondis šuni: "vai-şę-pe, ber munamei kvarķera vile!" no i naja munisni i şornitni kutisni: "kod-ne-pe, mi adđşinnid telk?" i v a n šuę. a kig drug šuisni: "tolke-pe pirallini vermam magaşı-ne." i v a n šuis: "no mi-ne-pe polzaşis magaşı-nas piremşis. a vot-pe me adđşitelkse; gosudarstvennei banke pirallini kole. vai-pe seťşem kardo n boştam i met-pe ne-kod os tedli, kiđşis petķedam bankse!" dava.i naja seglaştşisni.

i vojis voi. naja munisni bank dorę. znaťsit, i v a n len veli tedmalema nin, kiti pirni. eti peľesti i voştisni. naja i voştisni, pondisni šuni: "kod-ne-pe pervoi pirallas." a pervoi-pe lovę pirallini starşęili, i v a n li. i v a n, sija i piris. vidlalis da şibitis das betşka zeľeta. tolke naja zavoditisi nollini. a i v a n, kutşem veli ştenmis, seťşem-şę kardonen demis, med ne-kod os tedli. naja munisni kvarķera vile. i v a n kutis šuni: "vot-pe, keni olni-se!" naja tolke juvęni i gulaitęni.

a gosudar pondis preveri.tni bank. i piris. toman abu verşillema. i ne-kiti abu şten ni ni-nem. bidlati dşon. a vidlale, deŋga-betşka oşs. suittşı, das betşka zeľeta. mi-nepe taja lovi, kiđşı? tsar sija bide-ņeş tşukertis i šuis: "vot-pe, menam voşı si-mida betşka zeľeta. kitş-pe mi naje verse kutni!" naja seni dumaitisni bid-nog. "vai-pe, pukti te şir-betşka da i gaş-ķe-pe settşę şedasi!" no naja teşşı i razettşisni.

i i v a n pondis šuni: "ta-lun-pe vetlam mi bara! no ta-lun-pe mijanli puktisni kiđęş. no dava.i, bara vetlam!" naja munisni i pondisni şornitni, kod-ne-pe eni pirallas. a i v a n šuis: "eni-pe po-

ka piralla me." no naja bara voštisni sija-že mestaad. no i v a n
piris i bara šiblis das-vit betška dēnga. naja nollisni bara kvarfe-
ra vile. betška veli puktema da boke.

gosuda·r askinas bara tšettšis i bara munis bank vidlalni. piris
bidlati, geger viđšedlis. epeť os suittšj das-vit betška dēnga. no
gosuda·r bara tšukertis stav naťša·lstvosē i stav jessē. pondisni se-
ni naja sevetuitni. i naja šorniteni, kitš-pe tajē kijan. taja pe kit-
rei ver, doka. a gosuda·r šuvis: "mijan pe stavis nin tani em." kot-ke
i šuis: "etik staruka· abu-na." gosuda·r šuvis: "dava·i, i sijē korē!"
naja i munisni starukags vajni. vajisni i starukags. staruka šuvis:
"taja-pe šede ta-lun-že. tolke-pe puktini šir-betška, kiti naja piral-
leni." a gosuda·r šuvis: "me-pe vidlali da ne-kiš eg addži, kiti naja
pireni." "a vot pe", staruka šuvis, "me-pe teda, kiti naja pireni. na-
ja-pe pireni kik ešin kosti." naja strazu-že i vidlisni. vidlisni i
addžisni, mi verne seti velem i pireni. no naja settšē puktisni i džid
šir-betška.

i v a n kutis šuni: "vai-pe bara vetlam dēngala! no tolke-pe enei
šedei! pirni-pe pondannid da viđšedei, naja-pe eni puktisni mijanli
bur sam." naja munisni i sija-že mestaad voštisni. a kod-ne-pe eni pi-
rallas? i v a n šuis: "eni-pe lovē pirallini g r i š eli." g r i -
š ē piris i strazu betškaq uši i sija kutis goržini. i v a n edje-
žik kajis aťšis i šuis sili: "en-pe gorži! mi lovi, lovi! mi-pe ge-
tirtē verdam nemse." i naja g r i š ekeť preštšaittšisni. i i v a n
setiš šibitis bara kiš-vit betška zeleta. i naja bara nollisni kvartera
vile. i voisni, šuisni g r i š ē getirli: "en-pe jona šokš! mušikid
tead koli settšē, a jurse mi vajim tattšē. miškalam i idralam." no
g r i š ē getir settšē mirittšis.

askinas gosuda·r bara tšettšis i vidlis epeť bank. i strazu munis
betška dorē. viđšedlis da šuvis: "ok-pe, pon, kuťšemi kitrei taja ve-
rid! viđšet-pe ušema etik mort dai siliš-pe vundema jurte, met-pe on

vermī tednī." i sija gosuda·r pondis šunī: "kitš-pe tešša tajē verēs kijam?" sije-že bara starukags korisnī i juvalenī. a staruka· šuvīs: "taja-pe tolķe vermas šednī siđži: kar pomas nuveī tušasē da settšē sultedei nela-mīn tšasevejes! naja-pe tolķe vermasnī settšē šednī. siļen-pe em getir. dolžen-pe volinī settšē šorovno. sija-pe oz vermī tērpitnī, volas i berdāšas. sije-pe i kolmas kutnī. no gosuda·r siđži i veštšis.

znaftšit i v a·n kutis šunī getirli: "ta-lun-pe nuisnī tušasē kar pomas mijanēs kijem vesna. no mi-pe siđžik veštšam, boštam una teva·r, miļ nollē gosuda·r. kuštšema gosuda·r kišašlē, siđ-že i me kišaša." i v a š i lēs tōžē kišēdas, kiđž bittē apitser. naja bur vel dodđalasnī i boštasnī betška vina. munasnī voīnas tuša dinē. voasnī i kamanduitasnī šmi·mo. a salda·tjas šuēni: "mi-ne-pe taja lovi gosuda·rnīm. os-pe voīnas vetlilli. eni-pe loktis vojīn." naja zdorova·ittšisnī gosuda·rkeđ. i gosuda·r najē blagodaritis, miļ naja aslanis post vilin bura sulalemaš. i i v a·n pondis seni šunī: "me-pe tījanli vaji vina, kiđži bura služitannid." i v a·n stavnisli šetis stokan vinaen. najē i juvisnī. tešša betška vina puktisnī šerē. "kodli miļ kolē, juveī!" naja juvisnī i stavnis ušini. i v a·n seni dir ez kesji. strazu tuša boštis i edježik munisnī v a š i lkeđ. vojisnī kvartera vilē. i getirli šuvisnī: "vai-pe edježik miškam i idralam tušasē!" naja dir ez dumaitnī. seg-že i idralisnī. g r i š ē getir uspoikoittšis.

gosuda·r tšettšis i munis vidlinī asšis okranasē. munis i stavis ušeni. etikes tšužjas da medes tšužjas. "mi-ne-pe ti lojinnid? ken-pe mort-tušais?" a naftša·līik karau·la šuis sili: "te-pe mijanēs aštšid juktalin vinaen. me-pe eg-na voli tattšē." no miļ tešša! gosuda·r tešša stavšē ber setiš okranags šnimitis. no gosuda·r šuis: "no-pe i kitrei. ne-kitš-pe eg vermē kiñi." gosuda·r kutis šunī: "dava-i-pe epeť tšukertlam jēpes, kiđži miļ tajē verēs kutnī." a gosuda·r šuvīs: "tajē-pe ne-kiđž og vermē kutnī." a staruka· šuvīs: "siđži-pe taja vermas šednī, miļ te kesjišan džin sarstvotē šetni, kodi javeššas, ili

zeleta daḡ as mestaad vot saritni." i gosuda·r dumaitis, prika·z le-
džis. podpišittšis aṭšis gosuda·r.

no i v a·n samei veli gulḡate i addžis, miḡ seṭšēm prika·z. i
munis gortē i v a š i lli i kik getirli šu^vis: "no-pe bid-nog mijaneš
kijisni i ez vermini ne-kiḡdži kutni. a eni-pe tidale, me šura." i -
v a·n dumaitē javeššini. a naja šu^veni: "a miḡ-ne-pe javeššan? deḡ-
gait-pe mijan nem tirmas." a i v a·n šu^vis: "sija-pe malo važne."

i v a·n tšettšis i munis. piris gosuda·r dine. sija šetis tšešt.
i v a·n šu^vis, miḡ "lova seṭšēm mortis me". a gosuda·r šu^vis: "te-
ke-pe loan i eni-žē jurte keričtam." a seni velini una naṭšā·lstvo.
i šu^visni, miḡ "jur keričtḡni oz pož", miḡ "aslad em podpiš". i v a·n-
li kutis šuni gosuda·r: "miḡ-pe tenid kole, sijē i bošt!" a i v a·n
šu^vis: "men-pe miḡ kesjišēmīd, sija i kole." no i v a·neš as mestaas
puktis. no eni kutis i v a·n rukovoḡitni sarstvoeḡ i i v a·n set-
tšē vasis baṭes i manes. no baṭ šu^vē, miḡ "me-pe eg tšaitli i v a·n
pomis bur mort loni". no tešša i eni-na, kole-ke, i v a·n rukovoḡite.

163. oš kijem jiliš

olis krešta·nin. silen veli kujim pi. j e v g e ḡ n e i med iḡdži-
dis, šeris v a š i l, med iṭšetis ni k o l a ḡ. naja munisni vere
da ugodḡē (~tšes-tui) oktisni.

i naja kor-ke munisni ugodḡē kiḡni oš tšuvalan-lune. i med iḡdžid
voknis etnasen munis med vožē i silī pandašis iḡdžid oš. iḡdžid oš sije
lun-džin eṭi mestain suledis. no tešša sijē kor-ke leḡdžis, ne-ilē mu-
ništis i oš bara· bergettšis, si beriš pondis ber vettšini i sije su-
vⁱis da džik vilas vojis i bara sultedis. j e v g e ḡ n e i lēn šelem jo-
na polšis. no šorovno, sija napuštittšis sije oškes liḡni tšon poro-
ken (~kuš poroken). sija lijis da oš goreḡdis da siḡdži bergettšis i
pondis munnī eḡje. silī inḡema šinmas i vojis vokjaz dine. i vokjas

seni šuisni: "j e v g e ŋ e · i - p e , t e n e p e m i j l o j i n t a d ų i p o l ų e m a t ų ų e m i d ?" a j e v g e ŋ e · i n a l i ų ų i s : "a j o n a p e , d r u g e , p o l ų e d i s o ų ." i v o k j a s l i ų ų i s : "v a j p e e d j e ų i k l e t t ų a m e j g o r t e !" a v o k j a s ų u v i s n i : "m i l a - n e - p e s i d ų i ?" a j e v g e ŋ e i n a l i ų ų i s : "t a - l u n - p e o ų t ų u a l a n - l u n ." "d a v a · i !" ų u i s n i k i k v o k . i n a j a m e d e t t ų i s n i l e t t ų i n i g o r t e .

naja ų e - i l e m u n i ų t i s n i i n o t o ų p a n d a ų i s . n a v i l e g o r e d i s n i i n a j e e p e t ų u l d e d i s n i k u j i m v o k e s . m e d i d ų i d v o k ų u v e : "m i j p e t e ų ų a p o n d a m v e t ų n i ?" n a l i i d ų i d v o k k e r a l i s k i k k i d ų - z o r , a s l i s t o ų e i n a l i p a n i t k u t i s n i m u n n i g o r ų i k t i r j a , m e d - b i o ų j a s p o l ų i s n i . a v r e m j a p e m d e n i n . o ų j a s j o n a o s p o l n i . n o ų o r o v n o · k u j i m v o k ų m e l m e t t ų i s n i . v e k e t a r e ų o t a k i n a l a n m u n i s n i . i o ų j a s b e r g e t t ų i s n i , p o n d i s n i m u n n i m e d a r e . n a j a k u j i m v o k m u n i s n i ų e - i l e i e p e t m e d a r b o k ų a n i s n a j a - ų e o ų j a s i s l o k t i s n i d a g o r e d i s n i . a j e v g e ŋ e i l e n v e l i r u ų j e . s i j a b a r a · ų m e l m e t t ų i s d a p r a m o l i j i s v o m a s o ų l i . n o t e ų ų a ų o t a k i n a j e k u j i m v o k e s l e d ų i s n i l e t t ų i n i g o r t e . v o j i s n i v o j i n a s g o r t e . a ų o r n i t e n i n a j a : "t e ų ų a p e o ų t ų u a l a n - l u n a d o g e n i n ų e - k o r v e t l e j !" "

a t e ų ų a k o r - k e o ų t ų u a l a n - l u n p r e d i t i s , i n a j a k a i s n i u g o d d e k i n i . u g o d d e p e t k a ų e d l e m a u n a k o d ' i s t a v s e o ų t a s k a j t e m a . a j e v - g e ŋ e i m a t k i ų t i s d a i ų u ' i s : "l o v e - p e o k t i n i r u ų j e ." n a j a o k t i s n i r u ų j e s e k i - ų e . i n a j a k o r - k e b a r a · p o n d i s n i k i t ų o l t n i u g o d d e k i n i . n a j a v o i s n i s i j a - ų e m e s t a a s . n o ų o t a k i o ų k e s k i j e m a r u ų j e . i d ų i d o ų ! a n a l i n i m - k o d i d . a n a j a v e l i n i t o m e ų - n a . t e ų ų a s i j e o ų k e s k u l i s n i i j a i l e t t ų e d l i s n i . k o r - k e n a j a i g o r t e k i l t i s n i . n a l e n b a t e z - n i n v e l , v e l i k u l e m a . t o l k e n i n v e l i p e r i ų m a m . m a m l i s i j e k i d ų i m i j v e l i s t a v s e v i ų t a l l i s n i o ų p o l ų e d l e m j i l i ų . m a m l i s t r a ų t k a ų i t t ų e d a b e r d e .

n o t e ų ų a k o r - k e v o j i s i k i j ų a n - p e r a . a j e v g e ŋ e i d a v a - ų i · l n a j a m e d e t t ų e n i v e r a l n i . a n i k o l a · j e s o z n u n i . k i k v o k n a j a i m u n i s n i g u d i r j a - j u e . n a j a k o r - k e i v o i s n i . p e r a e z n i n v e l v o d ų ų . i n a j a k i j ų i n i z a v o d i t t ų i s n i i k o r - k e v e d l i m u ų i d ų u d ų i -

da kod' nin. a nalen premis kijema veli una kod' nin. naja kišini veli-
ni šušes.

i kor-ke j e v g e n e . i petis verē etnasen i addžis ož-gu. a
ponjis silen veli bur zel. i j e v g e n e . i lettšis gortē. gu ez
veržedli i vojis da vokli vištale, mi "me addži ož-gu. aski vetlam
kikna-nnim ož-gu dore. gaš-ke vermam mi kiini." i naja munisni ož-gu
dore. vojisni i ož-gu tupkisni i kutis j e v g e n e . i setiš guiš
oškes gudralni. oš seni goržini kutis. a v a š i l lešetšema liini.
oš mitššis jursē i v a š i l dir es kesji i pramo juras lijis. oš
settšē*-žē i kuli. no j e v g e n e . i, kižži veli idžiddžik vok, i
šuis: "v a š i l-pe tani-pe eštē-na em etik oš. tšas-pe me kužžik
zor kerala da pidežik šuila med-bi i sija tšetš veržettšas." j e v -
g e n e . i keralis kuž zor i epe t pondis sid-žē gudralni. i oš zbit
veržettšis i sid-žē mitššišis da v a š i l iš-ke lijis da ez udaīt-
tši. oš petis vela vile. oš jona skermema da pramo na vile ziredis. a
j e v g e n e i len veli bur pon. da sija ošē bidlati kvataitē. vilas
tšetšišitlas i bitšen med-bi keža i nes oz vermi ranitni. no naja kik
vok velini šušes. i lijisni da oškid ranittšis. da pondis oš jona gor-
zig moz pišjini. no šotaki naja vijisni kikanan ošē.

i naja tešša ber gortē lettšisni. veli pemid nin. askinas tšetšis-
ni i munisni ošjases kulni. ošjases kulisni, jai lettšedlisni norten.
kor-ke i medettšisni lettšini gortē. naja s a r - j u dinežš korisni
panid velen. a settšedžš s a r - j u dinežšis mi vermisni, ašnis let-
tšedisni nortjasen. a mi kolis, sije mediš lettšedisni. nali kajis
med itšet voknis panid. i silī vištallisni, mi "mi kijim kik oškes
i una kod' premis". a nalen seni veli žat. seni naja kik lun gulaitis-
ni, vina juvisni, i tešša kor-ke voisni gortē. i premis vištalisni,
una-ē kijemni, mamli vištalisni, i oš-kijem vištalisni. a mamli veli
nim-kod'.

* settšē ~ settšē

164. ker kijem jiliš

kor-ke arteŋtšisni vit morta brigada i puktisni eties keža^jinē. i naja medetšisni katni i l i d' š katid. naja katisni kujim-šo kilometr sajed^žš. naja kišisni i z sajin. i naja ez vermini jona premis kiini, omolika kijisni. ur ez vel. žver tōžē e^tša vermisni kiini. i jaranjaslen seni veli una kēr, as viđžan. i naja leđžisni kerjases vela vilē, jaranjas. i vit morta brigada najē kēr-tšuker addžisni i naja zavoditisni najē kerjasse liilini. vijisni ko-min-vit kēr. sija tšukeršis i addžisni mēd tšuker. setiš naja bara. vijisni vites. nalēn loji stavis neta-min duš vijema. naja letšisni tšomjē. i keža^jin etikes tšektis keldum pežalni, šuis: "ta-lun pē lunis udaitšis."

askinas tšetšisni, medetšeni kerjases kulni. a jaranjas užē. kažalemaš, mi nališ kerjases vijemaš neta-min duš. a jaranjas settše pukšisni i karaulitni loktišjases. naja pervoi-se munisni, kittše vijisni ko-min-vid duš. setiš naja kulisni das-vid duš i lettšedlisni. a jaranjas veli pukalēni, kitiš vid dušē vijemni. tēšša naja jaranjas, mi kažalisni, ez voni settše i vođžē munisni. i jaranjas adžisni i strazu lijisni. e^ti mortli inmis. i sija mortis settše že i kuli. mukedis pišjisni. i daže voisē ez užni tšomjanis. i strazu seltšisni i lettšini zavoditisni. naja kor-ke i vojisni gortē.

i me muni tšož dine, i menim sija kiđži mi veli, stavse vištallis. i mortis, kodes vijisni, veli s k a l a p i š (dėrevnā s k a l a p). i getiris silen loktis raijo. nē. i vištalis, mi "mentšim mužikes vijemni jaranjas". a mili-tsija strazu-že settše etikes istis dopro:s vetšni. i militsija kajis settše dopro:s vetšni. kor-ke nališ jaranjasliš dopro:s vetšem berin bēr gortē bergetšis. i vojis i šue: "ešše-pe abu stavnitte vijemni. ti-pe ašnid vele^mni^m vinavateš (~ mižaaš)."

a militsija šu^vama, jaranjaslen militsija: "me-ke-pe suvi, stavni^{sse} areštuiti i šeti-pe sud^e."

165.

menam veli vež-a-i da žat. naja munisni arnas kižšini. i vojisni ugodē-ker-ka^e. a juis veli t š e l a t š. veralan mestais bur veli. i naja una dozme-r kijisni. i kor-ke vojis kižšan-pera. naja vetleni jona kižšini. vetlisni etšid m o r t - j u red^ž. naja seki kijisni kik šveres, norka^s i kuⁿi^tša^s. i una ko^d u^reš veli kijemni.

kor-ke vojis prašni-k, i naja seki šoitšisni. i aski-nas petisni bara kižšini. teštis žatisen veli addžema ritja dor^e ož-gu. i naja voisni ker-kag. i lontisni patš. ešedisni pušini. pušisni, pukšisni tešša i šoini zavoditisni. i teštis pondis sili vištalni: "e t e k - s a · n žat, me addži ož-gu." a žat^s sili šuis: "aski-pe tšettšam i strazu munam kiⁿi. tolke-pe en polži!"

a teštis veli periš ko^dnin. a žat^s jon veli. naja medettšisni oškeš kiⁿi. i vojisni ož-gu dor^e. žat ož-gu edježik tupkalis, med-bi oz vermi petni. a kuž zor keralis, joneš, a teštisli šuis: "kor-pe pondas jurs^e mittšini, sek-pe jona en žuijal!" i žat ož-gu veržedis. oš zavoditis petni. a tešt iš-ke lijis da ez inmi. a žat sili šuis: "vai-pe, teribžika zarađit da mediš li^j!" tešt mediš lijis. da epe^t ez inmi polžemlais. a oš uš^e. petis i žat vil^e žiredis. a tešt zavoditis pišjini. žat šuis, matkištiz da: "en pe pišji!" sija tešt ne-il^e munis da sešan zavoditis li^jlini. i etšid vešig ez inmil. a žat vil^e ki^dži žiredis, si^dži i lešedis ošli panid pirid^ž. a tšis lešetšis pu šere, med-bi sij^e ez vermi uškedni. a ošli pirid^ž lešali moreš šeras. a oš si vil^e vek etare valite. a pirid^ž vek mertšis šeleme-

*tešt ~ tešt

džis ošli. a tešt vek liilis da ez vešig i inmil. i ošli ki dži vojis šelemas, si dži i bok-vilas uši. i šat šu^vis: "no-pe, tai-ke-pe vijas, te-pe poliš velemid."

no naja tešša oškes kulisni. nalen veli ušema gosis pudjen džinjen. no tešša i kor-ke voisni gortē. šatīs šuvē: "mediš-pe os poš teštkeḡ munni oš kiini."

166.

mijan vo^jis turin puktan pera. kole lešetšsini petni vidā vile. kosa lešedni kole, kuran i vila. mijanli kole si-mida ta-vo puktini dod' veti-min ki-min. ta-vo lovi lok povodā, zera. omolik turin lo^ji, šed. love ižveditni duš med.

167.

turin eštis. vundini zavoditam. ta-vo me kedžli kujim pud šu da das pud id i zer kedžli pud kvait ki-min i šobdi nol pud. ta-vo vo^jis bura ngn. pože bura olni.

boštam tešša kartape. l mi. i kole šortni idralni, i kapusta idralni. an-kiš tōže kole idralni. luk kole boštni.

tešša mi medetšam veralni (~kišini). "menim, getir, lešed kelui!" kole lešedni kulem i veḡeljas. ta-vo kole mijanli setšē jez potšni. mi ta-vo veralni voi-villan munam. ta-vo me kiji kik šurz don arša sezonas. kole ještšē menim kiini eti šurz don. me ta-vo vipolni. ti šo veti-min protse. nt don. mene premiruitisni šveinej mašinaen i kujim-šo šait denḡaen bura kišemiš. ta-vo tšeri omola vermi kiini. tšeri ta-vo jona pedi.

168.

me šurs ekmis-šo komin kiked vojn ka^ji i^čd ž i d ť a g aa tul-salni. menam tešša doimis šuiga peļ-pomei. tešša me kiltli gortē. me oli gortin das lun. tešša ber kati parakoden. u^čdžalni šekid robota og vermi. mene vrātš oslobodītis šekid robotaiš. tešša mene puktisni mesta brigadīre. voisni rajjoⁿnei upolno^motšenneijas i opkomiš upolno^motšennei. naja meni^m šuisni: "taje kole eštēdⁿi purjašansē nōl lunen. a me nali šui: "gaš-kē kujim lunen eštas i^či vit lunen. og vermi totšneja vištalni, potomū što veris stavis košmis berege. kole stavse viliš kataitni." i naja ve^tšisni opšei sobraⁿje i šu^veni: "te-pe agitiruitan jesse u^čdžalemšis."

raijonnei upoⁿomotšenneiskēd veli olam eti kvartera vilin. mi veli og lešalei i sija me vile sosta vitēma akt. vo^jis ritnas parakod. sen-že veli katē militsija. med u^tšastokē tēšša militsijaas koledis i aktē šetēma. menē asilkinas i koris militsija i menē doprošitis i šuis: "te-pe loan arestuitēma." no me sili šui: "mīla?" a sija šuis: "pretivlāitšēmiš."

tešša me muni tšoi orde i menam šin-vaei petē. meni^m šue tšoi: "mīla-nē pe berdan?" a me sili pervoi eg vermi vištalni dēlivēla. tešša me berinas vištali, mī menē arestuitisni. sija menē tšek^tē tšai juni. meni^m ez kol juni-sē, potomū što šelemlī dēlive.

tešša me muni tēštša orde. tōžē va^jisni pizan vilē samovar i pukšim tšai juni getirkēd i tēštšakēd kujimen. me nali vištali, mī menē arestuitisni. naja tōžē pondisni berdni. tešša menam vojis šurin. tešša sija veli šēl išpolnitēlin. meni^m sija šetis spravka, mī ne-ku^tšem agitatsija ez vel, kittšed^š vermis, u^čdžalis zel bura. i mene tšek^tisni dēšatnikšān spravka boštⁿi. meni^m šetis spravka zel bureš.

no tešša riŋnas vojis parakod i sijen parakodnas mi getirked medet-
 tšim kiltni gorte. voinas kiltim i vojim asilkinas vod^ž. mene tšek-
 tis mili-tsija javestšini. "ki dži-pe voan, strazu javestši militsijaε."
 a me eg javestši i gorte muni. getir samevar puktis da tšai juvim i me
 vodi šoitšišitni. a getireš pilšan lomtini tšekti. da pilšini kesja
 me. i voiz dešatskei mene korni militsijaε. "tenε pe korisni milit-
 sija." i me lettši i javestši. na tšalnik mili-tsija šuε: "te-pe lo^van
 arestuitema." mentšim stav spravka boštis as ordas. me og veli šet.
 menim veli sija kole sud vo dže. no sija šorovno es šet menim i mene
 petkedis turmaε. e džešse voštis i šuis menim: "vot-pe tenid kvartera!"
 me silji šui vo tša: "i kor-kε tenid lo^vε ta tšem kvarterais."

no menim zel gaštem. askinas veli pražnik, vežnešerine-lun. tešša
 menim vok vasis riŋnas tšeri-riŋn da šaŋga da vina pol-litra i me sije
 askiedžis eg veržedli. askinas tšetšši. samei vitš-koin tongeni. me
 tšetšši i pukšim kiken b a ž i k o ūked i šornitam, dir-ε mijanli oz
 lo sud. tešša menam getirei laktis, šojan-juvan vasis, jedžid riŋn,
 šaŋga, se tše-n, tšipan-kolkjas, jai, pežem-jel. i vitš-koiš šilšis.
 tešša me i vinatε juišti. tešša mijaneš b a ž i k o ūked militsija
 tšektis pes vajalni. mi kikišen vajim. i le džiš gulaitni. mi rite džiš
 vettedlim. riŋnas tešša mijaneš bεr arestuitisni.

askinas tevarištli loji sud. sije suđitisni kik vo da džin kežle.
 tešša vaisni eššε me dine kvait morteš. menim etik mort kartijen ga-
 daitis: "tenε-pe oz suđitni. zel nin-pe šetasni prinud teliš kujim ki-
 mineš ili uslovne etik vo. menim askinas loji sud. mene turmaiš pet-
 kedisni da ki dži bittε me lolišti sud vile munigen. vojim sud vile.
 pukšedisni mene suđebneji skamja vile. mentšim pondis juvašni suđda.

me vištalla sili, kiđži veli deleis. etik šviditel, sija aslas kiljiš soššis. no tešša naja suđebneĭ zašedaĭje vilē kolttšisni. mijanēs is-tisni veta vilē. tešša nalen eštis zašedaĭje. i mijanēs korisni re-šeņje kilzini, mi sud rešitis. mi pirim. i liđdini pondis. i meni šetis vo uslovne. "eštše-ke pe šuran, taje lovē tōšē etlaalema i viť sutse ki-min vo kežle sudittšas, lovē odbivaitema."

tešša mene leđžisni gortē. me šetali nān, jel da viĭ, šaŋga da jai da stavse, mi veli, arestovanneili. a mi getirkeđ munim gortē.

169.

1. biđ ker-ka·in nān pežaleni. - git tir iš.
2. biđ ker-ka·in oš-lapa. - patš-lis.
3. verti nušedema kiz dera. - liš-tui.

170.

1. dšođšeggas ta-vo vod^{šš} lebžisni, lovē dšeniđ ar-pom.
2. jušjas lebženi ta-vo vod^{šš}. ta-vo lovē dšeniđ ar-pom.
3. kaťša štenme gišjašē, kedšededas. kolē vetšni kert-patš-pes.
4. me muna tuje. pandašis meni pom, i si kuža i bergettši.
5. ta-lun dšidžjas vilin lebaleni, lovē zera.
6. ta-lun šondi gerda lettše. aski lovē tela.

7. ta-lun vił-lun, me ne-kittšē og mun tuje, lun abu šuda. ta-lun
vai luštšē gortin, mij-šure, uđđališta.

8. ta-vo turi vodž lokte, lim džudžid na, i mu ta-vo jona košmas.

171.

šondi-banēi, olēmei,
tom olēmei, tom gažēi,
das-kvait areš peraei.
kiž areš vittši-šemei,
ko-min areš šer-nemei.
kvaiti-min areš peraei.

VYM-DIALEKT

Texte von:

ZLOBIN, Ivan Nikolaevič

geb. 07.10.1903 in Košeckaja (syrj. *koš*), im Dorfsowjet Serëgovo (syrj. *šeregov*), im Bezirk Železnodorožnyj. (? Anderswo sagt man *šarebug*.)

Er hat das syrjänische Institut in Syktyvkar besucht, ist von Beruf Buchhalter. Er ist seit etwa zwanzig Jahren nicht zu Hause gewesen. Seine Frau ist Estin. Sein Vater ist Syrjäne und seine Mutter Russin. Die Mutter spricht syrjänisch.

(Uotilas Beobachtung: "Beherrscht das Syrjänische mangelhaft.")

172.

et-piriš me muni vugrašni. men v^eli das-etik vo. sija munem^(e)is me-
nam v^eli pervej raz. men šuri una tšeri. me jona ebraduittšⁱ. pišjen
muni gorte. mameli petkedli tšeri i tšekti žaritni edje^edžika. sešša
pišji tate di^ene. tateli vištali radestne^e, miⁱ "kiji tšeri i ebeden
pondam šoini švžžei tšeri". zev me v^eli seki rade^estnei. si berti me
pondi vetlini káždei lun kiⁱni tšeri.

173.

v^eli das-kekja-mis vojn raššijain revolutcija dirji. men v^eli seki
das-vit vo. v^eli mijan dinin nastupl^enije i š - v a di^ešeⁿ, b^elaja
armija di^ešeⁿ nastupa^eitis kapitan o r l o . f. sija iz-na v^eu mijan
raijonin. krasnaja armijašeⁿ seki v^eli rekvižiru^eit^eni n^ehjas. keni
komun^eisjasis vištalasni n^ehse, ku^etšem kreštjanislen vi^ejim, sija do-
mas loktasni tšekistijas i bidlain sija domas koršalen^eni n^ehse.

mijan v^eli gortin se^etšem slu^etšai. tat^e v^eli arestuit^ema seki. kik
komun^eist deneš^ei-tisni, miⁱ sija vetlis ne-ile^e u k t a di^eniš, keni
vi^ejim etik ti. seni mestnei žitelis una kijeni tšeri i ku^edž bitte^e-ki
menam tat^e settš^e vetlis špionitni. i kenets^e kol^e džebni, sija muk^ed
jezisli vištalis, miⁱ vetlis tšerila. sija deneš^ei-temi^eš berti si^ej^e
tates boštisni tšekistijas i arestuit^eisni. nujisni kar^e j a r i n s -
ke, pukšedisni turma^e.

me pomníta, seki mijan nánis zev e, tša kolli. mamē veli pežalē
 nánse, džinjis id. eti komunist mi orde volis, korē aslis mamelis
 nán. mamē šu^v: "mijan abu nánis." petkedlis ku, tšēm mi ašnim nán šo-
 jam. sija komunistis vi, džedlis nán vilas i iz verit, mi mijan abu
 nánis i me se, tšēm lok nán šojam. lun hol, vit sija berti ritē sija
 komunistis loktis bara mi orde i siked velini kik tšekist. pondisni
 bidlain koršni mijanšinim nán. iz vermini addžini i munisni bē.
 nánse mijanli šelsovetšē oz veli šetni sevšem. gortin seki velim
 kiken mam i me. jona tšigjalim, ki, tšedž tatees iz ledžni ber tur-
 masis. pemníta*, sija vištovlis seki, kor vois nin gortē, sije kes-
 jemaes liilini. etik šledovatel boštas as vilas vetšni šledstvijs
 burdžika. sija vetlas sija mestaas, ki, tšē vetlis tatē tšerijsla i
 mijiš sije ebvinaitisni špionitemšis. šledovatelis uznaitis, mi
 tatē abu vinoven. i sije ber le, džisni gortē. silen veli bur spet-
 siatnešt stolār.

* pemníta ~ pomníta

174.

š t e p a n p e r i m s k e i šetis mijan dērevnali him Кошки.
 kor š t e p a n p e r i m s k e i kvtis jem - va kužais
 džela purjen, sili k o š s a jezis goržemaes seki: "š t e p a n e,
 š t e p a n e, bara ur-jaitē šojam!" seki š t e p a n p e r i m s -
 k e j i s š u^v as nali: "Будьте вы кошками не сыты, не голодны!"
 si berti sija dērevnais pondas šušini rotšnas деревня Кошки.